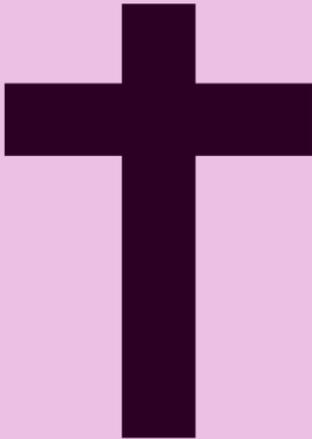

Worrorra Mark & Luke

The Gospels According to Mark and Luke in the Worrorra
language of Australia

Worrorra Mark & Luke **The Gospels According to Mark and Luke in the** **Worrorra language of Australia**

Public Domain

Language: Worrorra

This work is in the Public Domain according to the laws of Australia and the United States of America due to copyright expiration in Australia.

2019-05-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

6c2be47c-34de-5624-9b1b-e188cc6a19ff

Contents

MARK	1
LUKE	44

WULLUNNU-WUNIA MARK NUNYA

THE GOSPEL ACCORDING TO ST. MARK IN WORORA
Revised Edition.

PERTH, W.A. BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY 1943.
Printed by Patersons Printing Press Ltd. 65 Murray Street,
Perth.

Scheme of Phonetic Transcription as drawn up by Adelaide University Committee for Australian languages:

VOWELS:

: indicates long vowel

a as in father

ḁ as in cat

ḁ as u in cut

e as in red

i as in fit, ravine

o as in dot,

o: as in law

o as in bone

u as in full, rule

DIPHTHONGS:

ai as in aisle

au as ow in cow

ei as in rein

oi as in boil

CONSONANTS:

as in English, except j which has the value of English
consonantal y, as German ja.

ŋ the nasal ng as in sing.

¹ Wundjanuru walaḅnu-wunia Jesu Christ, God Inko:lu.

² Ge wiri-wiri kauwi:ḅu tjo:lbadaia nanja, Wai, walaḅn ?
nara naiananḅa kaḅanadjanuru manḅale nunminum, Aua
kalumba ḅundjananḅa pitja brar njeḅuru;

³ Nala-nala iarun jero:l gejiri bundul' danja, Brar
wurinuru kalumba Inaiuri ananḅa, Tjuwalaḅa ananḅaia
tjadanuru irandju.

⁴ John kengunal, aua baptize anḅi:leri bundul' danja,
ardi:um kulula baptism kulanḅan kunja umara wai wunja.

⁵ Karinanuru aua nanja tambium mararawam Judaea
narim, ardarawaia Jerusale' naria; baptize kadinaieneri
aua nanja maro:lalim Jordan nanja, umara wunja
arkanḅa kubadbanḅalana.

⁶ John tai kanaiena camel iwondimalja, inwierlumba
nanja tjanḅundja waiam, mindjal kundjuniri durgenja,
ni:nja.

⁷ Aua ardi:um kulula kundjunjiri, Pale n̄aiu ken̄gal inaiud' ban d̄aga n̄aiu n̄anja, irk̄lja ierdunara n̄anja n̄aniowu n̄anuamiri wu n̄annumb̄ana waiel in̄an̄uma wunja.

⁸ N̄aiu baptize n̄inji:la agu n̄anja, aua pitja baptize n̄inji: In̄andj M̄amaia n̄anja.

⁹ Gejau kun̄iaiena Jesu in̄gēngunal Nazareth i d̄agu Galilee n̄anja, baptize k̄an̄iaiena John n̄anja Jordan n̄anja.

¹⁰ Maiirgi:rkum ag' i d̄agu paibiri in̄gan̄inal, m̄ara kum-buna āndjo:lu dalar k̄amiena, In̄andj kuluko:ka k̄adjindja jeri in̄gauwonal aua n̄anja:

¹¹ N̄ala-n̄ala kun̄jan̄gunal āndjo:l' di d̄agu, N̄undju n̄un̄jungula n̄edura n̄an̄undjunu, tjukul n̄unana.

¹² Maiirgi:rkum In̄andj k̄ān̄an̄awu bundul' kuru.

¹³ Bundul' d̄anja k̄an̄ineri lew̄ara forty, ko:ndjuina Satan n̄anja; adbur̄aia n̄anja k̄an̄ineri; w̄ālan-n̄aria kauerana-wod̄ja.

¹⁴ P̄alejau John in̄gan̄awi:na, Jesu ken̄gunal Galilee n̄anja, ardi:um kululeri w̄ālanu-wunia God n̄ari.

¹⁵ Kundjunjiri, Gejau ko:rug kumiena, b̄andaia God an̄anga wod̄julu kunu: kulūan̄ n̄jirwa, w̄ālanu-wunia pur̄an̄udjareri.

¹⁶ Tjanai in̄gēneri wo:ndum Galilee n̄arim, m̄ara ko:nandu Simon a Andrew iwomale Simon an̄anga, net wo:ndu' n̄uru wai in̄gaīabunandiri: d̄jaia n̄arandu in̄gan̄inandu.

¹⁷ Jesu kundjun̄an̄gandu, T̄jar̄amalandowandu, n̄aiu n̄injandjuandu d̄jaia n̄arandu i:dja wunja.

¹⁸ Maiirgi:rkum net kan̄māngi:landi, k̄amalandonandu.

¹⁹ P̄ālawurde irai in̄gēn̄ariri, m̄ara ko:nandu James Zebedee in̄ko:lu a John iwomale, auandu kuda: nam̄andi n̄anja in̄gan̄inandiri net n̄jiriba in̄gēn̄andiri.

²⁰ Maiirgi:rkum ai ko:nandu: kan̄māngi: landu Zebedee iran̄gandu nam̄andi n̄anja ardawod̄jieja n̄anja, k̄amalandonandu.

²¹ Capernaum d̄ara k̄arīn̄aruru; maiirgi:rkum Wunaiuru-jau dad̄jurd̄k̄arim d̄ara kēja, kanīngund̄ala.

²² R̄an̄gari k̄arīna wunīngundie an̄anga n̄anja: gewunja kanīngund̄ala iurulwora in̄gan̄ina, wiri-wiri-n̄aria k̄adjindja n̄uru-n̄uru.

²³ Maiirgi:rkum dad̄jurd-k̄arim maninja k̄an̄ineri i:dja agula inuru kudai;

²⁴ Aua jero:l kundjunu, kundjunjiri, N̄ani kun̄jedjuna, n̄undju Jesu Nazareth n̄ara? N̄un̄jan̄gunal ān̄am̄andju wunja? Laiburu n̄anūanu n̄undju ānguja n̄un̄nun̄u, M̄amaia n̄ara God an̄anga.

25 Jesu aua kamaiaɣambuna, kundjunjiri, Kumuk minjo:, ba bengaldaga.

26 Agula inuru, dalar ingaman, nala-nala daraiu jero:l genjiri, ba kenjunalaga.

27 Ardarawaia rangari kariɣa, arge wurura burkai angaiabieneri, kubadjunjiri, Anudja wuna? Wuniingundie wununali! Iurulba kudai aua agulaia arduria kamnjenangori, arka nuru kaueraɣuru.

28 Djo:jan aua wunja kunjananuru maiagekariɣuru tambium mararawa' nuru Galilee wo:ri kumbaneri.

29 Maiirgi:rkum, wuno:murum dadjurd-karim i dagam ba angengunal, maiarum Simon a Andrew anangandam dara kariɣunal, James a John kuda:.

30 Simon kurumangananja we njimbuneri ladja kundjunjiri; maiirgi:rkum njanja wunja kubadjunjananja:

31 Aua kenjunal, njino:ri kunjanurula, brai nji:la; ladja njangaiandiwela, geɣau njanja kanawodjana.

32 Kalekalem, maranunja njangawona nuru, kanbarkanurulaldaga ardarawaia adbaramareja, arka kuda: agulaia kudai.

33 Malaiindem mararawam djaruk kadbiena maiamundu' nanja.

34 Aua kanmurduna ardarawaia ara anganineri ardamalimbua anganbarwuneri, agulaia ardarawaia wai kandjabuna; agulaia wa pananjunja punjarwawuliri wunja, gewunja arka laiburu anganinananja.

35 Mamanɣunu, wunungule lewara wali wa punjaninja, bari kanina, dande keɣanuru, tambiu' nuru wugem keɣanuru, ma dadjurd kundjunjiri.

36 Simon, arka aua nanja anganineri, kaueramalando:no iwonedba;

37 Mara kauero:na, kubadjunjananja, Ardarawaia nunbarkanjiro:jiri.

38 Aua kundjunjanangori, Maiagekari' nuru nari:u, malaiindem maiakari' nuru, ma kuda: ardi:um nalu; gewunja wuna nanjunjanungal.

39 Dadjurd-karim arkanangam dara keɣanuru Galilee mararawam ingeneri, ardi:um kululeri, agulaia wai kandjabuneri.

40 Leper kamurka, burkai kaiabuna, lungudja kaninananja, kundjunanja, Namba tjunundjara, rarwa gole panjangandju.

41 Ruluk ingamiena ingaieriwuna, ino:ri la mamɣan, kamandanala, kundjunanja, Korega nanun, rarwa banu.

⁴² Maiirgi:rkum leper mareja kaiñdiwela, rargara kandjuiena.

⁴³ Njadbama kundjunanğa, maiirgi:rkum kañadja:la, kundjunanğa,

⁴⁴ Manindj, i:dja pindjalunanğoriri kari:, baiunuru, dadjurd-kara pañiimbaienğa, rarwa nunjunandjuiena moia ano: Moses geñu, adañadjaieja wunja arka nanja.

⁴⁵ O! Aua keñanuru wunmanbali nala-nala djo:jan djenbenuru kundjabuneri, gewunja Jesu. kañdinba njele malai indem pañduram ðara pañgenenja, ðande wugem maninja kañineri: maiagekarim i ðagam kaueramurkala.

2

¹ Wuno: murum Capernaum njele ðara ingena. pale kulunu wunñalu, njauul-njauul kuniñaiena aua. maiaram maninja inganina.

² Ardarawaia djaruk kadbiena, ge ma kadiadi: na, balaium mano:rum, kari maiamundu' nanja:. nala-nala kululananğori.

³ Karina, kauerañuralðağa i:dja imareja iñlu,. mano: inganurienal iñrunuri nanja.

⁴ Wuno:murum wodjulu kañdinba paringunjal pelenğaraia wunja, maiarum malerdum ma. inganina pañkar madban; wuno:murum mangadjilelemala, jeri kaueriabuna inarugu imareja weingauwoneri ma.

⁵ Jesu mañara ango:na arko wa pauerañudjarenja, imareja iñlu kundjunanğa, Wonalañ, umara. nundjananğa wai kundjabienanğu.

⁶ Atjañekaria wiri-wiri nañria ma kadineri atja. anğauwoneri arkulum maninja ni: anğanineri,

⁷ Anudjakunja indja wurunanğowa kundjiri? Djadi kundjiri: anğuja umara gole puñgaiab nañba wa iarun, God?

⁸ Maiirgi:rkum Jesu inai nanja mañara kumbuna arkulum maninja ge ni: anğanineri, kundjunanğori, Anudjakunja wuna ni: njiduniri njirkulum maninja?

⁹ Nananğa wunia, Nanñundjunanğa imareja iñlu, Umara Nundjananğa wai kundjabienanğu; nanñundjunanğa, Bari banu, nunarugu tjarawad minjam, wudaua baiu?

¹⁰ O! Laiburu njirkunun wunja I:dj' inko:lu wundjurulu kudai kabalba nanja umara wai kunja, (imareja iñlu kundjunanğa).

¹¹ Kuñenu, Bari banu, nunarugu tjarawad minjam, maiaram nundjananğa' nuru baiunuru.

¹² Aua bari kanina, maiirgi:rkum inarugu tjarawad kumañ, keñanuru ardarawaia adbanñale nuru; gewunja

ardarawaia ranğari kariņa, God kauero:do:dala, kubad-
junjiri, Wuna kađjiniu wa mađa puņarwi:nja.

13 Njele keņanuru paławalula wo:ndum maninja;
pelengaraia ardarawaia kaueramurkała, kaniingundała.

14 Tjanai ingeņeri Levi Alphaeus inko:lu mađa ko:na,
atja inganineri kaiug kağan manma, kundjunanğa,
Tjanmalando:. Baři kanina Kamalando: na.

15 Ge kuniņaiena, atja ingauwoneri mindjal geņeri ma-
iaram ananğam maninja, publicandia ardarawaia, arworia
kuda: atja karwona Jesu nanja inalalaia kuda:.

16 Wiri-wiri nařia Pharisia nařia mađa ingarwuna aua
mindjal geņeri arworia nanja, publicandia nanja, inalalaia
kubadjunanğori. Mindjal kundjiri, djo: keņeri publican-
dia, arworia nanja.

17 Jesu nuru inganina kundjunanğori, Adbuludjia
banmandja wa lai parwonanğa, adbaramareja lai
karwonanğa: wa paņengunjal ardinia ai kunja, O!
arworia wunja.

18 Inalalaia John ananğaia Pharisia arkananğaia kuda:
kadja-mindjieneri: karingal kubadjunanğa, Anudjakunja
inalalaia John, Pharisia arkananğaia kuda:kajamindjan,
nunalalaia wa padjamindjan?

19 Jesu kundjunanğori, Ango:lo:lia paņan nařia gole
padjamindja paņanmoia arka nanja inganun? Paņanmoia
arka nanja inganun kađjinba padjamindjan.

20 Lewara pitja njejengal, paņanmoia eno: nguie arka
nanja, gejaw pitja arejamindjie lewara ge nanja.

21 I:dja kari wobi tjuwai nařa wa jarkeba paņengeņan wobi
inindiri nanja: madji inamano: kundju, kano:ngu, inunala
inindiri i dađu, kuniņudba mawodjinim manun.

22 I:dja kari wine inunali wa paņo:gulen waiam manin-
didba nanja: madji wine waiam dalar kana paņam, gejaw
wine wundur paņganu, waiam kuda: :O! wine inunala
waiam maņunalam maninja.

23 Gejaw kuniņaiena, Wunaiurujau yardba corn narim
rui kağaneri; inalalaia corn ri: inamura kubadjun wali
anğenanjuriri.

24 Pharisia kubadjunanğa, Wai! Anudjakunja Wunaiu-
rujau kubadjiri ge wunia nuru-nuru?

25 Aua kundjunanğori, Wawu puranindjenjiri David
genu, ino:ra inganina, baia ingo:na, aua, arka aua nanja
kuda:?

26 Dařa ingeņanuru maiaram God ananğam Abiathar
gejaw inaiuri dadjurd kara, mindjal geņu wuro:dbori
anğamiimbu nařa, aia wunia nuru-nuru mindjal kunja

dadjurd karia ekamandj, aᅅgano:na kuda: arka aua naᅅja aᅅganiᅅeri?

²⁷ Gejau kundjuᅅaᅅgori, Wunaiurujau wondi kumbi:na i:dja wunja, kari i:dja Wunaiurujau wunja;

²⁸ Gewunja I:dj' iᅅko:lu Wunaiurujau inaiuri kaᅅuᅅanaᅅga.

3

¹ Njele dadjurd-kariᅅim dara keᅅa; ma i:dja kaᅅina ino:ri dalga kudai.

² Mu:n kauero:na, ᅅamba Wunaiurujau iᅅgaᅅurdu wunja; de iᅅgarwu wunja.

³ Aua kundjuᅅanaᅅga i:dja ino:ri dalga kudai, Ma bow-elge.

⁴ Gejau kundjuᅅgori, Wunaiurujau wunia kunuᅅ wunia ᅅaᅅuᅅdu, woru ᅅaᅅuᅅdu? Iedjer iᅅgaᅅdu, baᅅa iᅅaᅅuᅅbu? Arka kumuk kuᅅarwuna.

⁵ Wunjili:wa aᅅgo:na, ii:la iᅅgaᅅaᅅgori arkulum burudum aᅅganiᅅeri, i:dja kundjuᅅanaᅅga, ᅅuno:ri la mama. La maᅅaᅅ; ino:ri umulugu kuᅅgaᅅuᅅiena.

⁶ Pharisa kariᅅaᅅuru, maiirgi:rkum kuᅅarwaᅅeᅅu aua wunja, ᅅaruᅅaᅅgᅅowu iᅅgaᅅbalim.

⁷ Jesu, inalalaia kuda: wo:ndu' ᅅuru kariᅅaᅅuru; peᅅgaᅅaia ardarawaia Galilee aᅅp kaueraᅅmalando:na; Judaea aᅅp,

⁸ Jerusalem aᅅp, Idumea aᅅp, Jordan kanal' gaᅅim aᅅp, Tyre, Sidon ᅅariᅅim aᅅp, peᅅgaᅅaia ᅅuru karkaᅅuruleri wunaiuru aua geᅅu, kaueraᅅmurkaᅅa.

⁹ Inalalaia kundjuᅅaᅅgori namaᅅdi pidi:n iᅅganana peᅅgaᅅaia wunja, limbitja pauero: ᅅana;

¹⁰ Ardarawaia aᅅgaᅅurdu; gewunja ardamalimbia aᅅganiᅅeri karwonanaᅅga iᅅgaᅅbandana wunja.

¹¹ Agulaia, arduria, wuno:murum maᅅa iᅅgarwuna, imaᅅᅅale ᅅuru karwona, jero:l kuᅅaᅅduᅅ, kuᅅaluleri, ᅅuᅅdu God ᅅuᅅuᅅgu:la.

¹² ᅅaᅅbama kundjuᅅaᅅgori, Laiburu ᅅaᅅuᅅuᅅaienu paᅅjaranduᅅiuri.

¹³ ᅅaᅅambaᅅ ᅅuru pai kanina ᅅuru, aua naᅅja ai kanbu, arka aᅅama geᅅiri; kaueraᅅmurkaᅅa.

¹⁴ Twelve (aᅅᅅeᅅaᅅa) kangandeᅅu, aua naᅅja aᅅgaᅅuᅅ wunja, aᅅgaᅅaᅅawu wunja, ardi:um karwaᅅuᅅiuri,

¹⁵ Wundjurulu kudai wunja agulaia wai aᅅganbaᅅaᅅ wunja;

¹⁶ Simon iᅅumba kuᅅgaᅅeᅅu Peter;

17 James Zebedee inko:lu a John James nawananga; auandu inumbandu kungandenunangandu Boanerges, gejakawali Málnirinja inko:landu.

18 Andrew a Philip, a Bartholomew, a Matthew, a Thomas, a James Alphaeus inko:lu, a Thaddeus, a Simon Canaan nara,

19 Judas Iscariot kuda: aia tjiriwin ingo:na.

20 Maiarum dāra kenā. Pelenğaraia njele djaruk kadbienju, gewunja kadjinba mindjal pungadji:nja.

21 Jaligaia anangaia wuno:murum njuru anganina, karinja njuru laburd ingadba wunja, kubadjun, Maro:wa kanun.

22 Wiri-wiri-naria arka Jerusalem i dagam jeri angawonal, kubadjun, Aua Beelzebub kudai, agula inaiud' danja agulaia wai kandjabiri.

23 Ai kanbuna aua nanja, bare-bare kundjunanganjori, Naranangowu Satan wai kaiab Satan?

24 Bandaia namba dalar kamienu kaue njundju-njundju nanja, bandaia ge kadjinba punggawelgen.

25 Maiarum namba dalar manğamienju maue njundju-njundju nanja, maiarum maue kadjinba pamawelgen.

26 Satan namba bari inganina aue njundju-njundju nanja, aue kadjinba pangawelgen, gole kaui kaninaienju.

27 I:dja kari maiarum iurulwora anangam kadjinba dāra pangengan, wulanbiri anangaia wul angano:ngu wunja, namba wa iurulwora auurle murd pangaman nari, gejaw maiarum anangam wul-wul karim manğandju.

28 Nidji kunenuriri, Umara darawa pitja wai njejabienanjori i:dja anggo:lo:lia, djadi darawa dja:di kadju;

29 O! Aua dja:di ge Inandj Māmaia nanja kadjinba wai punggaiabienanga, umara kadjinma nari kundjiri;

30 Kadjunu, Aua agula inuru kudai.

31 Ma karinğal karananganja, iwomomaleja kuda:; dānde angawelgenjiri, kauerañawunanga, ai ingarwuna.

32 Pelenğaraia wo:ri kauero:neri, atja karwoneri, kubadjunanga, Wai! Njundju karanja, njunbomomaleja dānde njunbarkanjiro:jiri.

33 Aua kandjo:lba, kundju, Angu-anguja naju karanja, nğwomomaleja?

34 Wunjili:wa kanbiri arka wo:ri ingarwuneri, atja angauwoneri, kundju, Wai! naju karanja, nğwomomaleja.

35 Gewunja aua ge God lai kauwonananga, aia nğwomale, nğwomalinja, karanja.

4

1 Tjilenda wun-man-bali kaniingundaleri wo:ndum pɔlawɔlul' dɔnja. Djaruk kadbiena aua nɔnja pelengaraia djenbenuru, gewunja namandi nɔnja dɔra kena, atja kauwona wo:ndum maninja; pelengaraia ardarawaia wo:ndum wodjulu kadina kabaija nɔnja.

2 Darawa kaniingundala bare-bare nanja, kundjunanngori annganiingundaleri.

3 Nuru njidu; wai! tjalannganja nara kenanjuru, Tjalannganja nango:gule kundjuru;

4 Ge kuniaina, tjalannganja nango:gulenjeri, ndjakekarinja nngari:na kalumba nanja, punaria wunoru naria karungunal, mindjal kubadjunannga.

5 Ndjakekarinja nngari:na kaiug badam maninja, ma kabaija pidi:n daka wali; maiirgi:rkum ba wa kundjunal, kabaija tjalani nuru-nuru pangangalb;

6 Wuno-murum maranjuna ba njingengunal, wori kanjuriena, wondudba ino:ra, iralga kandjuina.

7 Ndjakekarinja nngari:na wonandja nɔnja; wonandja ba wa kubadjunal, limbitja kauero:neri, kurab kari wa bari pangaiandenja.

8 Ndjakekarinja nngarima kabaija maniam maninja, kurab bari kandjandala, tjalanai kubadjunjeri, karwongenjeri; bari kandjandala, atjakekaria 30, atjakekaria 60, atjakekaria 100.

9 Gejau kundjuru, Aua ini:um kudai nuru wunja, nuru kaninja.

10 Wuno-murum aekama inganina, arka wo:ri ingarwuneri anngenalja nɔnja, burkai kaueriabuna bare-bare wunja.

11 Aua kundjunanngori, Njiri nanja kunauwi:na wundjalgaie God nari; arka nɔnja dande naria darawa kuniainju bare-bare nɔnja;

12 Gewunja mangadidjeri pamadidja nana, wa mara pamarwun; nuru annganjuri nuru padu nana, wa pangadenan madji worarkar njele padu nana, wai pangaiabienngori.

13 Kundjunanngori, Wawu laiburu pinjidi bare-bare wuna? Naranngowu pitja laiburu njiranu bare-bare darawa?

14 Tjalannganja nara nala-nala ko:gulejiri.

15 Andja kadun arka kalumba nanja, ma nala-nala ko:gulienju; wuno-murum nuru annganina, maiirgi:rkum kenjal Satan, kano:ngu nala-nala ko: guliena arka nɔnja.

16 Arge kađjindjia aņgo:guliena kaiug bađam maninja, arka nęala-nęala wuno:murum ęuru aņganina, maiirgi:rkum tjukul ęaria kubadıba;

17 Wondudba ardo:reja arge wurura, pulagajau kaduņ; gejaw muradıdar, wundjo:rie keņgal nęala-nęala wunja, maiirgi:rkum idjuwa karwona.

18 Atjakekaria kaduņ wonadıja nanja aņgo:guliena; adıja kaduņ arka nęala-nęala ęuru aņganina,

19 Muradıdar baıdaia ęari, wungadıjue wulanbiri ęari, tjakari lai kauwonanęgori, dađa kunjanęal, nęala-nęala limbitja kumbu, kurab wuno:ra kuninaeņu.

20 Arka kaduņ kabalıba maņiam maninja aņgo:guliena; arka nęala-nęala ęuru karkanuru, kadba, kurab bari aņgaiadı, atjakekaria 30, atjakekaria 60, atjakekaria 100.

21 Njele kundjuanęgori, Tjanaim maņuriena maņandienęu wunja waiuru kuni:n, waiuru inarugu, wawu ęuwonu nanja pęamandienja?

22 Gewunja kari kundjalęiena, ęamba wa mađa pungauwi:n; kari mululu ęari, ęamba wa lewara njini pungęęal ęari.

23 I:dja ęamba ini:um kudai ęuru wunja, ęuru kaninja.

24 Kundjuanęgori, Maranindj nanęga ęuru wuranęanęuru; kađjinu wuranęungugule pitja njo:gulienuri; tjile pitja njanawi:nuri.

25 Aua kudai, pitja njanawi:nanęa, aua ino:ra, pitja njano:ņgienanęa ge njini kudai inęanunę.

26 Kundjuņu, Wuna kađjinu baıdaia God anęga, i:dja tjalanęanja nęanęo:gulejiri kabalıba nanja;

27 Kulunu inęanunę, bari inęanunę, wundugum lewara, tjalanęanja ba pinęanę pinjimbange ęana, ęarunęęowu wa laiburu paņęanin.

28 Kabalıba kurab bari kaiadı mauekama; jedmaņęanęule, imunęa njini, gejaw corn aręga njini imunęa nanja.

29 Wuno:murum kurab iwidjara inęanunę, maiirgi:rkum kuldjuru ko:gule, wulgundjiri gole keņunal.

30 Kundjuņu, ęarunęęowu kađjinu workundju baıdaia God anęga? Baře-baře nanęga nanja workungugule?

31 Kađjinu tjalanęanja ndjarunę mustard, njinęe, kabalıba nanja nęanęo:gulienu, pidi:n njinunę tjalanęanja njindarawa mandanęanja kabalıba nanja.

32 Wuno:murum nęanęo:gulienęu, tjalanai kundju, njinaiud' ban daņanja irululu darawa nanja njininaienęu, njunęalalidjerudja njinaiudj nęanęo:gulejiri, gewunja punaria wunjo:ru ęaria gole atja parwa djedba ma nanja.

33 Bare-bare darawa wuna kadjinu n̄ɔla-n̄ɔla kulu-
lan̄ɔgori, gole n̄uru n̄ana padu;

34 N̄amba wa bare-bare n̄anja wa pun̄genjan̄ɔgori;
argekama inalalaila kanmiimbuneri.

35 Lewara gejaw k̄ale-k̄alem n̄jin̄ɔnina, kundjun̄ɔgori,
Kanal' guru n̄ariuri.

36 Pelenḡaraia ānganb̄adbāngi:la, kauerānuru arka
n̄anja, aua gen̄ida, nam̄andi n̄anja. Nam̄andi t̄jakek̄ari aua
n̄anja kuladi:na.

37 Adjadjiri mandjum mailworam mengal, p̄al̄an̄ɔrinja
nam̄andi dai njimbunal, gewunja namandi k̄alabu kund-
jun̄jiri.

38 Aue n̄undju-n̄undju umb̄ande n̄anja k̄anina, kulunu
k̄anineri bururu n̄anja; kauero:lunda, kub̄adjun̄an̄ga,
Inīngundeja, gole n̄ark̄arīn̄jiri, wawu djerara
p̄am̄andj̄amān?

39 Barele k̄anina, mandjum mamaīambuna, wo:ndum
kundjun̄un̄an̄ga, Abi:la, k̄amuk bowi:. Mandjum wudun
kundjun̄u, t̄jumulu njini kunina.

40 Kundjun̄an̄ɔgori, Ān̄udja kunja njirkulgunen̄jiri?
Weni waw̄a pan̄jar̄an̄udjar̄an n̄ari?

41 Djenben̄uru karkulgunenja, arge wurura kub̄adjun̄,
Indja ānguja, m̄andjum a wo:ndum n̄uru īngarkan̄urandu?

5

1 Wo:ndum kanal' ḡarim madburkalal Gerasene
k̄alguwam.

2 Wuno:murum nam̄andi i dāgu ba īngen̄gunal, mai-
irgi:rkum k̄am̄andj̄erala p̄andj̄am i dāḡam i:dja agula inuru
kudai.

3 Aua īnḡanineri p̄andj̄am maninja; i:dja kari k̄adjinba
njele murd pauerāmenja, kari t̄jan̄adjan̄ njininge;

4 Gewunja t̄jile-jile murd īnḡamiena ilawondinja n̄aria
njininge a t̄jan̄adjan̄ njininge, t̄jan̄adjan̄ dalar kadbiena
aua n̄anja, ilawondinja n̄aria kalelemina; i:dja kari wa
dar̄angu p̄an̄ganinja īngamaīambu wunja.

5 K̄adjinma, wundugum a lew̄ara, p̄andj̄am maninja,
t̄al̄amb̄an n̄anja, jero:l kundjun̄jiri. dur k̄anineri aue
n̄undju-n̄undju kaiugu n̄anja.

6 Wuno:murum bōw̄ara Jesu māra īngo:na, t̄jari kuman̄
lungudja k̄aninan̄an̄ga.

7 N̄ɔla-n̄ɔla daraiu jero:l kundjun̄u, kuluiru, N̄ani n̄enu,
Jesu, God kar̄an̄ n̄ara mandj n̄un̄jungu:la? Burkai n̄undj̄ab
God n̄anja, p̄ambal̄oa pun̄unareri.

8 Gewunja aua kundjun̄an̄an̄ga, Ba bengal, n̄undju agula
nunuru, i:dja i dāgu.

⁹ Burkai kaiɓbuna, Nunɓumba ɓanɓanɓa? Kundjunanɓa, Nɓanɓumba Legion; ɓari ardarawaia arkununɓ.

¹⁰ Djenbenɓuru burkai kaiɓbuna taɓbium ma i daɓɓam wai pandjiɓiri.

¹¹ Ma taɓɓan manumbɓdba nanja kadineri wirinɓaria ardarawaia pig no:wa kadineri.

¹² Burkai kaueriɓbuna, Pig nanja anɓanawu, arka nanja daɓa arkunɓanɓuru wunja.

¹³ Kanunɓu:la. Agulaia arduria ba karingunal, pig nanja daɓa karingunuru; wirinɓaria wo:nanɓali paɓja kubɓɓunuru wo:ndu' ɓuru, 2,000 (ardarawaia), idjɓa kubɓɓuniri wo:ndum maninja.

¹⁴ Arka barui anɓanɓado roeri kubɓɓaiila, malaiindem maninja bare-bare kadinaieneri; wuralan' nanja. Arka karingunal maɓa wunja ɓanɓanɓa wuna kanɓaiena.

¹⁵ Jesu kauerɓmurkɓa, Maɓa kauero: aua agula kudai inɓanina, atja inɓanineri, tai inɓani:na, ini:um kudai, aua legion kudai inɓanina, karkulgunena.

¹⁶ Arka maɓa inɓarwuna kubɓɓunɓanɓori ɓarunɓɓowu tɓuman kamienanɓanɓa agulaia kudai inɓanina, pig wunja kuda:.

¹⁷ Wun-man-ɓali burkai kaueriɓbuna maiamingum arkananɓanɓam i daɓɓam inɓenuru.

¹⁸ Namandi nanja daɓa inɓenɓuriri aua agulaia kudai inɓanina burkai kaiɓbuna, Atja ɓarenandu kundjunanɓanɓa.

¹⁹ Aua wa panɓanɓu:nja, O! kundjununanga, Baiunuru maiaram ɓundjanɓanɓa' ɓuru, jaligaia ɓundjanɓanɓaia ɓuru, minjenɓgori wunenaiuru Inaiuri genɓu, ɓunundjeriwuna.

²⁰ Aua keɓanuru, wun-man-ɓali djo:jan kumanɓ Decapolis nanja wunenaiuru Jesu genunɓanɓa; i:dja ardarawaia rangari kaniɓa.

²¹ Wuno:murum Jesu njele ɓurɓk inɓauwona namandi nanja kanal' guru, pelengaraia ardarawaia djaruk kadbiena aua nanja; wo:ndum maninja wodjulu kanina.

²² Kenɓal iɓunɓ ardenaiuri nanja dadjurdkarim, inɓumba Jairu; maɓa inɓo:jiri, kauwona ierdu nanja.

²³ Djenbenɓuru burkai kaiɓ, kundjiri, Pameranja pidi:nja ɓaiananɓanɓa kunɓadjuiri; nunɓunɓanɓal, ɓuno:ri ndjamandana, nɓanɓamurdienɓu wunja, ndjedjed nɓinɓanunɓ.

²⁴ Keɓanurandu; pelengaraia djenbenɓuru kauerɓmalando:na, ɓandɓa kadjanuriena.

25 Wonjainja, njinge gulu: wo: kauwonanangeri tjauqdba mannenjalb,

26 Darawa kanjainenananga banmandjia ardarawaia nanja, darawa kanawunguleri ko:l genjeri, njimulugu njuru-nuru wa pinjininja, duj njimbi: neri,

27 Nuru njinganina Jesu wunja, pelengaraia nanja iwelbam njengunal, wobi ananga kamandanala.

28 Gewunja kundjuju, Naiu namba inannumandana wobi ekamandj, pitja namulugu newandjuie.

29 Maiirgi:rkum dumbulu gulu: njangananga djaban kunjaina; pal njinina njanganaba nanja njangamurduiena mareja njanganangaia.

30 Maiirgi:rkum Jesu, aue wurura laiburu inganina wundjurulu aua i daga kejanuru, worarkar kanina pelengaraia nanja, kundjuju, Anguja wobi najananga kamandanala?

31 Inalalaia kubadjununga, Mara kandjo: pelengaraia nandoa anganurienanu, Anguja nanmandanala kundjiiri?

32 Aua wunjili:wa kanbuna, mara njanjo: kundjuju njanga wuna genu.

33 Wonjainja, njingulgunineri djedjerara njinganineri, laiburu njinganineri kanjainenananga, njengunal njimbana imannale njuru, darawa nidji kundjununga.

34 Aua kundjununga, Pameranja, wa panjannudjaran nari, numulugu nungandjuna; abi:la baiu, numulugu banu mareja njundjanangaia.

35 Wali kaluleri, karinal maiaram i dagam inaiuri dadjurdkarim anangam, kubadjiri, Nundju pamerinja gole njiman; anudja kunja iniingundeja njele kandjanalingeri?

36 O! Jesu nala-nala kaluiena njuru inganina, inaiuri dadjurd-karim kundjununga, Punungulgunejiri, panjannudjareri.

37 I:dja kari wa panaju:nja paueramalando: jiri aua nanja, Peter a James a John James iwomaleja argekama.

38 Maiaram inaiuri dadjurd-karim anangam mangadburkal; njanini kadjujiri mara kanbiri, wolawuri anganineri, kanbademeri.

39 Wuno:murum daga ingenja, kundjunangori, Anudja kunja njanini kuriiri, wolawuri njidjiri? Wonjannunja njiman wa pinjinin, mi:a we njimbeneri.

40 Arka djerai kaueranjurula. Aua, ardarawaia dande wolambara anggo:na, kanmura wonjannunja irananga, karananganja, arka aua nanja anganineri, daga keja njinganinum wonjannunja.

41 Wonjannunja njino:ri kuman, kundjununga, Talitha cumi; ge jaka wali, Woralinja, kujenu, bari banu.

42 Maiirgi:rkum woralinja b̄ari njinina, wudawa njeṅa; tjauḡdba manṅenṅal' k̄ari njinina. Arka maiirgi:rkum ṅanṅari kariṅa djenbenuru.

43 Njadbama kundjuṅṅanṅgori, I:dja kari wuna wa laiburu padinja; kundjuṅu, Njirano: mindj̄al geja.

6

1 Ma i d̄aba keṅanuru; k̄alguwam anṅgam mamurkal; inalalaia kauer̄amalando:

2 Wuno:murum Wunaiurujau k̄anina, wun-man-b̄ali kaniṅgundaleri dadjurd-k̄arim maninja. Ardarawaia ṅuru ṅgarkanurula ṅanṅari kariṅa, kub̄adjuṅiri, I:dja indja ṅambula wa wuna kudai? Anudja wuna wuni:ndj̄aru k̄anauwi nanṅa i:dja indja, wundjurulu dara ino:ri ṅanja kauwi:na?

3 Wawu indja tjum̄andjam̄andja, Mary ibanṅa, ṅawaia James a Joses a Judas a Simon? Nawawanṅṅanja ṅurama ṅari ṅanja wawu padin? Kauwai kariṅanṅa.

4 Jesu kundjuṅṅanṅgori, Tjo:lb̄ada ioimal̄an ino:ra wa paṅṅanin, ṅamba wa k̄alguwam anṅgam maninja, aue madeja ṅanja, maiarum anṅgam maninja.

5 Ma wundjurulu dara k̄adjinba pungenja, adbamareja-mandj kaduguja ino:ri kanm̄andanala, kanmurduna.

6 ṅanṅari keṅa ṅgarkudjarala. Maiarundjeruṅum wo:ri kanbuneri, kaniṅgundaleri.

7 Anṅenṅalja ai kanbuna aua ṅanja, wun-man-bali kanṅanawuneri iṅruṅandu, iṅruṅandu; wundjurulu ka:no:na agulaia arduria ṅanja.

8 Kundjuṅṅanṅgori, Kari puranuriri wuda:wa anṅenṅuriri, tj̄andur' ekama; wuro:dbori kari, widi kari, kaiug kari widi ṅanja;

9 Ardjerdu ṅanja ardjerdu ṅari; wobi iarūandu tai pinjidinjiri.

10 Kundjuṅṅanṅgori, Maiagek̄arim maiarum d̄ara njirkunṅaṅa, ma atja njidu ma i d̄agam njirkunṅaṅanuru njini.

11 T̄ambium maiagek̄arim njiri wa pitja pinjinm̄an ṅari, wa pitja ṅuru pinjinaṅurun ṅari, wuno:murum ma i d̄agam njirkunṅaṅanuru, tjurnim njidjerdu waiuru djerad-jera maro: wunuṅd̄jaie arka ṅanja.

12 Arka karinanuru, ardi:um kubalula kulunṅan kunja.

13 Agulaia ardarawaia wai kanb̄ad̄abuna, ardarawaia adbamareja oil njininge kanb̄ad̄a:mala, kanb̄ad̄burduna.

14 Herod inaiuri ṅuru kanurula; ṅumba laiburu k̄aninaiena, aua kundjuṅu, John Baptist b̄ari k̄anina im̄andj i d̄aga, gewunja wundjurulu wuna aua ṅanja ṅu:na kunuṅ.

15 O! Atjakekaria kubadjun, Elijah kanun, Atjakekaria kubadjun, tjo:lbada kanun, iarun tjo:lbadaia kadjindja.

16 O! Herod nuru inganurula kundjunu, John, imri: naju dur nannumbuna, bari kanina.

17 Herod aue nundju-nundju kanjanawuna, John kaman, murd kaman bur karim maninja, Herodias wunja, Philip nawananga manjananganja; njinge pilin njanawananga.

18 John Herod gejunanga, Wunia nuru-nuru nundju kudai nawalo:lidj. manjananganja.

19 Herodias njinge nanda njimainenanga, Bada ino;, kundjunu; kadjinba pungenja;

20 Gewunja Herod John ko:lgunala, laiburu inganinananga aua i:dja idunuru, mamaia inganina, imuludja kanurula. Wuno:murum nuru inganurula, darawa kundjunu, tjukul nuru kanurula.

21 Wuniajau kanjaiena, Herod kuli:ndjiau, manari ar-daiuri kangandjuna ardenaiuri anangaia wunja, manjale-naria anangaia wunja, i:dja ardenaiuri Galilee naria wunja.

22 Herodias ibananganja dora njinggunal, djor geju, Herod tjukul kandjuna, arka kuda: manari nanja atja angauwoneri; inaiuri njimbaridja kundjununanga, Tjaniau anudja nama tunundjiri, pitja nunjano:.

23 Tjauaien kundjununanga, Nananga tjannuniau, pitja nunjano:, bandaia najananga wulemi njini.

24 Njanga dande njananuru, karananganja kundjununanga, Anudja inaniau? Njanga kundjunu, John Baptist imri:.

25 Maiirgi:rkum dora njinggunal inaiuri nanja, kaniauwwuna, kundjunjiri, Nama kune tjannuno: weni angam maninja John Baptist imri:.

26 Inaiuri pakul djenbenuru kanina; mia tjauaien gejunanga, arka wunja manari nanja atja angauwoneri, kadjinba pinjingarinja.

27 Maiirgi:rkum inaiuri malaninara kanjanawuna mu:n-naria nanja, kundjunu imri: tununganural; aua kejanuru imri: dur kumbuna bur-karim maninja.

28 Imri: ananga angam maninja kunganurulal, njimbaridja njino:na; njimbaridja karananganja njino:na.

29 Wuno:murum inalalaia nuru anganina, karingunal, durgu tjarawad kubadban, pandjam maninja kubarkandenu.

30 Arkanawieja djaruk kadinaiena Jesu nanja; darawa kubadjununanga ge kadjunu, ge anganbadiingundala.

31 Aua kundjuṅṅaṅgori, Njirge wurura njidjurlingal wugem ṅuru, wāli ṅoiba njidu. Gewunja ardarawaia djo:lio:li kubḍjuṅjiri, ṅoiba wa puṅṅaninjanṅgori mindjāl kunja.

32 Kariṅṅuru namaṅdi ṅanja wugem ṅuru paḷawāde.

33 Mara kanbḗrwuna aṅṅeṅṅuriri, ardarawaia laiburu kadina, ma ṅuru paḷja kubḍjuṅ ardjerdu i daḡu malaiindem mararawam i daḡam, wuk kanbḗrwuna.

34 Aua ba keṅṅunal pelengḗraia djenbeṅuru mara kanbuna, kandjeriwuna, aṅṅanineri kukundjeria kaḍjindjia kukundja-ṅara ardo:reja; wunman-bali kaniingundaleri.

35 Lewḗra wundur kaṅina, inalalaia kaueraṅmurkala, kubḍjuṅ, Taḅbium maṅa wugem, lewḗra weni wundur kunina;

36 Anṅaṅawu, aṅṅeṅuru wunja taḅbiu' ṅuru maiarindjeruṅu' ṅuru wo:ri maṅgarwiri, aṅḡamura wunja mindjāl kunja.

37 O! Kandjo:lbala kundjuṅṅaṅgori, Njiri arano: mindjāl kunja. Arka kubḍjuṅṅa, Arejuṅuru, aṅjerḗmura wuro:dbori kaiug darawa ṅari, aṅjerano: mindjāl kunja?

38 Aua kundjuṅṅgori, Wuro:dbori wodi ardarawaia njiri kudai? Njiri, aranindj. Wuno:murum laiburu aṅṅanina, kubḍjiri, Aṅṅaḷja, djaia iḗrunandu kuda:.

39 Kundjuṅṅaṅgori ardarawaia atjḗ wunja wiri-ṅaria ṅanja tjo:lilia ṅanja.

40 Atjḗ karwona tjudu karwiineri, hundred ṅanja, fifty ṅanja.

41 Wuro:dbori aṅṅaḷja, djaia iḗrunandu kaṅmaṅ, aṅdjo:l' kuru kaḷe kaṅmurkaḷa, wunia kulula, wuro:dbori kalemala; inalalaia ka:no:na adbḗṅṅaḷe ṅuru aṅṅanbḗrkugule wunja; djaia iḗrunandu dalar kundjuṅṅaṅḡandu arka ṅanja.

42 Ardarawaia mindjāl kubḍjuṅ, barui kadawi:na.

43 Ilemi tḗrawḗd kubḍbḗṅ, tjuṅgurlu wunṅeṅṅaḷu, djaia ṅari kuda:.

44 Arka wuro:dbori mindjāl kadjuṅu i:dja 5,000 kadina.

45 Maiirgi:rkum inalalaia kundjuṅṅaṅgori namaṅdi daḗra aṅṅeṅuru wunja, arkurle aṅṅeṅuru kanal' kuru Bethsaida ṅuru, wāli pelengḗraia aṅṅaṅawu kundjiri.

46 Pale aṅḡaiḗndiwela, keṅṅuru taḷambḗṅ ṅuru dadjurd kunja.

47 Kaḷekaḷem njiṅṅanina, namaṅdi wo:ndum puḷaḡa nanja kunina, aua iḗrunama kabalba ṅanja kaṅina.

48 M̄ara aᅅgo:na idj̄aba kadjuᅅu, kar kadjuᅅeri, gewunja maᅅdjum baruba aᅅgo:neri, wulo:lum pul̄agajau kanmurkal, wudawa iᅅgeᅅeri wo:ndum maninja; t̄janai ᅅejunaᅅgori kundjuᅅu;

49 O! Arka m̄ara iᅅgarwuna wudawa iᅅgeᅅeri wo:ndum maninja, iᅅandj ᅅali kub̄adjuᅅ, jero:I kub̄adjuᅅ;

50 Ardarawaia m̄ara iᅅgarwuna il̄ala kadina. Aua maiirgi:rkum kululanaᅅgori, kundjunaᅅgori, Tjukul njidu; ᅅaīakawaᅅi, pinjirgulgunejiri.

51 Pai kaᅅnina ᅅuru arka nuru namaᅅdi ᅅuru; maᅅdjum wudun kundjuᅅu; arge wurura djenbeᅅuru raᅅgaᅅari kariᅅa;

52 Wa puᅅgadeneᅅja wuro:dbori wunja, arkulum burudum.

53 Wuno:murum ᅅuraᅅ aᅅgauwona, baᅅdaia madburkalal Gennesaret naᅅja, palul' daᅅja murd kubadb̄aᅅ.

54 Namaᅅdi naᅅja ba aᅅgeᅅgunal, maiirgi:rkum laiburu kadinanaᅅga.

55 T̄jaᅅi kub̄adb̄aᅅ taᅅbium ma mararawam wo:ri maᅅgarwuneri, wun-man-b̄ali adbamareja mano:kanbaᅅkaᅅuruleri, ma ᅅuru aᅅgaᅅnina aua iᅅgaᅅnina.

56 Ma daᅅa iᅅgeᅅgunal, maiarundjeruᅅum, malaiindem, wugem, adbamareja we kanbaᅅi:la t̄jau-ᅅaᅅrim maninja, burkai kauerīabuna iᅅgadb̄andana wunja. iamiᅅgum wobi anaᅅga mandj; arka iᅅgadb̄andanala abbuludja karkandjuiena.

7

1 D̄jaᅅuk kadbienanaᅅga Pharisia, at̄jaᅅekaᅅaria wiri-wiri-ᅅaria kuda:, Jerusalem i daᅅu aᅅgeᅅgunal,

2 Mara aᅅganbaᅅrwuna at̄jaᅅekaᅅaria inalalaia maia arkananaᅅga mindj̄al kadjuᅅu ardo:ri muramaᅅa baᅅdaia, geᅅakawaᅅi wa kulai puᅅgarwi:nja.

3 Gewunja Pharisia, Jew ardarawaia kuda:, ardo:ri ᅅamba wa n̄jaᅅbama kulai puᅅgarwun ᅅaᅅri, wa mindj̄al puᅅgadjin, wunindi:ru mababaia arkananaᅅga karkaᅅuru;

4 T̄jau-ᅅaᅅrim idaᅅu aᅅgeᅅgal, ᅅamba wa kulai puᅅgarwun ᅅaᅅri, wa mindj̄al puᅅgadjin; darawa t̄jaᅅekaᅅaria kuda: kunuᅅ, kadb̄aᅅ karka-ᅅuru wunja, n̄jaligaᅅja, karega, aᅅgaᅅ kulai aᅅganbaᅅrwu.

5 Pharisia, wiri-wiri-ᅅaria kuda: burkai kauerīab, Aᅅudjakunja ᅅunalalaia wa pareᅅan wunindi:ru mababaia arkananaᅅga naᅅja, maia arkananaᅅga mindj̄al kadju ardo:ri muramaᅅa?

6 Aua kundjunaᅅgori, T̄jaᅅam Isaiah t̄jo:lba kundjuᅅu njiri wunja, njidbiᅅum njiljaljadbune, kaᅅdjinu wiri-wiri

kauwi:nu, Worumba andja nuru n̄anbarkanuru ardjalin njiningem, Arkau i b̄owora n̄ai' i d̄agu kunuŋ.

7 Małjam lunġu-lunġudja kub̄adbara, Aṅganiingunderi n̄ala-n̄ala i:dja arkananġa.

8 N̄ala-n̄ala God ananġa kuramanġi, wunindi:ru i:dja arkananġa kuranuru.

9 Gejau kundjuananġori, Tjadam n̄ala-n̄ala God ananġa wai kuriab, wunindi:ru njirkananġa wuranġanuru.

10 Gewunja Moses kundjuŋu, Nuru anurandu iro:lidj, nundju karanja; aua woru ge iranġa wunja, karananġanja wunja, nidji debad keŋenja;

11 O! Njiri kuri:, I:dja n̄amba geŋanġa iranġa, karananġanja, Ge n̄amba tjuŋunjam n̄aiu n̄ari Corban kunuŋ, gejakawali God n̄ari kunauwi:nu;

12 Njiri wa pinjinanun aua geŋangandu iranġa, karananġanja;

13 N̄ala-n̄ala God ananġa wunamiaru kurandju wunindi:ru njirkananġa nanja wuranuno:na; darawa t̄akekari kađjinu kuri:.

14 Peleṅgaraia njele ai kanbuna aua nanja, kundjuananġori, Nuru t̄aranuru, njidarawa, wuranena;

15 Kari i:dja daṅde n̄ari, daṅa keŋanġa kađjinba muramaṅa baḍa paṅgandjun; ge keṅgal i:dja i d̄agu, ge muramaṅa baḍa kandju.

16 I:dja n̄amba ini:um kudai nuru wunja, nuru kaninja.

17 Wuno:murum maiarum daṅa iṅgena peleṅgaraia i d̄agu, inalalaia burkai kaueriabuna baṅre-baṅre wunja.

18 Aua kundjuananġori, Njiri kuda: wa puranenjan wuranġowu kuda: ? Wawu maṅa puro:n, ge daṅde n̄ari i:dja daṅa keŋa, muramaṅa baḍa kađjinba paṅgandjun;

19 Gewunja ini:um maninja wa daṅa puŋgeŋan, iṅulm maninja daṅa kunjaŋa, daṅde kunjanuru wai kunja? Maṅaria ardarawaia rar gaṅria kangandjuna.

20 Kundjuŋu kuda:, Ge i:dja i d̄agu keṅgal, ge i:dja muramaṅa baḍa kandju.

21 Gewunja mamulba i d̄agu, i:dja ini:um i d̄agu, kunjanġal ni: woru, wurni-wurni, maneba, wurkemaṅma,

22 Wuri-wuri, albanda, woru, wunġadjuie, worago:ra, ambula woru, jaum, iamuroi, wonala;

23 Wuna darawa woru mamulba i d̄agu kunjanġal, i:dja muramaṅa baḍa kandju.

24 Ma i d̄agu baṅri kanina, keŋanuru maiamingu' nuru Tyre a Sidon. Maiarum maninja daṅa keŋa, I:dja kari laiburu padara kundjuŋu; O! kađjinba paṅgaielgaienja.

25 Maiirgi:rkum wonaiinja, ibananganja pidi:nja agula inuru kudai, nuru inganurula, njengunal, ierdu nanja njimbana.

26 Wonaiin' njinge Greek njinina, Syrophoenician njanja madeja. Burkai kaiabuna agula ibananganja wai ingaiabunanga wunja.

27 Aua kundjununanga, Wonalalanuja arkurle barui kadawi:nja; wunia nuru-nuru maia wonalalanuja arkananga anganbado:ngu wunja, kananguria anganbado:nanjori.

28 Njanja kaio:lbala, kundjununanga, Jau, Inaiuri, mia kananguria palalo:nma waiuru arkindjia wonalalanuja arkanangaia mindjal kubadjunanjori.

29 Aua kundjununanga, Nala-nala wuna tjunundjuru, nundjuweja baiunuru, agula ibanja njangaiandiwela.

30 Njenanuru maiarum njanangananga nuru, wonalalanuja mara njimbuna we njanjgawoneri njinarugu nanja, agula njangaiandiwela.

31 Njele kenanuru maiamingum Tyre i dagu, Sidon buluman kena, wo:ndum Galilee nuru, pulaga nuru maiamingum Decapolis.

32 Kaueranjuraldaga iaran wombaria, nala-nala iamidj; burkai kaueriab ino:ri aua nanja ingamandana wunja.

33 Kawai kamang pelengaraia i dagu iaran, ino:ri ini:um maninja kungandenju, tjipa: kundjuru, ambula kamandanalananga;

34 Andjo:l' kuru kale kundjuru, noi kundjabuna, kundjunanga, Ephphatha, gejakawali, Lei kuniñaienjanu.

35 Ini:um lei maniaiena, tjilwanja anbula burangai njimaiena, tjadanuru kulula.

36 Kundjunanganjori i:dja kari piriinanjoriri; O! tjile genunanjori, tjilenda njele kubadjun.

37 Djenbenuru rangari karina, kubadjuniri, Aua darawa wunia kundjuru; wombaria nuru wunja kandju, iamidj kalu wunja kandju.

8

1 Gejau pelengaraia djenbenuru njele anjanina, ardo:reja mindjal kunja, inalalaia ai kanbuna aua nanja, kundjunanjori,

2 Pelengaraia ka:naieriwu, niau nanja weni lewara tjarunuri anjanina, ardo:reja mindjal kunja;

3 Angaiamindjana namba ananjawanu tambium arkananga' nuru, kalumba nanja jango: pitja pare, atjakekaria arka nanja palawurde karingunal.

4 Inalalaia kauerio:lbala, Ngarunangowu i:dja andja barui kanbado: wuro:dbori nuru wugem maninja?

5 Aua burkai kandjabuna, Wuro:dbori wod' irarawaia njiri nanja? Kubadjun, seven (anjenjalja).

6 Pelengaraia kundjunangori, Atja njirwa kabalba nanja. Wuro:dbori anjenjalja kanman, wunia kulula, ko:lemala, inalalaia ka:no:nanangori adbanjale nuru anganbarkande wunja; arka pelengaraia adbanjale nuru kanbarkandenu.

7 Djaia iarunuri pidi:ndjia kuda: arka nanja kadina; wunia ka:lulanangori, kundjunu, Arka kuda: adbanjale nuru a:rande.

8 Mindjal kubadjun, barui kubadjun; tjarawad kanbadban arki:ndjinindjia arli:wa angeneri tjunjurlu seven (wunjenjalu).

9 Arka kadina kajjini four thousand, (djenbenuru); gejaw kanjanawuna.

10 Maiirgi:rkum namandi dora kenja inalalaia kuda; tambium Dalmanutha madburkalal.

11 Pharisia ba karingunal, wunmanbali burkeba kaueriabuna, kubarkanjiro:nananga umiimbaie andjo:l' di daga, kauero:ndjuneri.

12 Noi kundjabuna wunaiuru inai nanja, kundjiri, Anudjakunja woi madberi andja umiimbaie kubarkanjiro:? Nidji kunenuriri, umiimbaie kari woi madberi andja wa punzano:wienangori.

13 Kandjandiwela, njele namandi dora injena kenanjuru kanal' kuru.

14 Wonjala kadina wuro:dbori anganbadba wunja; namandi nanja arka nanja ardo:reja wuro:dbori iarun ekamandja.

15 Kundjunangori, Maranindj, li:a maram leaven Pharisia arkananga, leaven Herod ananga.

16 Arge wurura kubarwadenu kubadjunjiri, Gewunja wuro:dbori nado:ra.

17 Jesu mara ko:na kundjunangori, Anudjakunja njirwadejinjiri, wuro:dbori njido:ra? Wawu puranindjan, puranenjan? Njirkau burudu?

18 Njirkumbula kudai, wawu puranindjan? Njidi:um kudai, wawu nuru pinjidi? Wawu ni: puranjurun?

19 Wuro:dbori five, (anjajla), anjanjalelemala five thousand, (ardarawaia), nanja, tjunjurlu wodi darawa arkindjinindjia tjarawad kuraman? Kubadjunanga, Twelve, (wunjenjalu).

20 Seven, (an̄n̄en̄ālja), four thousand, (ardarawaia) nānja, t̄jūngurlu wodi darawa arkindjinindjia t̄jārawād kuramān? Kubadjūnānga, Seven, (wun̄n̄en̄ālu).

21 Gejau kundjūnānāngori, Wāli wawu puranenan?

22 Bethsaida madburkalal. Ambulidj kauerānuraldāga, burkai kaueriāb inḡamāndana wunja.

23 Aua ambulidj ino:ri laburd kāmān, maiarindjerūn' i dāgām kānurula; ambula t̄jipa: ingo:na, ino:ri inḡamāndanala, burkai kaīabuna, Koru mandjanindj?

24 Aua āle kundjūnu, kulula, I:dja mara ka:no;; mara ānān̄jumbu nuwonu kādjindjia, wudawa āngēneri.

25 Gejau ambulkandu t̄jilenjile kāmāndanala; manindjāna n̄ādbama, kāmurduiena, darawa māra kumbuna t̄jādāmanma.

26 Maiarum anānga' n̄uru kānānawuna, kundjūniri, Maiarindjerūnu' n̄uru dāra pūn̄jūn̄eriri.

27 Gejau Jesu kēnānuru, inalalaia kuda:, maiar indjerūnu' n̄uru Caesarea Philippi n̄arim. Kalumba nānja inalalaia burkai kandjābuna, kundjūnānāngori, Nai' ānguja i:dja kubadjareri?

28 Kubadjūnānga, John Baptist; at̄jākekāria Elijah; at̄jākekāria njele, īarūn t̄jo:lbadaia nānja.

29 Arka burkai kandjābuna, Njiri n̄ai' ānguja kuriareri? Peter kaio:lbala kundjiri, Nundju Christ n̄unūn.

30 Kundjūnānāngori, I:dja kari aua wunja pir-iināngoriri.

31 Wunmanbāli kaniingundaleri, I:dj'in̄ko:lu darawa madj kuni:njanānga, inḡaīabienu mababaia nānja, ardenaiuri dadjurdkaria nanja, wiri-wiri-naria nānja, bāda inḡauwi:nu, pāle kulunu t̄jārūnandu njele bāri inḡaīandien̄u.

32 Nāla-nāla wuna pāndurām kulula. Peter kāmān aua, wunmanbāli kamaiāmbuna.

33 Aua worarkar kanina inalalaia mara āngo:na, Peter aua kāmaiāmbuna, kundjiri, Nālerdu n̄uru baiunuru, Satan; n̄undju God kāri wa ni: pundānuru, i:' kari ni: kundjanuru.

34 Pelēngaraia ai kanbuna aua nānja inalalaia nanja, kundjūnānāngori, I:dja n̄amba in̄amalando: gejāra, aue n̄undju-nundju kari:nja, wongaia anānga manuk kumenja, n̄anmalando:nja.

35 Aua in̄ai n̄amundulba ge, pitja n̄joiim; aua in̄ai koiim n̄ai wunja, wālanu-wunia wunja, pitja n̄amundulba.

36 Bāndaia daraiu ānudjakunja i:dja kāma, ge in̄ai kōakaliba.

37 Ānudja i:dja kāno: in̄ai kānauwi:nu?

38 Aua djiān kāmara ṅāla-ṅāla kuda: ṅaianānga, āndja woi maṅgadberi wurni-wurnia, arworia ṅanja, I:dj'in̄ko:lu kuda. pitja djiān ṅjāmanānga, wuno:murum iṅgeṅgal paḷemba ṅanja Iranānga anānga, wāḷan̄ṅaria maṅmaia ṅanja.

9

1 Kundjuṅāṅṅori, Nidji kuṅenuriri, Atjākekāria ṅuruma kaḍuṅ arka ṅanja āṅgauwelgeṅiri, debara kaḍjinba puṅgavkaguṅān, maṅa karwu ṅjini baṅdaia God anānga keṅgal wundjurul' ḍanja.

2 Pale lewāra six, (wunṅālu), Jesu kanma aua ṅanja Peter a James a John, taḷambān ṅuru karāṅ ṅuru kangaṅural adagaṅagenu; kaleṅ kaiābiena adbāṅṅāle ṅanja;

3 Wobi anānga paḷemba kadiṅaiena, ardo:roi djenbenuru, kulai-ṅāra kari kabāḷba ṅanja arge kaḍjindjia ardo:roi kaḍjinba paṅṅandjun.

4 Maṅa karwi:nanāṅgori Elijah Moses kuda:; auandu kubāḷuleri Jesu ṅanja.

5 Peter kaio:lba, kundjuṅāṅṅa Jesu, Rabbi, wunia arkunūṅ ṅuruma; jāṅḍāḷpa maiaruṅurim wondi mero:; maiaruṅum ṅundju wunja, maiaruṅum Moses wunja, maiaruṅum Elijah wunja.

6 Gewunja wa laiburu paṅṅaninja ṅanānga iṅgaio:lba; gewunja karkulgunenja.

7 ṅugubān kuṅṅaṅunal djer' ṅjindjābunanāṅgori; āṅgubān i ḍāḡu ṅāla-ṅāla kuṅṅaṅunal, Indja iṅāṅgula ṅedura ṅanṅundjuṅāṅṅa; ṅuru iraṅuru.

8 Maiirgi:rkum wunṅjili:wa maṅgarwuna, kari wa mara panbarwi:nja tjile, Jesu aekama arka ṅanja.

9 Wāli taḷambān iḍāḡu jeriba kadiṅjaliri, kundjuṅāṅṅori, I:dja kari piriināṅgoriri maṅa karwuna, I:dj' in̄ko.iu imāṅdj i ḍāḡu baṅi iṅṅaṅuṅ ṅjini.

10 ṅāla-ṅāla wuna kubāṅkaṅurula. arge wurura burkeba kadiṅbieneri āṅudja baṅi iṅṅaṅuṅ imāṅdj i ḍāḡu kaṅuṅ.

11 Burkai kaueriabuna, kubadiṅjiri, Wiri-wiri-ṅāria kubāḍju Elij'urle keṅṅunjal.

12 Aua kundjuṅāṅṅori, Elij'urle nidji keṅgal, darawa kangaṅaṅum; ṅāruṅāṅḡowu wiri-wiri kauwi:ṅu I:dj'in̄ko:lu wunja, aua darawa madj kuni:njanāṅṅa, kaui kandjui:nja?

13 O! Kuṅenuriri, Elijah gole keṅṅunal, kubadiṅjuṅāṅṅa kuda: lai kauwonāṅṅori, kaḍjiniu wiri-wiri kauwi:nanāṅṅa.

14 Wuno:murum inalalaia āṅṅanbaḍburkalal, pelēṅṅaraia djenbenuru maṅa kanbaṅrwuna wo:ri

anġanbawneri, wiri-wiri-nġaria kuda: burkeba kanbađjabineri.

15 Maiirgi:rkum pelengaraia ardarawaia, maġa ingarwunaia, djenbenuru rangari kariġa, waġi-waġi ingadburkaġa, wulmai kubadjuananġa.

16 Aua burkai kandjabinuna, Nġanġa burkeba kariabiri?

17 Iarun pelengaraia nġanja kaio:lbala, Iniingundeja, kaġanurulaldu inġangula, agula iamidj kudai;

18 Nġanġam ma inġam wai kaiab, tġanalar kari kaġun, iwiak wuranġan kumbu, ro:ngoi keġeri; nunalalaia kuġenġanġori arka wai ingadjab wunja, kađjinba wai paueriabi:nja.

19 Kandjo:lba kundjiri, Woi maranunmandjeri njirkudjaria, nġanġgiau njiri nġanja nġenu? Nġanġgiau njinjama? Iranuralġara.

20 Kaueraġurulaldaġa; maġa inġo:neri, maiirgi:rkum agula dalar kaġan; kabalba nġanja kauwona, bađawai kauwi:na tġanalar kaġi.

21 Aua iranġa burkai kaiabinuna, Nġanġgiau wuna kuġanġunaldaga? Aua. kundjuġu iand' a:ndjanu.

22 Tjilejile wai kariinġiri wia' nġanja, agu nġanja, bađa inġo: wunja; ġundju nġamba nġani tjuġundju wunja, andjeriwandu, anawodjandu.

23 Jesu kundjuananġa, Nundju nġamba tjunundju wunja, darawa gole puġge aua wa puġġanudjaran nġari.

24 Maiirgi:rkum worala iranġa jero:l kundjuġu, kundjuġiri, Naiu wa puġanudjaran; tġanawodju nġanġunudjara.

25 Wuno:murum Jesu maġa anġo:na pelengaraia ni-iriġu tġari kadburanġaliri, agula inuru kaġmaiambuna, kundjuananġa, Nundju agula wombawu, ġundjamugu, kuġenu, ba beġgal daġa, tjile daġa puġunġanurunġeri.

26 Jero:l ġeġu, djenbenuru dalar inġaman, ba keġunal; ianda imandja kađjindja kaġinaiena; ġewunja ardarawaia kubadjuġ, Iman kaġun.

27 O! Jesu ino:ri kaġan, brai ki:la; ġejau baġi kaġina.

28 Wuno:murum maiarum maninja inġenġunal, inalalaia a:dagaragenu burkai kaueriabinuna, Aġi kađjinba pedjabinja.

29 Kundjuananġori, Wuna kađjinu kađjinba puġenġunal nġamba wa dadjurd dkaġa ma.

30 Ma i daġu kariġanuru, Galilee buluman karinġanuru, i:dja kari wa laiburu aranu puġenja.

31 ġewunja inalalaia kaniġundala, kundjuananġori, I:dj'inko:lu kanauwi:nu i:dja ardo:ri nġanja, pitja bađa

ewuro;; baɗa ingauwi:ɲu, paɓe kulunu tɗaruɲandu pitja baɗi njele enu.

³² Naɓa-ɲaɓa wa puɲgadenenja, karkulgunenja burkai ingadjaɓ wunja.

³³ Capernaum madburkalal; wuno: murum maiarum maninja inganina, burkai kandjabuna, Naɲaɲga ku-rawadeɲu kalumba ɲanja?

³⁴ Kaɲuk kubaruwuna, gewunja arge wurura kadi:neri aɲguja inaiuri inganuɲ.

³⁵ Atja kauwona, twelve, (aɲɲennaɓa), ai kanbuna; kundjuɲaɲgori, Iaruɲ ɲaiurle ɲamba ge, paɓe ardarawaia ɲanja pitja enu, inawodjieja ardarawaia ɲanja.

³⁶ Woralu kaɲaɲ, arka pulaga ɲanja kadeɲu, ɲuluruwa kaɲuriri, kundjuɲaɲgori.

³⁷ Aua ingam iaruɲ aɲdja wonaɓalalaɲuja ɲanja ɲaɲumba ɲanja, ɲaiu ɲaɲma; aua ɲaɲɲuma, ɲaiu wa paɲaɲmaɲ, O! aua ɲaɲɲunɲaɲawuna.

³⁸ John kundjuɲaɲga, Iniingundeja, iaruɲ mara kerwuna agulaia wai aɲgo:neri ɲunɲumba ɲanja, ked-baiambuna, aɗi wa penmalando:ɲa.

³⁹ O! Jesu kundjuɲu, Paɗamaiaɲbiri, gewunja i:dja kari, wundjurulu ɲaɲumba ɲanja ge, kadjinba maiirgi:rkum woru puɲgengara.

⁴⁰ Aua wa ɲanda paɲaɲɗaɲ ɲaɗi, ɲaɗi ɲanja kaɲuɲ.

⁴¹ Aua agu ɲjinɲuno: djo: wunja, gewunja Christ anaɲgaia ɲjirkunuɲ, nidji laɲugu anaɲga kaɲdinba puɲgoiimaɲ.

⁴² Iaruɲ aɲdja bi:rwidinaɗa ɲanja arka wa paɲaɲbaɗkudjaran ɲaɗi, aua ɲaɗi ingam, wunianaɲga ma no:gu daraiu ileɲga ɲanja jarko:li kaɲuɲ, wo:ndu' ɲuru wai ingaiaɓieɲu.

⁴³ ɲuno:ri ɲamba ɲaɗi ɲunɲuma, dur minjo;; wunianu ma tjo:da wundjedjer' kuru ɲunɲunjaɲa, ɲuno:ri tɗaruɲandu kudai ɲamba ɲunɲunjaɲaɲuru mamara' ɲuru, wiɲaɲ' kuru kaɲdinba tjimi puɲgauwi:n nari.

⁴⁴ Ma tɗamuldja arkaɲaɲgaɲja kaɲdinba deɓadi puɲgadjin, wiɲanu wa tjimi puɲgauwi:n.

⁴⁵ ɲundjerdu ɲamba ɲaɗi ɲunɲuma, dur minjo;; wunianu ma wundjedjer' kuru ɲunɲunjaɲaɲuru ɲunɓandadj, ɲundjerdu tɗaruɲandu kudai ɲamba ɲunɲundjaɓieɲu mamara' ɲuru.

⁴⁶ Ma tɗamuldja arkaɲaɲgaɲja kaɲdinba deɓadi puɲgadjin, wiɲanu wa tjimi puɲgauwi:n.

⁴⁷ ɲungubulu ɲamba ɲaɗi ɲunɲuma, wai minjaɓ; wunianu ma baɲdaia God anaɲga ɲuru ɲunɲunjaɲaɲuru

nungubul' tjaruŋ kudai, namba nungubul' tjaruŋandu kudai wai nunŋundjɔbieŋu mamara' nuru;

48 Ma tjamuldja arkaŋaŋgaŋja kaɟjinba debɔdi puŋgadjin, wiŋu wa tjimi puŋgauwi:n.

49 Ardarawaia kaɟambal' kari arandjui: wiŋ' njininge.

50 Kaɟambalja inia kaŋuŋ; O! kaɟambalja wulapa namba wa paŋgeŋaŋ, aŋudjaniŋge wulapa nara irewandju? Njirkaui naŋja kaɟambalja kudai njidu, jamulili nari njidu.

10

1 Ma i daɟu bari kaŋina, kengal maiamingum Judaea Jordan kanal' garim; pelengaraia djaruk kadbienunanga njele; gejaŋ, kaɟjinu geŋirida, njele kaniŋgundala.

2 Pharisia kaueraŋmurkala, burkai kaueriabuna' Wuniowu i:dja maŋgaŋaŋgaŋja njaŋgaiab? Kauero:ndjuneri.

3 Kandjo:lbala kundjuŋaŋgori, Naŋanga Moses kundjuŋunuri?

4 Arka kubadjuŋ, Moses anaŋu:la wiri-wiri njerkundju mili-mili njerkundjaba nara, wai njerkundjaba.

5 O! Jesu kundjuŋaŋgori, Gewunja njirkulum burudum wunaie wuna wiri-wiri kundjuŋunuri.

6 O! Wunindidj-i-daɟu wondijau, Auandja, njingaŋja wondi kanbuna.

7 Wuna wunja i:dja irananga a karanangaŋja pitja ejaŋdiwejaŋdu, maŋgaŋaŋgaŋ' njinija pitja njewaŋdura;

8 Iaruŋandu iwiliri iaŋuamandj pitja enijaiejaŋdu; gewunja iaŋuandu wa njele paŋgaŋingandu, O! iaŋuamandj.

9 Auandu God pidjin ingo:nandu, i:dja tjauala: paueriandandiri.

10 Maiarum maninja inalalaia njele wuna wunja burkai kaueriabuna.

11 Kundjuŋaŋgori, Aua maŋgaŋaŋgaŋja njaŋgaiab, ndjakarinja pilin ingauwona, wurni-wurni njinaneri;

12 Njaŋga kuda: kulananga namba ingaiab, iakara namba ingam, njaŋga kuri njinuŋ.

13 Woŋalalaŋuja bi:rwidinaŋria kanbaŋkaŋurulaldaga, aŋgaŋmandana wunja, inalalaia kanbaɟdbaiambuna.

14 O! Jesu mara ko:na, mara-mara kaŋina, kundjuŋaŋgori, Woŋalalaŋuja kariŋgunjalgara; kare paro:jiri, gewunja arge kaɟjindjia bandaia God anaŋga.

15 Nidji kuŋenuriri, Aua bandaia God anaŋga wa puŋgaŋaŋ nari woŋalaŋ pidi:ndja kaɟjindja, kaɟjinba ma dara paŋgeŋaŋ nuru.

16 Nuluruwa kanjurula, p̄ali kanbuna, ino:ri kanm̄andanaleri.

17 W̄ali kalumba n̄uru in̄geṅaṅuriri, īaruṅ w̄ari-w̄ari k̄amurkalal, im̄aṅṅale n̄uru lungudja k̄anina, burkai kaīabuna, Iniṅgundeja inia, ṅani pitja ṅe wundjedjeru k̄adjinma ṅari ṅama wunja?

18 Jesu kundjuṅaṅga, Aṅudjakunja inia kundjiara? Kari inia wa paṅṅanin, God auekama.

19 Wununaue gole laiburu ṅunuṅaṅga, Baḍa paṅdjo:jiri, Wurniwurni puṅuniri, Maneba paṅ-ṅdjo:rjiri, Pare paṅdjaṅuriri, Pielgielge puṅuniri, Iro:lidj, karanja n̄uru aṅurandu.

20 Aua kundjuṅaṅga, Iniṅgundeja, wuna darawa kuṅeniri, woṅalaṅ andjaṅu.

21 Jesu k̄anindjaṅa, ṅedura kundjuṅaṅga, kulunaṅga, Tjaṅuṅ ṅuno:ra, baiuṅuru, ko:l dju ṅdjaṅṅaṅuruleria, ardjeja ṅno:, wulaṅbiri ṅdjo:l' daṅja pitja kudai ṅunjaṅu; geṅau beṅgal, tjaṅmalando:

22 Iminum ṅundi-ṅundi kundjuṅu, pakul ṅari keṅaṅuru, wulaṅbiri ardarawaia kudai in̄ṅanina.

23 Jesu wunjili:wa kanbuna, inalalaia kundjuṅaṅgori, Adb̄aṅṅalim kunuṅ arka wulaṅbiri tjiṅi:ria baṅdaia God aṅṅga ḍara ṅgeṅuru wunja.

24 Inalalaia ṅala-ṅala aṅṅga raṅṅari kub̄adburawuna. Mia Jesu tjile kandjo:lba, kundjuṅgori, Woṅalalaṅuja, Adb̄aṅṅalim kunuṅ arka wulaṅbiri paṅṅaṅ ṅṅanbaḍburawu baṅdaia God aṅṅga ḍara ṅgeṅuru wunja.

25 Camel abi:la mand̄agu bulumaṅ keṅaṅuru needle ambul' daṅja, i:dja tjiṅi:ra baṅdaia God aṅṅga ḍara in̄geṅuru wunja.

26 Raṅṅari djenbenuru kariṅa, kub̄adjuṅaṅga, Aṅguja emundulbaie?

27 Jesu kanindjeri, kundjiri, I:dja ṅanja adb̄aṅṅalim kunuṅ, kari God ṅanja; darawa gole puṅṅanu God ṅanja.

28 Wunmanbaḷi Peter kundjuṅaṅga, Wai, darawa kundjedjandiwela, ṅunbaḍbalando:na.

29 Jesu kundjuṅu, Nidji kuṅenuriri, I:dja ṅamba ṅṅaiṅdiwe maiarum, ṅawawaia, ṅawawanja, karanṅṅaṅja, iranṅga, woṅalalaṅṅaṅgaia, kab̄alba, ṅaiu wunja, walaṅu-wunia wunja,

30 Pitja ṅṅam ardarawaia ṅanja ma, weni wendjiau, maiarum, ṅawawaia, ṅawawanja, kararaia, woṅalalaṅuja, kab̄alba, wundjo:rie kuda:; baṅdaia keṅgal djini wundjedjeru k̄adjinma ṅari.

31 Mia ardarawaia manñale ñaria pitja päle arānu, päle ñaria pitja manñale arānu.

32 Kalumba ñanja kadineri, Jerusalem ñuru pai kadineri; Jesu adbanñale ñuru keñañuriri; rangari karinja; arka ingadbalando:neri karkulgunenja. Twelve, (aññenñalja), njele kanman, wunmanbali kundjuñañgōri wuna kaninaienñunānga.

33 Wai, Jerusalem ñuru pai ñaduñiri; I:dj' inko:lu pitja eno:wi:ñāgōri ardenaiuri dadjurdkaria a wiri-wirināria; pitja wure pāro:ñānga imān kunja, pitja añbārano:ñānga edbulia,

34 Arka berka pitja ewurana:na, pitja tjipa: ewuro; pitja ñoiilwa ewurañuru, pitja bāda ewuro;; päle kulunu tjaruñandu pitja bari enu.

35 Wodjulu kamurkalgandu James a John, Zebedee inko:landu, kundjunāngandu, Iniingundeja, njārenandu tjuñundjunjārendu burkai ñuñnunbādjabandu.

36 Aua kundjuñañgōndu, Nñāñānga kuriandareri ñaññundjunurendu?

37 Kundjuñañgōndu, Año:wandu atja arkuunūñandu, iakāra ñundju worawerdum maninja, iakāra tjamaum maninja, pälemba ñundjanānga ñanja.

38 O! Jesu kundjuñañgōndu, Wa laiburu pinjidingandu ñañānga ña:d njirkunūñandu. Koru djo: pinjiriandu cup ñaiu djo: ñaññunjaña, koru baptize pinjidandu baptism njininge ñaiu baptize ñaññunūñ?

39 Auandu kundjuñañgōndu, Gole pedandu. Jesu kundjuñañgōndu, Cup ñaiu djo: ñaññunjaña njirendu pitja djo; njiriandu; baptism ñaiu baptize ñaññunūñ njirendu pitja baptize njirendu;

40 Mia atja njirkunūñandu ñaiu worawerdum, tjamaum maninja, ñaianānga kunina miri njinñuno:wandu, arkanānga arka wunja wunamanja kanina.

41 Wuno:murum ten, (aññenñalja), ñuru āngānina, wun man bali adji:la kaueramāññāngōndu James a John.

42 Gejau Jesu ai kanbuna aua ñanja, kundjuñañgōri, Laiburu njiduñ arka āngāndiena ardaiur' kunja edbulia ñanja ardaiur' kaduññāngōri; ardenaiuri arkanānga i:a karwi:ñunāngōri.

43 Njiri ñanja wuruñāngōwu wa puñganin; O! aua njiri ñanja ñañaiuru ñenu gejiri, inawodjieja njirkanānga pitja enu;

44 Aua njiri ñanja ñaiurle ñenu gejiri, inawodjieja ardarawaia ñanja pitja enu.

45 Gewunja nidji I:dj' inko:lu kenḡunal kari inḡanawodjienju wunja, O! aḡḡanawodju wunja, inḡau inḡano: laḡugu ardarawaia wunja.

46 Jericho madburkal; wāli Jericho i daḡu inḡeḡanuriri, inalalaia naḡja, pelenḡaraia djenbenuru kuda:, Timaeus inko:lu, Bartimaeus, ḡa:d baḡa ambulidj, atḡa kaḡineri kalumba mawondaḡam maninja.

47 Wuno.murum ḡuru inḡanina Jesu Nazareth ḡara inḡanina, wunmanbaḡi jero:l kundjuḡiri, kululeri, Jesu, ḡundju David ḡunḡungula, tḡandjeriwu.

48 Ardarawaia kaueraḡmaiḡbuna, kaḡuk inḡauwi:ḡu wunja; O! jero:l kundjuḡu djenbenuru ma, ḡundju David ḡunḡungula, tḡandjeriwu.

49 Jesu ba:d kundjuḡu, kundjuḡu, Ai iro:. Ai kauero: ambulidj, kubḡdjuḡaḡa, Tjukul baḡu, baḡi baḡu, ai ḡunbiri.

50 Aua, wobi anaḡa wai inḡaiḡbuna, kurḡd kaḡina, Jesu kaḡurkalal.

51 Jesu kaio:lbala, kundjunu, ḡaḡi njejara kundjiareri? Ambulidj kundjuḡanaḡa, Rabboni, maḡḡanḡunindj wunja.

52 Jesu kundjuḡanaḡa, ḡundjunuru baiḡuru; ḡundju wa pindḡaḡudjarenja ḡunmurduwi:ḡu. Maiirgi:rkum manindḡaḡa, kalumba naḡja kaḡalando:na.

11

1 Jerusalem djali maḡgadba, Bethphage a Bethany naḡja, inalandu kaḡaḡawandu, kundjuḡaḡandu,

2 ḡjirinḡurandu maiarindjeruḡu' ḡuru maḡdjo:ri maḡḡanḡ; maiirgi:rkum wāli ma daḡa ḡjirkumbaḡanḡurandu, pitja maḡa irewandu donkey kauila murd inḡamiena, i:dja kari wen' ḡjini kaḡdinba atḡa parwi:njanaḡa; burḡgai iraḡandu, iraḡuralḡandu.

3 I:dja ḡamba kadjunurendu, Aḡudjakunja wuna kuriandiri, wuriandu, Inaiuri inḡama kundju, maiirgi:rkum pitja paḡenuru eḡaḡawal.

4 Keḡanḡurandu, donkey kauila maḡa ko:nandu murd inḡabiena maiamundu' naḡja daḡde kalumba

5 Atḡakekaḡia ma aḡḡawelḡenjiri kubḡdjuḡanaḡandu, ḡaḡi kuriandiri donkey burḡgai iraḡunmaḡandiri?

6 Kundjuḡanaḡgoriandu ge i daḡu Jesu ḡeḡunaḡandu, arka kaueraḡaḡu:landu.

7 Donkey kauila Jesu kaueraḡuraldaḡa, wobi arkaḡaḡa kauero:guleḡaḡa; aua atḡa kauwonaḡgori.

8 Ardarawaia wobi arkaḡaḡa kalumba naḡja paḡḡa kariḡanaḡgeri; atḡakekaḡia jedmaḡḡaḡu wuḡḡalalidjerugu dur kadjuḡaliri paddock naḡja.

⁹ Arka maŋŋale aŋgeŋaŋuriri, arka kuda: paŋle iŋgadbando:neri, jero:l kubadjuŋ, Hosanna; Tjukul ŋara aua iŋgeŋgaliri Inaiuri iŋumba ŋaŋja.

¹⁰ Tjukul ŋari baŋdaia keŋgaliri, David irai ŋarkanŋga ŋari, Hosanna karŋ ŋari ma.

¹¹ Jerusalem daŋa keŋa; wuno: murum wunjili:wa ko:na darawa ŋaŋja, kaŋekalem njiŋgaŋina, daŋde keŋaŋuru Bethany ŋuru, twelve, (aŋnenŋaŋja), ŋaŋja.

¹² Maŋgunu, Bethany i daŋu aŋgeŋgunal, baia: ko:na.

¹³ Tjilium boŋwora maŋa maŋgo:na jedmaŋgaŋu kudai, keŋgunal, ŋamba maia ma ŋaŋja mara aŋgo: minja; maŋgaŋmurkalal, kari wa maŋa panbi:nja, jedmaŋgaŋ' daŋa ma; gewunja tjilium kurabjau wa puŋgaŋinja.

¹⁴ Maio:lbala, kundjuŋaŋga, I:dja kari mindjaŋ puŋgadjiŋi ŋundju ŋaŋja wendji daŋu kaŋdjinma njini. Inalalaia ŋuru kaueraŋurula.

¹⁵ Jerusalem madburkalal; dadjurdkarim manaiudba dara kena, wunmanbaŋli wai kanbuna arka ko:l kadjuŋeri, aŋganbaŋbaŋeri dadjurdkarim manaiudba maninja, paŋlalo:nma kaiug kaŋeŋ-ŋaria arkanŋga tjaueri maiabuna, adbaŋaŋkarim kuda: arka kuluko:ka ko:l kadjuŋiri;

¹⁶ I:dja kari pa:naŋu:nja tjalumba mano: iŋgaŋuru wunja dadjurdkarim manaiudba puŋgaŋori.

¹⁷ Kaniŋgundaŋa, kundjuŋaŋgaŋgori, Wawu wiri-wiri puŋgauwi:nja, Maiarum ŋaianŋgam pitja merimie maiarum dadjurdkarim, worumbaia ardarawaia wunja? O! njiri marandjuna kaŋmenma lulunŋaria arkanŋgam.

¹⁸ Ardenaiuri dadjurdkaria, wiri-wiri-naria kuda: ŋuru kadina, buluk kubaŋkaŋjiŋo:na ŋaruŋgaŋoŋu baŋda iŋgarwu; gewunja kauero:lgunaŋa, peŋgaŋaraia ardarawaia raŋgaŋi aŋgeŋaia aŋganiŋgundaleri.

¹⁹ Kalekalem kaŋdjinma keŋaŋuru manaiudba i daŋu.

²⁰ Maŋgunu tjanaŋi aŋgeŋeri, tjilium maŋa marwuna maralgam wondudba i daŋu.

²¹ Peter ni: kaŋurula, kundjuŋaŋga, Rabbi, wai, tjilium ŋundju wure maŋdjaŋunbuna maralga' njinim maŋina.

²² Jesu kandjo:lbakundjuŋaŋgori, God paŋaŋudjareri.

²³ Nidji kuŋenuriri, Aua geŋaŋga taŋambaŋ wuna, Tjaŋawaŋ paŋmie, wo:ndu' ŋuru paiaŋbie; iŋauŋi ŋaŋja ŋamba wa puŋgaŋudjaŋaŋ ŋari, kaŋdjinba puŋgaŋudjaŋaŋ ge ka:lu kaŋiŋaieŋu; pitja njaŋunŋaŋga.

²⁴ Gewunja kuŋenuriri, Darawa dadjurdkarim wuruŋundju, wuruŋuniaŋ, puŋgaŋudjareri gole kudai njirkunina, pitja kudai njiraŋu.

25 Wuno: murum njirkumbalgenjiri dadjurd wuranundjiri, wai wuriab, namba nanda arangunma; gewunja Iranura kuda: aua andjo:l' danja inganun, umara njirkananga wai kana punggaiabanuri.

26 Njiri namba wa wai puriabun, Iranura aua andjo:l' danja inganun umara njirkananga wa wai punggaiabun-nuri.

27 Jerusalem njele madburkal; wudawa ingeneri dadjurdkarim manaiudba nanja, kaueramurkal ardenaiuri dadjurdkaria, wiri-wiri-naria, mababaia.

28 Kubadjuanananga, Nananga wundjurul' njininge wuna kundjiiri? Anguja wuna wundjurulu nuno:na wuna tunundjindjiri?

29 Jesu kundjuananngori, Tjarun burkai njinjab, tjario:lba, pitja nenuri nananga wundjurul' njininge wuna nanundjiri.

30 Baptism John ananga, andjo:l' kari, i:dja nari kunina? Tjario:lba.

31 Arge wurura kubarwadenju, kubadjujiri, Namba workundju, Andjo:l' kari, pitja nje, Angudjakunja kurangudjarala?

32 Namba workundju, I:dja nari, pelengaraia kanbarkulgunala; gewunja ardarawaia nidji John tjo:lbada nali kubadjuanananga.

33 Jesu kauerio:lbala, kubadju, Wa laiburu pedin. Jesu kundjuananngori, Naiu wa punenuri nananga wundjurul' njininge wuna nanundjiri.

12

1 Wunmanbali kululanangori bare-bare nanja. I:dja tjarinarjm ro:pa keja, nuwonu nali-nali kundjandala, balaium tjari mo:na wine kunja, maiarum karang narim wondi mo:na, tjarinaria kanino:la, tambium maiakari' njuru kejanuru.

2 Kurabjau kajanawuna tjarinaria njuru inawodjieja, kurab tjarinarim maninja angamura wunja tjarinaria nanja.

3 Arka laburd kaueramang, noiilwa kaueranurula, ino:ra kaueranawuna.

4 Njele inawodjieja iakara arka nanja kajanawuna; aua imri: dai kubarwuna, wodbandagu kubadjuanananga.

5 Iakara kajanawuna; aua bada kauero:na; atjakekaria ardarawaia; atjakekaria noiilwa kanbarkanuruleri, atjakekaria badawerdai kanbarkanaleri.

6 Wāli iḡaruḡ kudai iḡko:lu, ḡedura geḡunḡḡa; pāle ḡaḡja kaḡḡawuna arka ḡaḡja, kundjuḡjiri, ḡuru ewu-
raḡuru iḡḡgula.

7 O! Arge tḡariḡaria arge wurura kadi:na, Indja iwulgu;
ḡariu, bāda ḡro:, tḡariḡarim ḡarkanḡgam pitja menu.

8 Laburd kaueraḡḡaḡ, bāda kauero:na, tḡariḡarim i daḡam
wai kaueriābuna.

9 Gewunja ḡaḡi pitja nje inaiuri tḡariḡarim nara? Pitja
ejeḡgal, tḡariḡaria bādawerdai ḡneḡḡori, tḡariḡarim
atḡakeḡaria anḡanino:.

10 Wiri-wiri wuna wuna wawu ḡara puro:njiri; Kaiug ge
wondḡaria wai kadjabuna, Ge i di daḡu kuniḡaiena umri:
ruko:wa;

11 Wuna Inaiuri i daḡu, Raḡḡari ḡarkumbul' daḡja
kunḡḡ?

12 Kubarkaḡjiro:na laḡurd iḡgadba wunja; pelengaraia
kanbarkulḡḡala; gewunja kubādidḡaḡa bare-bare geḡu
arka wunja; kaueriādiwela, kariḡḡuru.

13 Kanbarkaḡawu aua ḡaḡja atḡakeḡaria Pharisia a Herod
ḡaria, iḡgadba wunja ḡala-ḡala ḡaḡja.

14 Wuno:murum aḡgeḡḡunal, kubādjunḡḡa,
Iniḡgundeja, laiburu aḡḡḡanu nidji ḡunḡunḡ, kari wa
pandjo:lḡḡḡ; gewunja ḡundju i:dja wa pandḡanindḡan, O!
nidji God ḡari kandjaniḡḡunderi; Wuniowu kaiug Caesar
erkuno:? Worwu ge?

15 Ko:ru kedo:? Wawu pedo:n? Aua laiburu
kaḡninanḡḡori adbiḡum ḡaljalḡadbuneja, kund-
junḡḡḡori, Anudjakunja tḡaro:ndjuiri? Kaiug
wuraḡuralḡara, ḡanḡunindj wunja. Kubarkaḡurulaldaḡa.

16 Geḡau kundjuḡḡḡori, Anḡuja anḡḡam imiḡum
ḡana, wiri-wiri wuna? Kubādjunḡḡḡa, Caesar anḡḡa.

17 Jesu kundjuḡḡḡori, Caesar irano: Caesar
anḡḡaia, God irano: God anḡḡaia. Djenbenuru raḡḡari
kaueraḡmurawuna.

18 Kaueraḡmurkal kuda: Sadducia, arka kadju adbāndj
i daḡu wa bari padḡandien, burkai kaueria-buna, kubad-
juḡjiri,

19 Iniḡgundeja, Moses wiri-wiri kundjuḡḡḡari, I:dja
ḡawanḡḡa ḡamba debara iḡḡeḡa, ḡanḡḡḡḡḡa
pāle ḡḡḡaiādiwe, woḡalaḡ kari wa paḡḡaiādiwen,
ḡawanḡḡa ḡanḡḡḡḡḡa ḡjimenja, woḡalaḡuja
aḡḡaiānda ḡawanḡḡa wunja.

20 ḡawawaia aḡḡeḡḡaḡ kadina; iwulgu ḡanḡḡḡḡḡa
ḡjimaḡ, debara keḡa, woḡalaḡuja kari wa pandḡandiwenja;

21 Pulai njimañ, debàra kenja, wonaḷaḷuḷja kari wa pandjandiwenja;

22 Ge pula: ḡara, aḅḅennaḷja wonaḷaḷuḷja kari wa panbaḷdandiwenja. Paḷe naḅja wonaiiḅja kuda: debàra njeḅja.

23 Adbandj' i daḡu baḷi aḅḅaḅuḅ maḅḅaḅaḅaḅja naḅi anaḅḅaḅja pitja njenu? Gewunja aḅḅennaḷja njingarkanuruleri maḅḅaḅaḅgorinja.

24 Jesu kundjuḅaḅḅgori, Wawu wuna wunja kuramiadma, mili-mili a wundjurulu God anaḅḅaḅ wa laiburu pinjidiḅ ḡari?

25 Wuno:murum adbandj i daḡu baḷi aḅḅaḅuḅ, kari wa paḅḅaḅ parwaḅ, kari wa paḅḅaḅ padawi:n; O! waḷaḅḅaḅria aḅḅjo:l' daḅja kaḅḅindjia kaduḅ.

26 Mia adbandja wunja baḷi aḅḅaiadienju; wawu maḷa puro:njiri mili-mili naḅja Moses anaḅḅaḅ, Irululu wunja, God kalulunanaḅḅaḅ, geḅḅuḅḅgeri, Naḅiu God Abraham anaḅḅaḅ, God Isaac anaḅḅaḅ, God Jacob anaḅḅaḅ?

27 Aua God adbāḅ ḡara ḅuru-ḅuru, ardjedjerkāra; djenbeḅuru kuramiadma.

28 Iaruḅ wiri-wiri ḡara kenḅunal, ḅuru kangaḅurula burkeba aḅḅaiabieneri, laiburu iḅḅaḅnina tjaḅaḅuru aḅḅaḅo:lbāḷa, burkai kaiābuna, Naḅanaḅḅaḅ wununaḅie kauurle darawa naḅja?

29 Jesu kaio:lbāḷa, Kauurle kunuḅ, Naḅuru njidu, Israel; Inaiuri God ḅarkananaḅḅaḅ, Inaiuri iḅruḅamandj kaḅuḅ;

30 Nedura djunaḅḅaḅ Inaiuri God ḅundjanaḅḅaḅḅaḅ ḅunḅaḅi dara naḅja, ḅunḅandj irara naḅja, ḅuni:um mararawam maninja, ḅundjurulba mararawam maninja.

31 Tjaḅkaḷi wuna, Nedura djunaḅḅaḅḅaḅ maḅaḅḅaḅḅaḅḅaḅ ḅundjanaḅḅaḅḅaḅ ḅunge ḅundju-ḅundju kaḅḅinu. Wununaḅie tjaḅkaḷi wunaiuru wa puḅḅaḅin wuna naḅja.

32 Wiri-wiri ḡara kundjuḅaḅḅaḅḅaḅ, Nidji, Iniḅḅundeja, tjaḅaḅuru kundji:ḅu. Aua iḅruḅ iḅḅaḅuḅ; iakāra kari auekama;

33 Aua nedura wunja iḅaḅi dara naḅja, ini:um mararawam maninja, iurulba mararawam maninja, maḅaḅḅaḅḅaḅḅaḅ nedura wunja aue ḅundju-ḅundju kaḅḅinu, wunaiud' ban daḡu ma irarai wori tjaḅi wunja, laḅuḅuḅ naḅja.

34 Jesu maḷa iḅḅo:na ini:u' ḡara iḅḅaḅo:lbāḷa, kundjuḅaḅḅaḅḅaḅ, Naḅundju baḅdaia God anaḅḅaḅḅaḅ boḅora wa puḅḅaḅin. Paḷejau i:dja kari daḅḅaḅḅuḅ wa padinja burkai iḅḅadjaḅ wunja.

35 Jesu kandjo:lbala, kundjuŋu, aŋganiŋgundaleri dadjurdkarim manaiudba naŋja, Njarunaŋgowu wiri-wiri naria kubadju Christ David inko:lu?

36 David aua nundju-nundju kundjuŋu Inandj Mamaia naŋja, Inaiuri kundjunanaŋga Inaiuri naianaŋga, Atja bowa niau worawerdum maninja, Ardauurgundjia nundjanaŋgaia aŋandju njini nundjerduŋari nundjerdu waiuru.

37 David aua nundju-nundju Inaiuru kundjunanaŋga; nambula wa inko:lu? Pelengaraia tjukul nari nuru kaueraŋurula.

38 Aŋganiŋgundaleri kundjuŋu, Maranindjanaŋgori wiri-wiri naria, wobi karangen' naŋja wudawa neju kadju' wulmai tjaunjarim maninja lai kauwonaŋgori,

39 Adbalaŋkarim karang narim dadjurdkarim maninja, ardarub karang narim maia kuri aŋganunju;

40 Arka maiarum ardjo:jo:ria arkananaŋgam mindjal kadju, adja:djin badaia dadjurdkarang kadju; andja wure wundjunandia pitja paraŋam.

41 Atja kauwona kaiugkarim mandjo:ri, mara kanbuna pelengaraia kaiug karkandenu kaiugkarim maninja.

42 Njengunal ndjarunja ndjenja ndjo:rinja, nanaŋga kuŋgandenu kaiug pidi:n tjaruŋandu.

43 Inalalaia ai kanbuna aua naŋja, kundjunanaŋgori, Nidji kuŋenuriri, Njina ndjenja ndjo:rinja kuŋgandenu dara man daŋu ardarawaia naŋja karkandejiri kaiugkarim maninja; gewunja arka ardarawaia kubarkandenu darawa arkananaŋga naŋja; nanaŋga pidi:n nanaŋga-nanaŋga naŋja kuŋgandenu darawa kanawunguleri, darawa njininge njinganiŋiri.

13

1 Wala dadjurdkarim manaiudba i daŋam ingeŋanuriri iaruŋ inalala kundjunanaŋga, Iniŋgundeja, manindj aŋudja kadjinu kaiug, aŋudja kadjinu maiarum!

2 Jesus kundjunanaŋga, Ko:ru mandjanindj maiarum mana manaiudba? Nuruma kadjinba pungaŋgien kaiug tjaruŋ tjakari naŋja, namba pitja wa pungaibien.

3 Wala atja ingauwona kurandu Oliva nari naŋja, dadjurdkarim manaiudba mandjo:ri, Peter a James a John a Andrew mululu burkai kaueriabuna.

4 Minjenjari, wuna nanaŋgiau pitja njanu? Aŋudja umiimbaie wuna darawa ko:rug kani:nu?

5 Wunmanbali Jesu kundjunanaŋgori, Maranindj i:dja kari pinjirbarkadjuiri.

⁶ Ardarawaia pitja arenḡal ṅaṅumba ṅaṅja, pitja bare ṅaiu ṅaṅuṅ, ardarawaia pitja aṅbaradju.

⁷ Wuno: murum ṅuru ṅjirkunuṅ maḡanim, waḡanu maḡani 'ṅari, djerara paṅaṅameri, wuna madj kunjaṅgunjal; umindjuṅuru waḡi kui.

⁸ Gewunja worumba pitja baṅari araṅmurkie worumba ṅaṅja, baṅdaia baṅdaia ṅaṅja; kabaḡba ṅulin-ṅulin pitja mewi: maiagekaṅrim maninja; wurkaḡba pitja menu; wuna wundjaṅuru wurgunu ṅari.

⁹ Mia maranindj ṅjiri wunja, pitja aṅbaṅanino: nuri karwaḡeja ṅaṅja; dadjurdkarim maninja pitja ṅoiilwa ṅjiraṅurie, adbaṅṅaḡe ṅuru ṅarai a arderaiuri pitja ṅjirawelge ṅaiu wunja wunaṅaḡjaie arka ṅaṅja.

¹⁰ Waḡanu-wunia kauurle madj ardi:um kuluienja worumbaia ardarawaia ṅaṅja.

¹¹ Wuno: murum ṅjinṅumbaṅkaṅuru aṅganbaḡdino: nuri, gewurle djerara paṅaṅameri ṅaṅaṅga pitja wurṅulu; ge pitja kaṅnino: wi: ṅunuri gejaḡ, ge wuralu; gewunja ṅjiri ṅuru-ṅuru wurṅulu, mia Inandj Maḡaia.

¹² ṅawaia pitja inḡaṅnino: ṅawanṅga imaṅ kunja, iranṅga inko:lu; woṅalaḡaṅuja pitja baṅari araṅmurkie ardenaiuri ṅaṅja, pitja aṅbaṅandju adbaṅ kunja.

¹³ Pitja ṅjiro: ndjurie i: dja ardarawaia ṅaṅja ṅaṅumba wunja; mia aua birem bire geja umindjuṅuru ṅjini, aia pitja emundulbaie.

¹⁴ Wuno: murum maṅa wurṅunbu wemunbu mawodbaṅari kauwelgeṅiri ma wunianṅga ṅuru-ṅuru, (aua maṅa inḡo: kunenenja), gejaḡ Judaea nanja aṅgaṅuṅ taḡambṅaṅ ṅuru kubadii: nja;

¹⁵ Aua maiarum karaṅ ṅaṅja inḡaṅuṅ, jeri paṅgaḡenja, daṅa paṅgejiri aṅgaṅmura wunja maiarum anaṅgam maninja.

¹⁶ Aua paddock ṅaṅja inḡaṅuṅ djo:li paṅgaṅiri wobi inḡaṅmura wunja.

¹⁷ Wurgunu arka ṅaṅja maṅduwaia aṅgaṅuṅ, arka nanja ṅumugu aṅganbaḡdo: jiri lewaṅa ge.

¹⁸ Wurṅaniau imaiajau puṅgaṅiri.

¹⁹ Gewunja lewaṅa ge pitja ṅjaṅu wurgunu wuna kaḡjinu wa puṅgaṅinja wundjaṅuru i daḡu wondijau ge God wondi aṅgo: na wen' ṅjini, kaḡjinba puṅgaṅin.

²⁰ ṅamba wa Inaiuri gejaḡ tjaḡ puṅgaḡdjunja, iwiliri kari wa panmundulbenja; O! adburieja wunja, arka aṅgaṅmuraṅ, lewaṅa ge tjaḡ kuṅgaḡdjuna.

²¹ Gejaḡ i: dja ṅamba kadjunuri, Wai, Christ ṅuru kaṅuṅ wai, ma! araṅudjara;

22 Gewunja pitja b̄ari araīand̄ie Christ t̄jibareja, t̄jo:l̄b̄adaia t̄jibareja, umiimbaie, r̄anḡari pitja p̄ar̄amiimbu, ānganb̄arkadju wunja, n̄amba kadju, adburieja.

23 O! Maranindj; wai, darawa kauurle kūnejuniri.

24 Lew̄ara gejaw, wurgunu ge p̄ale n̄anja, mar̄anjuna wundugum pitja n̄jenijaie, kunjila ral̄ali pitja wa p̄ungandjun,

25 J̄al̄ngandam andjo:l' di dagu pitja mewari:, wundjurulu āndjo:l' k̄ari pitja n̄ulin-n̄ulin njawi:.

26 Gejaw pitja m̄ara irewu I:dj' īnko:lu īngengaliri ānguban n̄anja wundjurulu dara, p̄al̄emba n̄anja.

27 Gejaw pitja ānjān̄awu w̄al̄an̄aria, adburieja an̄angaia pitja d̄jaruk ānb̄ar̄ameri m̄andjum maiarunurim i d̄agam, kab̄al̄ba mamindjunuru i d̄agam, āndjo:lu umindjunuru njini.

28 Weni t̄jilium maninja laiburu njidu b̄are-b̄are man̄angam; wuno:murum malalindjeruba mar̄ambul' m̄an̄ganun, jedm̄an̄ganu ko:gulejiri, laiburu njidun mirinunu lo:jenda.

29 Wuna k̄adjinu njiri kuda:, wuno:murum m̄ara wur̄anunbu wuna k̄anīaien̄iri, laiburu njidu wodjulu k̄anun, maiamundu' n̄anja.

30 Nidji kūnenuriri, Woi m̄an̄gadberi āndja k̄adjinba k̄amburuk padin, wuna darawa ko:rug kamīnu njini.

31 Āndjo:lu a kab̄al̄ba pitja k̄amburuk ar̄anu, n̄ala-n̄ala n̄aian̄anga k̄adjinba k̄amburuk p̄unḡanin.

32 Lew̄ara gejaw i:dja kari wa laiburu padin, kari w̄al̄an̄aria āndjo:l' d̄anja, kari Īnko:lu, Iraia ekamandj.

33 Maranindj, mu:n maro:, dadjurd wuri:; gewunja wa laiburu pinjidin ājudjau k̄anun.

34 I:dja k̄adjindja, naua-naua at̄ja īnḡanun t̄ambium maiak̄ari' n̄anja, maiarum an̄angam m̄an̄gaīandiwela, ar-dawodjieja n̄ala-n̄ala ānḡanino:la, ardjerun̄adjerun̄ nu:na wunja, gejun̄anga maiamundun̄ara mu:n kunja.

35 Mu:n maro: gewunja, wa laiburu pinjidin ājudjau īngengal inaiuri maiaran̄ara, n̄amba k̄alek̄alem, n̄amba karo:ngum, n̄amba mi:puradba, n̄amba m̄am̄angunu;

36 N̄amba m̄al̄ja-m̄al̄ja īngengal m̄ara njin̄umbu kulunu njirkunun.

37 Ge n̄an̄undjunuri ardarawaia kūnen̄angori, Mu:n maro:.

14

1 Pale lew̄ara t̄jarun̄andu Wukiau, maia iroroi; ardenaiuri dadjurdkaria, wiri-wiri-n̄aria kuda: kub-arkanjiro:na mul-ulu īngadba wunja, b̄ada īngarwu wunja.

2 Gewunja kubədjun, Kari maŋarijau, madji jauum pamənu pelengəraia nanja.

3 Bethany nənja ingənineri, maiarum maninja Simon leper anəngam. atja ingauwoneri mənari nənja, woŋaiinja njeŋgunal alabaster mulugu kudai əŋgaiameri nəra nard inia nəra-nəra, mulugu kule-mala, pəlulu kundjuŋu imri: nənja.

4 Mia atjəkeqəria arge wurura ardji:la kauer-əməŋ, Aŋudjakunja əŋgaiameri nəra indja wundur kauwi:ŋu?

5 Gewunja əŋgaiameri nəra indja ko:l paŋgəni:nja kaiug dara wunja, ardjeja nənja paŋgəno:wi:nja. Jau njimbərkəŋurula.

6 O! Jesu kundjuŋu, Njininja; əŋudjakunja njiraŋalingeri? Wunia kundjuŋara.

7 Ardjeja kudai njiri kədjinja njidun, nəmba ne wurəŋundju wunia wuriəŋəŋgori, nəiu kədjinja wa panjiraŋurun.

8 Nəŋga kundjuŋu ge wunja. Nəŋanəba kaurleju maia mala ro:k kunja.

9 Nidji kuŋenuriri, Ma maiəgeqərim maninja wəlanuwunia ardi:um kaluiəŋu bəndaia daraiu nənja, ge woŋaiin' njina geŋu pitja njaluie ni: njinəŋurieuŋu wunja.

10 Judas Iscariot, iərun twelve, (ənnənəlja), nənja, ardenaiuri dadjurkəria kanmurkəlanuru, əŋgəni: nəŋga wunja.

11 Arka, wuno: murum ŋuru əŋgəni, tjukul kadineri, tjauaien kubədjunəŋga kaiug ingado: wunja. Aua kuŋəŋio:na nərunəŋgəwu wuniama əŋgəni: nəŋga.

12 Lewəra kaurle maia iroroi nəri, Wukiau ingarwuneda, inalalaia kubədjunəŋga, Nəŋəm njiriuri kundji:njəri ardamanja anjerkungəndju, Wukiau mindjəl tjuŋundju wunja?

13 Inalalandu kəŋəŋawandu, kundjunəŋgandu, Manaiudba ŋuru njiriŋurandu pitja njinjəməndjerandu i:dja wurawa agu mano: kəŋuriri; irəmalando:wandu;

14 Ma dəra ingeŋuru wurinəŋgandu i:dja maiara' nəra, Ininəgundeja kundjiri, Nəŋəm balaium nauadjən nərim nəianəŋgam, ma Wukiau pitja mindjəl ne nənalalaia nənja?

15 Aua ŋundju-ŋundju pitja njinjəmiimbandu balaium kəŋəŋ nərim manaiudba manamanja məŋgəndjuiena; ma ardamanja arəndju nəri wunja.

16 Inalalandu kəŋəŋurandu manaiudba mamurkalalgandu, məra ko:nandu kədjinu geŋunəŋgandu, Wukiau ardamanja kəŋəndjunandu.

17 Kålekålem njinganjina, aua kenjal twelve, (añnenñalja), nanja.

18 Wåli atja angauwoneri, mindjal kadjunjiri, Jesu kundjunu, Nidji kuñenuriri, iarun njiri nanja tjiriwin pitja mewara.

19 Wunmanbali pakul kadineri, iarun iarun kubadjunananga, Njau?

20 Aua kundjunanangori, Iarun twelve, (añnenñalja), nanja, njau nanja angam maninja tjakal kaiab.

21 Mia I:dj' inko:lu ko:ru kenuru kadjinu wiri-wiri kauwi:nananga; O! wurgunu i:dja nanja aia nanja I:dj' inko:lu tjiriwin mangauwi:na. Wuniananga ma i:dja aia namba wa pangalelwenja.

22 Wåli mindjal kadjunjiri, maia kamang, wunia kulula, kalemala, kano:na, kundjunu, Iram, indja añnanaba.

23 Cup kamang, ingo:lbo:na kano:na, ardarawaia djo:jo: kubadjunananga.

24 Kundjunanangori, Indja gulu njaiananga, tjauaien nari, palulu kaninaienju ardarawaia wunja.

25 Nidji kuñenuriri, Kadjinba njele djo: pangang kurab wungalalidjerugu nara, lewara ge njini injunali pitja djo: neju bandaia God ananga nanja.

26 Kan anganina dande karinanuru kurandu Oliva nari nuru.

27 Jesu kundjunangori, Njidarawa pitja nari njiramie; gewunja wiri-wiri kauwi:nu, Kukundja nara pitja noil nenanga, kukundjeria pitja tjauala pala arowa.

28 Wunmanbu kunina, pale bari nangundjandienju, njidbanngale nuru pitja nejunuru Galilee nuru.

29 Gejau Peter kundjunananga, Ardarawaia namba nari angamienju, njau kari.

30 Jesu kundjunanga, Nidji kuñenu, weni wundugum, punara tarunandu wali wa jero:l pungen nari tarunuri pitja njunjariara.

31 O! njadbama djenbenuru kulula, Njau namba debara nangunjana nundju nanja, kadjinba pangariinu. Ge kadjinu kuda adarawaia kubadjun.

32 Tambium madburkal Gethsemane mangarimiena; in-alalaia kundjunangori, Nuruma atja njirwa, wali dadjurd nangundju.

33 Kamuri aua nanja Peter a James a John, wunmanbali djenbenuru rangari kenja, tjabara mamienananga.

34 Kundjunangori, Nanguma pakul djenbenuru nangun, nangam njini; nuruma atja njidu, mu:n maro:.

35 Maññale iraiu keñañuru, kabalba nañja kauwona, dadjurd kundjuñu namba kañuñ wunja aua i dañu pañgawañdjalu.

36 Kundjuñu, Abba, Iraia, darawa gole pindji:; cup wuna tjano:ñgu; wunmanbu kunina, kari ñaiu ne ñaññundju, O! ñundju ñe tjuñundju.

37 Keñgal, mañra kanbiri kulunu añaññunñiri, Peter kundjunanga, Simon, ko:ru kulunu ñununñiri? Wawu mu:n pañañdjondjiri tjañunñiau?

38 Mu:n maro:, dadjurd wuri: pinjirinñuriri wuñgundjuie ñuru; arkuma korega, arwiliria djima.

39 Njele keñañuru, dadjurd kundjuñu, ñala-ñala tjaue njele kulula.

40 Njele keñgunal, mañra kanbuna kulunu añaññineri, arkumbula nima djenbenñuru kunineri; wa laiburu padinja ñañanga workundjo:lba kubadjuñ.

41 Keñgal pañejau, kundjunangañori, Kulunu njidu weni, ñoiba njidu, gole wali, geñau kunjañgunal; wai, I:dj' inko:lu tjiriwin inñgauwi:nu arworia ardori nañja.

42 Bañri njidu, ñariuri; wai, aua tjiriwin mañgo:wara wodju lu kañuñ.

43 Maiirgi:rkum, wali kaluleri, keñgal Judas, iañruñ twelve, (aññenñalja), nañja, aua nañja pelenñaraia kuldjuru a dia kudai, ardenaiuri dadjurd kañia i dañu, wiri-wiri ñaria, mababaia i dañu.

44 Aua tjiriwin mañgo:nananga umiimbaie kano:na, kundjunñiri, Aua inñangulbo:. aiakawali; iram, nañmululum irañuru.

45 Wuno:murum inñenñunal, maiirgi:rkum kañmurkala, kundjiri, Rabbi, ko:lbo:na.

46 Ardori kauerañañdanala, kauerañañ.

47 O! iañruñ arka nañja ma añañauwelgenñiri, kuldjuru anañga ri: kañañ, inaiuri dadjurd kañra inawodjeja ko:na, ini:um dur mo:na.

48 Jesu kandjo:lbañla, kundjunangañori, Ko:ru ba njireñgunal lulun ñara nañja kañdjindia, kuldjuru a dia kudai lañburd tjañañunma wunja?

49 Tjile-jile ñaññuninanuriri dadjurdkañim manaiudba nañja njinñuniinñundaleri, njiri wa pañjiraññunja; mia wuna kuniñaiena mili-mili ko:rug añañmieñu wunja.

50 Ardarawaia kaueriñdiwela, kubadaiila.

51 Alñunja iañruñ kañmalando:na aua nañja, wobi daña ñara womura inñanina, inañmiari inañabeka manma; lañburd kauerañañ;

52 Wobi daña ñara kañañgi:la, inañmiari kundaiila.

⁵³ Jesu kaielwa kauerañurula inaiuri dadjurd kàra ñuru; djaruk kadbiena aua ñanja miriñu ardenaiuri dadjurd kària a mababaia a wiri-wiri ñària.

⁵⁴ Peter bõwora kàmalandona, mamulba njini, maiarum maninja, inaiuri dadjurd kàra anangam; atjà kauwoneri mañani' ñària ñanja, aua dàraràra kundjunjiri kañangala geñiri wiñu.

⁵⁵ Ardenaiuri dadjurd kària, karwàdeja ardarawawaia kuda, kubarkañjiro:na wunañadjaie Jesu wunja bàda ingarwu wunja; wa màra punjarwi:nja.

⁵⁶ Ardarawaia tjibareja kadañadjaienananga, anganangadjaiena arge wurura wa panbàdburkenja.

⁵⁷ Atjàkekària karwelgenja, tjibareja kadañadjaienananga, kubadjunjiri,

⁵⁸ Nuru kerkañurula geñiri, Màna dadjurd kàrim wondi mañgauwi:na ardori njininge pitja mañamandju, lewàra tjaruñuri ñanja pitja wondi maño: maiakarim wondi mañgauwi:ñu ardori mañamiadba.

⁵⁹ Wurunañgõwu anganangadjaiena arge wurura wa panbàdburkenja.

⁶⁰ Inaiuri dadjurd kàra pulaga ñanja kauwelgenja, Jesu burkai kaiabuna, kundjunjiri, Nànanga andja anganangadjaienanu?

⁶¹ Aua kàmuk ko:na, kari wa pañgaio:lbenja. Njele inaiuri dadjurd kàra burkai kaiabuna, kundjunanga, Ko:ru Christ ñunun, Tjukul ñàra ñunñungula?

⁶² Jesu kundjunu, Nài u ñanuñ; pitja màra irewu I:dj' inko:lu atjà inganunjiri wundjurulu worawerdum maninja, ingengaliri anguban ñanja andjo:l' kàri.

⁶³ Inaiuri dadjurd kàra wobi ananga dalar kamañ, kundjiri, Nània miri adañadjaieja anganun kuriiri?

⁶⁴ Djadi ñuru kurañurula, ñananga ni: njidun? Ardarawaia wure kubadjunananga imañ kunja.

⁶⁵ Atjàkekària wunmanbàli tjipa kauero:na, imiñum womura marwuna, pau kaueramañ, kubadjunananga. Tjo:lba minje: mañani' ñària kaueramañ dad kubadjunananga arduna njininge.

⁶⁶ Wàli Peter waiuru inganina maiarum maninja, njengal ndjarununja njinawodjienja inaiuri dadjurd kàra ananganja;

⁶⁷ Màra ingo:na Peter kalguneri, kañindjaña, kundjiri, Nundju kuda: Nazareth ñàra, Jesu ñanja, ñunineri.

⁶⁸ Aua kariina, kundjunjiri, Nài u wa laiburu pañanin, wa puñanenàn ñani kundjiiri; dande keñanuru maññali' ñari' ñuru, geñau puñara jero:l kundjunu.

⁶⁹ Njinawodjienja maṛa ko:na wunmanbali njele arka ma aṅgauwelgenjiri kundjuṅaṅgori, Indja iṛuṅ arka naṅja.

⁷⁰ O! aua njele kariina. Wali paḷejau njele arka ma aṅgauwelgenjiri Peter kubadjuṅaṅga, Nidji nunuṅ arka naṅja, Galilee ṅara nunṅunujiri.

⁷¹ O! Aua wunmanbali djadi kundjuṅu, kanjujo:na, Wa laiburu paṅaninnaṅga i:dja indja iṛaṅunbalundjiri.

⁷² Maiirgi:rkum tjilenda punṛa jero:l kundjuṅu. Peter ni: kuṅaṅurula ṅala-ṅala Jesu geṅunaṅga, Punṛa tjilenda wali wa jero:l puṅgen ṅari, tṛaruṅuri pitja ṅunjariiara. Wuno:murum ge ni: kaṅurula, wola kundjuṅu.

15

¹ Maiirgi:rkum maṅaṅgunu ardenaiuri dadjurd kaṛia, mababaia naṅja, wiri-wiri ṅaria kuda:, karwadeja ardarawaia, kubarwadeṅu, Jesu murd kaueraṅaṅ, kaueraṅurula, Pilate kaueraṅino:lanṅaṅga.

² Pilate burkai kaiḷbuna, Ko:ru nunaiuru Jew arkanṅaṅga? Aua kaio:lbala, kundjuṅaṅga, Kundjaluiiri.

³ Ardenaiuri dadjurd kaṛia de kubarwunanṅaṅga darawa.

⁴ Pilate tjile burkai kaiḷbuna, kundjuṅjiri, Nundju kari wa pandjio:lbḷaṅ? Wai, tṛaruṅ ṅanaṅga wuna de nunṅumbarwu?

⁵ O! Jesu tjile wa paṅgaio:lbenja; gewunja Pilate rangari keṅa.

⁶ Maṅṅaria kurijau burṅgai iṅḡamaṅerida arka naṅja iaruṅ bur iṅḡani:neri, aua iṅgadiauwuna.

⁷ Iṛuṅ kaṅina iṅḡarimienna Barabbas, murd iṅḡamienna arka naṅja baṛi aṅgaiḡdiena, i:dja baṛi aṅgaiḡdiena baḡa aṅḡanbarwuna.

⁸ Pelengaraia pai kadina wunmanbali burkai kaueriḷbuna ge kaḡjiniu geṅaṅḡgoririda.

⁹ Pilate kandjo:lbala, Burṅgai imnḡamnḡari kuri:ara Inaiuri Jew arkanṅaṅga?

¹⁰ Gewunja laiburu kaṅina muṅur kunja ardenaiuri dadjurd kaṛia iṅḡadino:la.

¹¹ O! Ardenaiuri dadjurd kaṛia kanbadjurujuro:na pelengaraia, aua Barabbas burṅgai iṅḡamaṅḡgori.

¹² Pilate tjile kandjo:lbala kundjuṅaṅgori, Naṅi ge kuṅeṅaṅga iṛaṅundim Inaiuri Jew Arkanṅaṅga?

¹³ Arka njele jero:l kubadjuṅ, Wongaia naṅja ande.

¹⁴ Pilate kundjuṅaṅgori, Anudja kunja, ṅanaṅga woru kundjuṅu? Djenbenuru jero:l kubadjuṅ, Wongaia naṅja ande.

15 Pilate korega kundjuŋu pelenğaraia jedji aŋgano: wunja, Barabbas buranğai kaŋaŋaŋğori, Jesu kanino:la, wodpiliba inğaio:rala, wongaia wunja.

16 Małani' nğaria kaielwa kaueraŋurula maiaru' nuru Praetorium; małani' nğaria ardarawaia ai kanbaŋrwu.

17 Wobi tubudubulja tai kaueri:, imarulja wonandja nğara paio inğarwuna, tai kaueri:.

18 Wunmanbałi wulmai kubadjuŋanaŋga, Imlaraŋaia Inaiuri Jew arkananğga.

19 Imri: nioiil kubadjuŋanaŋga ki:Ingu njininge, tjipa: kauero:na, luŋgu-luŋgudja kubadbaŋanaŋga.

20 Wuno:murum umbili inğadbaŋ, wobi tubudububulja bura: kaueraŋanaŋga, wobi anaŋga mandjia tai kaueri:la. Kaielwa kaueraŋuru wongaia nanja inğarkande wunja.

21 Kaueraŋdu iğaruŋ tğanai inğeŋeri, Simon Cyrene nğara, Alexander a Rufus iranaŋgandu, inğeŋuru wunja wongaia mano: kaŋuru wunja.

22 Kaueraŋural taŋbium maninja Golgotha, ge jağa wałi kaluieŋu, Taŋbium paŋdu nğarim.

23 Tğami kadinanaŋga wine luku-lukur kağa myrrh naŋja, aua wa paŋğamenja.

24 Wongaia naŋja kaueraŋde, wobi anaŋgaia wolara kaueralgara, kubadjaŋbuneri arka wunja, nani aŋam kubadjuŋiri.

25 Maŋaŋgunu lewara kunina, wongaia naŋja kaueraŋdeŋu.

26 Wiri-wiri de nari karan wiri-wiri kumbi:na, INAIURI JEW ARKANANĞGA.

27 Aua naŋja wongaia naŋja lulun nğarandu kaueraŋdeŋandu, iağara worawerdum maninja, iağara mamauim maninja.

28 Mili-mili ko:rug kaŋmiena, geŋiri, Aua dulu: kaŋuriena arworia nanja.

29 Arka tğanaŋ aŋgeŋeri jau kubadjuŋanaŋga, adbri: wona-wona kubadjuŋiri, kubaluleri, A, nundju dadjurd kaŋim maŋdjaŋunmaŋdjuiri, lewara tğaruŋuri wondi maŋdjaŋunbu,

30 Paŋmaŋdulbaie, wongai' i dağu jeri bowal.

31 Ge kađjiniu ardenaiuri dadjurd kağia arge wurura umbili inğadbaŋ, wiri-wiri nğaria kuda:, kubadjuŋ, Atjağekağia kanmunduibala, aue wurura kađjinba paŋğamundulbaien.

16

¹ Sabbath wundur kañinaiena, Mary Magdalena a Mary James karananjanja a Salome arkaniñaria kanbaɗburan, anɗenɗal kunja, inɗadɗam wunja.

² Alinari wundugum manma lewara kauurle, kanmenma manɗadburkal, mananjanja bari njinjanina.

³ Arge wurura kubadjuñiri, Anɗuja ruluba kunjanunjanri kaiug kanmenma maiamundu' nanja?

⁴ Kale anɗanun, mara kanbarwu kaiug gole ruluba kanjuriena; daraiu djenbenjuru kunina.

⁵ Kanmenma dara anɗenɗunal, alɗunja mara kauero:na worawerdum maninja atja inɗanineri, wobi iroroi tai inɗaninaiena; rangari kariña.

⁶ Aua kundjunanɗori, Ranɗari pinjiriiri, Jesu Nazareth nara karananjiro:jiri, wongaia nanja inɗandiena; bari kanina, nuru kauiak; maranindj tambium ma we inɗarkandenu.

⁷ Njiriuri, wurinanɗori inalalaia Peter kuda;, Njidbanɗale nuru keñanuru Galilee nuru; ma pitja mara irewu, kaɗjinu genanuri.

⁸ Dande kariñanuru, kanmenma i daɗu palja njininuri; gewunja djedjerawa naria, ranɗari njininaienuri; kari wa punɗadji:njananɗorj, njinɗo: lɗunenjuri.

⁹ Wuno:murum bari inɗanina alinari lewara kauurle, Mary Magdalena njanɗurlenja mara kauwi:nananɗa, njinɗe i daɗj agulaia anɗalja wai anɗaiɗbunananɗa.

¹⁰ Nnanɗa njananuru, arka aua nanja anɗanineri kundjunanɗori, inɗademaleri, wola:wuri anɗanineri.

¹¹ Arge, wuno:murum nuru anɗanina aua iedjer inɗaninaiena, mara inɗauwi:nananɗa, kubarkudjarala.

¹² Wuna pale dji:nuru mara kauwi:nananɗandu, wudawa inɗenɗandiri, bundul' kuru.

¹³ Auandu keñanurandu, atjakekaria kundjunanɗoriandu; arka kauerɗudjaralandu.

¹⁴ Palejau mara kauwi:nananɗori eleven, (anɗenɗalja), arge wurura, atja anɗauwoneri mindjal kunja, jau kanganurula arge karkudjarala, argulum burudum, anɗanbarkudjarala mara inɗarwuna palejau bari inɗanina.

¹⁵ Kundjunanɗori, Njidjurli bandaia daraiu nuru, walanu-wunia wurinanɗori ardarawaia wondi anɗauwi:naia.

¹⁶ Aua wa panɗanudjaran nari, baptize inɗaninaiena, pitja emundulbaie; aua inɗanudjura pitja wure ewi:.

17 Wuna umiimbaie pitja p̄aramalando: arge wa puṅgarkudjar̄an; ṅaṅumba ṅaṅja agulaia pitja wai aṅb̄aro:, aṅbula iṅuṅali ṅjiniṅge pitja p̄aralu;

18 P̄amaṅlinja pitja t̄jaraw̄ad aṅb̄aram, deb̄ad kari ṅamba djo: aṅgeṅja wa b̄ada panb̄arwun; adb̄aramareja ardo:ri pitja aṅb̄aram̄andana, arge adbulugu pitja ar̄aniṅaie.

19 Gejau Inaiuri Jesu, p̄ale kalulan̄aṅgori, aṅdjo:l kuru kaṅuriena, God worawerdum maninja at̄ja kauwona.

20 Arka kariṅaṅuru, maiagek̄arim maninja ardi:um kub̄aluleri, Inaiuri arka ṅaṅja ṅuna kaṅineri, ṅala-ṅala birem-bire kuṅgandjuna umiimbaie ṅjiniṅge kaṅmalando:neri. Amen.

9 Kąđjiniu dadjurd-ńara genirida, aua ńanja kumbana ńuru inąnim duru kámńji: wunja wuno:murum inęęa ńuru dadjurd-kąrim ńuru Inaiuri anąńgám,

10 Pelenęaraia ardarawaia worumbaia dadjurd kubąđjunjiri dąnde inąnimiau.

11 Mąra kauwi:nananga wąłannąra Inaiuri anąńga, kauelgenjiri worawerdum maninja altar inąni' ńarim.

12 Wuno:murum mąra inęo:na Zacharias ko:lgunąla, luren kumań.

13 Wąłannąra kundjuńanąńga, Puńungulgunejiri, Zacharias, gewunja ńad indąńunmań ńuru kuńganuriena, mańganja Elizabeth ibanąńga pitja ńari eńandąnu, inumba pitja tjerim John.

14 Pitja tjukul indjanana, jedji ńunjowa, ardarawaia pitja tjukul ewuranana kuli:n inęalelwona.

15 Gewunja aua pitja inaiuri enu mańńale Inaiuri; wine, djo: ńari wundjilwora kąđjinba djo: pańgenąń, pitja kąlabu eni: Inandj Mąmaia ńanja karanąńganja ńańjulum i dagam.

16 Ardarawaia ąńgo:lo:lia Israel pitja wolai ąńjiąb Inaiuri God arkanąńga ńuru.

17 Aua pitja ejenuru iminum mańńale inandj ńanja, iurulba ńanja Elijah anąńga, wolai wunja arkaui iraraia arkanąńga wońalalańuja ńuru, arka wa ńuru pauerańurun ńaria ardi:u'ńari ńuru tjąđńurria arkanąńga ńuru, brar kunja worumba ardamanja ąńganuńanąńga Inaiuri.

18 Zacharias kundjuńanąńga wąłannąra, ńarunąńgowu wuna pitja laiburu ńenu? Gewunja ńaiu maba ńańuń, mańganja mabańja.

19 Wąłannąra kaio:lbąla kundjuńanąńga, ńaiu Gabriel ńańuń, ńańńumbąłgeńu imąńńaleńuru God, ńańńańawienal ńańńulunu wunja wąłanu wunia wuna ńańganńuraldu wunja;

20 Wai, ńundjamugu pitja ńunjąnu, kąđjinba pindjalun lewara njini wuna kanińaienu, gewunja ńala-ńala ńaianąńga kundjąńudjaralara, wuna pitja korug ńjamie tjąđamiau.

21 Pelenęaraia kauerananaleri Zacharias, ńan ęari karińa aua maranu dadjurdkąrim maninja inęąńineri.

22 Wuno:murum ba inęęgunal kąđjinba puńgalunjanąńgori, mąra kauero:na aua mąra ąńgo:na ardidjeja, dadjurdkąrim maninja; aua marali mo:nanąńgori, iamidj atją kanińineri.

23 Ge kunińaiena, wuno:murum ko:rug kamiena gejaw aua geniri, keńańuru maiarum anąńga' ńuru.

24 Pále wuna Elizabeth maŋgaŋaŋa maŋduwanja njinina, njiŋge ŋundju-ŋundju njindjalgiena kunjila inŋalja, kundjuŋiri,

25 Wunmaŋgowu Inaiuri kundjuŋara wuno: murum ŋaŋŋunindjaŋa edbrai ŋaiananŋa kundjaŋbunara wunja i:dja ŋanja.

26 Kunjila iakarajau waŋanŋara Gabriel kaŋanawiena God idaŋu malaiinde' ŋuru Galilee ŋanja manumba Nazareth,

27 Njimbaridja ŋanja tjaiuen njiŋgaŋiŋaiena i:dja ŋanja inumba Joseph, David ŋara, njiŋge njimbaridja njaŋumba Mary.

28 Njaŋgamurkalal kundjuŋu, Njimlaraŋaienja, tjukul ŋarinja, Inaiuri ŋundju ŋanja kaŋuŋ.

29 Njala-ŋala ge ŋanja ilala njinina, njiniakamanma kundjuŋu, Njananŋa wulmai wuna?

30 Waŋan-ŋara kundjuŋananaŋa, Puŋungulgunejiri, Mary, gewunja God tjukul ŋunanala.

31 Wai, maŋduwa pitja ŋunjanu, ibo:lidj pitja kuli:n indjo:, inumba pitja tjerim Jesu.

32 Pitja inaiuri enu, pitja erimie Karaŋ-ŋara mandj Inko:lu, Inaiuri God pitja eno: imala' kaŋim David irananaŋa anaŋgam.

33 Aua pitja inaiuri enu Jacob ŋaria ŋanja kaŋdinma, baŋdaia anaŋga kaŋdinba kui puŋgaŋiŋaien.

34 Mary kundjuŋananaŋa waŋan-ŋara, Njarunaŋgowu wuna pitja njanu, gewunja i:dja wa laiburu paŋaninaŋa?

35 Waŋan-ŋara njindjo:lbala, kundjuŋananaŋa, Inandj Mamaia pitja bud ŋunjo:, wundjurulu Karaŋ-ŋara mandj anaŋga pitja djedba mewandjunu; gewunja kuda: aua mamaia ŋara inŋelelwa ŋundju ŋanja pitja erimie God Inko:lu.

36 Wai, Elizabeth ŋawanja ŋundjananaŋa kuda: ibananaŋa maŋduwa njinuŋ, mabaŋja njiŋganun, weni pula: jau njananaŋa ŋanja njanŋarimienanaŋa njanŋundinja.

37 Gewunja njala-ŋala kari God anaŋga wundjurulu wuno:ra kaŋdinba puŋganin.

38 Mary kundjunu, Wai, njinawodjienja Inai-uri anaŋganja; ŋaiu ŋanja kuninja njala-ŋala ŋundjunanaŋa ŋanja. Gejau waŋan-ŋara njindjandiwela.

39 Gejau Mary baŋi njinina njimurkala ŋuru kurorandu ŋuru maiirgi:rkum malaiindem Juda ŋuru.

40 Maiaru' ŋuru daŋa njena Zacharias anaŋgam, wulmai kundjuŋa-ŋanaŋa Elizabeth.

41 Ge kuninaiena, wuno:murum Elizabeth nuru njinganurula wulmai Mary geunanga, ianda manduwanja njannganga djuwad kanina, Elizabeth kalabu njini:na Inandj Mamaia nanja.

42 Njanga jero:l kundjuu, nala-nala daraiu njininge kulula, Nundju tjukul narinja wonaia nanja, tjukul nara kurab nundju manduwa.

43 Naru wuna naju nanja, karannganja Inaiuri naiananga nannumurkala?

44 Gewunja, wai, ge-i-di-dagu, nala-nala wulmai nundjananga nani:um maninja kani:na, ianda naju manduwa djuwad kanina tjukul wunja.

45 Tjukul narinja nanga wa pangajudjarenja, gewunja pitja ko:rug njamie kaluienananga Inaiuri nanja.

46 Mary kundjuu,

Najuma Inaiuri inaiur' Kanandju,

47 Njanandj tjukul kaninaieu God naju karemada nanja;

48 Gewunja aua njinindjana njimbaldjinja njinawodjienja annganja;

Gewunja wai, pale nanja worumbaia ardarawaia naju tjukul narinja pitja nannararim;

49 Gewunja iurulba nara wunaiuru kundju-nara;

Mama:injumba.

50 Wundjeriwie ananga kunu worumba nanja worumba njini arka ingarkugunuleri.

51 Wundjurulu alum njiningem kanmiimbuna; Papa: naria tjauala: kandjandala ni: wunja ardi:um maninja.

52 Ardjilwora adbalakarim i dagam wai kandjabuna, Arwaljaia brai kanji:la.

53 Baia naria barui kano:na ardinia njiningeja; Tjiniria ardo:no:reja kannanawuna.

54 Inawodjieja Israel kanawodjana, Wundjeriwie ananga ni: kanurula,

55 (Kadjinu kalulanangori iraraia narkanangaia)

Abraham anggo:lo:lia kuda: kadjinma.

56 Mary nanga nanja atja njinina kunjila iaruuri, djo:li njininal maiarum njanngangam.

57 Gejau Elizabeth nanja ko:rug kumiena kuli:n kunja; ibanang bari kaiandala.

58 Njinge wururia nawawaia kuda: nuru kadina Inaiuri wundjeriwie wunaiuru kundjunanga; tjukul kadina nanga nanja.

59 Ge kuninaiena, pale lewara wunjalu, karingunal ianda dur kunja, ingadimenja Zacharias irananga inganjumbura.

60 Karaṅṅaṅja kandjo:lbaḷa kundjunu, Kari; pitja erimie John.

61 Kubadjunananga, I:dja kah nawawaia nanja wa pangarimien inumba wuna.

62 Irananga nunuin kadinananga narunangowu ingarim.

63 Aua burkai kandjabuna mili-mili wunja, wiri-wiri kundjunu, Inumba John. Ardarawaia rangari karina.

64 Maiirgi:rkum iamundu paḷkar kumiena, anbula, kulula, God ko:do:dala.

65 Arge wururia karkulgunena, kurorandu darawa Judaea nanja nala-nala wuna darawa njauul-njauul kuninaiena.

66 Ardarawaia nuru karkanurulaia kubadban ardi:um maninja, kubadjuniri, Anudja kara ianda indja pitja enu? Gewunja Inaiuri ino:ri aua nanja kunina.

67 Irananga Zacharias kalabu kani:na Inandj Mamaia nanja, tjo:lba kundjunu, kundjuniri,

68 Tjukul nara Inaiuri God Israel ananga; Gewunja mia kanmurkalal worumba anangaia, burangai kandjabuna,

69 Tjirimbirinja umundulbaie narinj a bari njindjandalanari

Inko:lu David naria nanja.

70 (Kadjinu kalula ardjamundu nanja tjo:lbaḷaia mamaia ardindiria anangaia.)

71 Umundulbaie ardauurgundj narkananga nanja, ardo:ri nanja ardarawaia narkubarkundjuru;

72 Wundjeriwie kandju wunja iraraia narkananga nanja, Ni: kanuru wunja tjauaien mama: ananga;

73 Tjauaien genunanga iraila narkananga Abraham,

74 Narkuno: wunja, ardauurgundj ardo:ri nanja nadbundulbaieniu,

Luren kari arkunawod jenja,

75 Mama: ṅanja, tjadaṅuru ṅanja, imṅṅale ṅuru ṅadjedjera ṅarkununiau.

76 Jau, ṅundju, ianda, pitja ṅunjerimie tjo:lbaḷa Karaṅṅa mandj anṅga; Gewunja pitja ṅunjeju Inaiuri imiṅum imṅṅale ṅuru tjuwalja anṅgaia brar kunja;

77 Worumba anṅgaia laiburu ṅandjano: wunja' umundulbaie

Umara arkanṅga wai kunja,

78 Wundjeriwie God ṅarkanṅga wunja,

Wuna ṅanja purṅgurṅgunu karṅ ṅp kajmnjengunalgari,

79 Lei ṅngo: wunja arge wundugum maninja atja ṅṅṅṅiri, djedba debara ṅari ṅanja;

ṅadjerdu kaielgurungu wunja kalumba jamulili ṅara ṅuru.

16 Pałja maņinał, Mary maņa njimbarwuna a Joseph a lańda we ingauwoneri buluman maia nari maninja.

17 Wuno: murum maņa karwuna laiburu kanbarqandjuna nala-nala wunja kaluiananangori ińda indja wunja.

18 Ardarawaia nuru anganina rangari kariņa ge kaluiananangori kukundja naria nanja.

19 Mary nala-nala wuna darawa kuņganurula, ni: kuņganurula njini: um maninja.

20 Gejau kukundja naria djo: li kadina, pałemba nara ingarkandjuna God, ingarko: do: dala darawa wunja nuru anganina, maņa karwuna, qadjinu kaluiananangori.

21 Wuno: murum lewara wunnenalu ko: rug kamiena ińda dur kunja, inumba kundimaiena Jesu, ingarimaiena walan-nara nanja wali panaganinja njanulum maninja.

22 Wuno: murum lewara ko: rug kamiena nanga rar kunja nala-nala nanja Moses ananga, kanurualgandu Jerusalem maninja Inaiuri tjami inganunangandu wunja.

23 Qadjinu wiri-wiri kauwi: nu nala-nala nanja Inaiuri ananga, Ardarawaia auauandjia arwulgulguja pitja ararimie mamaia Inaiuri nanja,

24 Mama: nari tjami wunja qadjinu kaluieu nala-nala nanja Inaiuri ananga, kulkulkoiandu, O! wauarandu kauuilandu.

25 Gejau wai, i: dja kanina Jerusalem maninja inumba Simeon, i: dja aia idunuru, inia kanina, kuna: naleri jambula nari Israel arkananga, Inandj Mamaia kaninananga.

26 Kumiimbaienananga Inandj Mamaia nanja aua kadjinba debara pangeņan wali maņa panggo: nja nari Christ Inaiuri ananga.

27 Aua kenğunal Inandj nanja dadjurdkarim maninja; wuno: murum inenaiurgandu ińda Jesu inganurualgandu genangandu kadjujirida nala-nala nanja,

28 Gejau aua nuri kamaņ, wunia kululananga God, kundju,

29 Weni, Inaiuri, inawodjieja nundjananga abi: lu nari kenjanuru, nala-nala nundjananga nanja;

30 Gewunja jambula maņa kuņo: na umundulbaie nundjananga,

31 Ge wunamanja tjuņgandjuna adbanale nuru worumbaia ardarawaia adbinum;

32 Marama worumbaia anjamiimbu wunja Worumba nundjananga Israel pałemba arkananga.

33 Irananga a karanaganja rangari kenandu ge kaluiena aua wunja;

34 Simeon pali ko:nandu, kundjuṅaṅga Mary karanṅṅaṅja, Wai indja kandienṅu ṅṅauwona wunja, pai kunja ardarawaia Israel ṅaṅja, umiimbaie wunja pitja njaluie ṅanda wunja.

35 Jau, kuldjuru ṅunṅandj ṅundjanṅgamandj pitja dad njenu; gewunja ni: ardi:um mararawam maninja pitja njamiimbaie.

36 Tjo:lbadinja njinineri Anna, Phanuel pamaranṅṅanjanja, worumba Asher ṅarinja, maba manja, kulanṅga ṅaṅja njinina tjauṅdba maṅṅalb paṅṅan paṅlejau,

37 Njimauarinja njinineri tjauṅdba eighty-four, (djen-beṅuru), dadjurdkarim wa paṅmaiṅdiwenja, lungudja njinṅanineri, njinṅaiamindji:njiri, dadjurd geṅeri, wun-dugum, lewṅarajau.

38 Ge-i-di-daṅu njenṅunal, God ko:lbo:na, kundjuṅu aua wunja ardarawaianṅgori umundulbaie Jerusale' ṅari ka:da:neri.

39 Wuno:murum ko:rug kaṅaṅandu darawa ṅala-ṅala ṅaṅja Inaiuri anṅga, djo:li kaṅinalṅandu Galilee ṅaṅja malaiindem anṅṅandam Nazareth.

40 Iṅanda kauwongenja, daṅṅu inṅanina, ini:u'ṅara, God jedji kauwonanṅga.

41 Keṅaṅurandu inenaiurgandu tjauṅdba kaṅjinma Jerusale' ṅuru maṅṅari Wukiau ṅuru.

42 Wuno:murum aua wii:la inṅanina, pai kaṅninandu maṅṅari geṅandirida;

43 Wuno:murum ko:rug kaṅaṅandu, waṅi djo:li inṅaninalṅandu, Jesu wii:la pale atja kaṅineri Jerusalem maninja; inenaiurgandu wa laiburu paṅṅaninjandu.

44 Aua pelenṅaraia pulṅgori ṅaṅja ṅali kundjuṅandu, tjaruṅjiau keṅaṅurandu kalumba ṅanja, kaṅṅanjiro:nandu arge wurura ṅanja a laiburia ṅanja.

45 Wa mara paṅṅo:njandu ṅari, djo:li kaninalṅandu Jerusalem, inṅaṅṅanjiro:wandu.

46 Ge kuninaiena, paṅle lewṅara tjaruṅjuri, mara ko:nandu dadjurdkarim maninja, atja inṅanineri pulṅgori adiṅṅundieja ṅanja, ṅuru ṅṅaṅuruleri, burkaiba ṅṅaiṅbuneru.

47 Raṅṅari kariṅa ardarawaia ṅuru inṅarkanuruleri aua ini:u' ṅari ṅṅaio:lbala.

48 Wuno:murum maṅa inṅo:nandu raṅṅari keṅandu, karanṅṅaṅja kundjuṅaṅga, Ibaia, ṅudjakunja wuruṅṅowu kundji:ṅunṅarendu? Wai, iro:lidj ṅaiu kuda: ṅunbaṅkanjiro:nandiri pakul ṅadinanandiri.

11 Aua kandjo:lbala, kundjuṅaṅgori, Aua wobi iarunandu kudai, kano:nja aua ino:ra, aua maṅari kudai kaḍjinu kundji:nja.

12 Kaiug-ṅaria kuda: kaueraṃurkalal baptize aṅgandjui:ṅu wunja, arge kubadjuṅaṅga, Iniṅgundeja, ṅani kunjedju?

13 Aua kundjuṅaṅgori, Puramureri tjilenda njiri wunja wiri-wiri kauwi:ṅu.

14 Malani' ṅaria kuda: burkai kaueriaḅbuna, kubadjuṅiri, Ari kuda: ṅani kunjedju? Aua kundjuṅaṅgori, I:dja kari kwiar pariiri, bare paraṅuriri, laṅugu njirkanṅga jedji njirwa.

15 Worumbaia ardarawaia iṅgadanaleri, ardi:aka man ma ni: aṅṅanineri John wunja, ṅamba aua Christ iṅṅaṅu;

16 John kandjo:lbala, kundjuṅaṅgori ardarawaia, ṅaiu ko:ru baptize njinji: agu njinṅe; O! kengal iṅruṅ ii:lwora man daḡa ṅaiu ṅanja, ṅaniowu ṅanuṅamiri burangai inanṅuma irkaḷja ierdu ṅara aṅṅa; aua pitja baptize njinji: Inandj Mamaia ṅanja, wria' ṅanja.

17 Maṅdju' ṅara aṅṅa ino:ri ṅanja, maiaṅarim aṅṅam pitja rargarim djenbenuru mewandju, wheat pitja djaruk ema maiarum maninja, bululuk pitja wori nje wia' ṅanja kaḍjinba puṅgamaren ṅari.

18 Wuniṅgundie darawa tjakekari kululanṅgori waḷanu-wunia i:dja ṅanja.

19 O! Herod inaiuri, iṅḡamaiḡambiena aua ṅanja Herodias wunja ṅawanṅa maṅḡaṅḡaṅja, dara wunja Herod worn kandjuneri,

20 Wuna kuda: kuṅgandenju darawa ṅanja, bur ki:la John burkarim maninja.

21 Ge kunina wuno:murum i:dja ardarawaia baptize aṅḡaninaiena, Jesu kuda: baptize iṅḡaninaiena, dadjurd genjiri, aṅdjo:lu paḷkar kumiena,

22 Jeri kauwonal Inandj Mamaia inanaḅa kuluko:ka kaḍjindja aua nanja, ṅala-ṅala andjo:l'di daḡu kuṅḡunjal, ṅaiu ṅunṅungu:la, ṅedura ṅaṅṅundjunu, tjukul ṅunana.

23 Jesu ṅundju-ṅundju punṅgula kaṅineri, ṅali kuṅinaiena Joseph iṅko:lu, Heli iṅko:lu,

24 Math at iṅko:lu, Levi iṅko:lu, Melchi iṅko:lu, Janna iṅko:lu, Joseph iṅko:lu,

25 Mattathias iṅko:lu, Amos iṅko:lu, Naum iṅko:lu, Esli iṅko:lu, Naggai iṅko:lu,

26 Maath iṅko:lu, Mattathias iṅko:lu, Semein iṅko:lu, Josech iṅko:lu, Joda iṅko:lu,

27 Joanan inko:lu, Rhesa inko:lu, Zerubbabel inko:lu, Shealtiel inko:lu, Neri inko:lu,

28 Melchi inko:lu, Addi inko:lu, Cosam inko:lu, Elmadam inko:lu, Er inko:lu,

29 Jesus inko:lu, Eliezer inko:lu, Jorim inko:lu, Matthat inko:lu, Levi inko:lu,

30 Symeon inko:lu, Judas inko:lu, Joseph inko:lu, Jonam inko:lu, Eliakim inko:lu,

31 Melea inko:lu, Menna inko:lu, Mattatha inko:lu, Nathan inko:lu, David inko:lu,

32 Jesse inko:lu, Obed inko:lu, Boaz inko:lu, Salmon inko:lu, Nahshon inko:lu,

33 Amminadab inko:lu, Arni inko:lu, Hezron inko:lu, Perez inko:lu, Judah inko:lu.

34 Jacob inko:lu, Isaac inko:lu, Abraham inko:lu, Terah inko:lu, Nahor inko:lu,

35 Serug inko:lu, Reu inko:lu, Peleg inko:lu, Eber inko:lu, Shelah inko:lu,

36 Cainan inko:lu, Arphazad inko:lu, Shem inko:lu, Noah inko:lu, Lamech inko:lu,

37 Methuselah inko:lu, Enoch inko:lu, Jared inko:lu, Mahalaleel inko:lu, Cainan inko:lu,

38 Enos inko:lu, Seth inko:lu, Adam inko:lu, God inko:lu.

4

1 Jesu kaḷabu ingḡaniḡaiena Inḡandj Mamaia naḡja, djo:li kaḡnina Jordan ḡlp, kaielgurunḡi:na Inḡandj naḡja bundul' kuru.

2 Lewḡra forty (da:ra) ko:ndju:na agula naḡja. Gejau kari wa mindḡal punḡenjiri; wuno:murum gejau ko:rug kaḡmaiena, baia ko:na.

3 Agula kundjuḡanaḡga, Nundju ḡamba God ḡnunḡungula, kaiug wuna minjenḡga ge ḡjini maḡḡari ḡḡanu.

4 Jesu kaio:lbala, Wiri-wiri kumbi:ḡu, I:dja iedjer pitja wa paḡḡanin maḡḡari ḡjiniḡge ekamandj, O! ḡḡala-ḡḡala God anaḡga darawa ḡjiniḡge.

5 Pai kaḡurula, kaḡiimbuna taḡbium mararawam baḡdaia naḡja ḡḡa-ḡḡa.

6 Agula kundjuḡanaḡga, Pitja ḡunjano: wundjurulu wuna dara, paḡlemba kaḡḡḡgam, gewunja kunauwi:nara, aua lai nannumbunanḡga kaḡḡano:;

7 Gewunja ḡundju ḡamba luḡudja ḡnunḡunḡara, darawa ḡundjanaḡga pitja ḡḡanu.

⁸ Jesu kaio:lbala kundjuṅanaṅga, Wiri-wiri kumbi:ṅu, Lungudja banunaṅga Inaiuri God ṅundjanaṅga, aueka-mandj inawodju.

⁹ Kaṅurulal Jerusale' ṅuru, kauwelgendjuna maṅuri naṅja dadjurdkaṅrim maninja, kundjuṅanaṅga, ṅundju ṅamba God ṅunṅungula, ṅunge ṅundju-ṅundju wai paiṅbie ṅuru-i-daḡu;

¹⁰ Gewunja wiri-wiri kumbi:ṅu, Waḷannaṅria anaṅgaia pitja njeṅgori ṅundju wunja, ṅunbaṅanindj wunja,

¹¹ Ardo:ri naṅja ṅunbaṅanuru, madji ṅundjerdu kaiugu naṅja duk punḡam.

¹² Jesu kaio:lbala kundjuṅanaṅga, Kuluieṅu, Paṅdjo:ndjuiri God Inaiuri ṅundj anaṅga.

¹³ Agula, wuno:murum dara wunḡundjuie ko:rug kaṅaṅ, wali kaiṅdiwela.

¹⁴ Jesu djo:li kaṅnina Inandj iurulba naṅja Galilee naṅja: djo:ḡaṅ kunḡaṅanuru aua wunja taṅbium mararawam wo:ri mo:neri.

¹⁵ Kaniṅgundala dadjurd-kaṅrim maninja arkanṅgam, ko:lbo:wi:na ardarawaia naṅja.

¹⁶ Nazareth mamurkala ma daḡdja iṅgauwi:na, kaḡjiniu geṅirida, Wunaiurujau daṅa keṅaṅuru dadjurd-kaṅrim maninja, kauwelgenja ka:lu wunja mili-mili naṅja.

¹⁷ Kaṅo:wi manṅga mili-mili tjo:lbada Isaiiah anaṅga, mili-mili paḡkar kaṅaṅ, inarub maṅa mo:na ma wiri-wiri kauwi:na,

¹⁸ Inandj Inaiuri anaṅga ṅaiu naṅja, Gewunja ṅandja:mala waḷanu-wunia ardjeja ardi:um ṅaṅṅulunṅgori wunja; ṅannaṅawuna ardi:um ṅaṅṅulunṅgori burṅgai bur aṅḡaniṅiri, Arkumbambulidjia kaḡe maṅgarwu wunja, Kubṅ-kubṅ ṅaria burṅgai aṅḡanḡuma wunja,

¹⁹ Ardi:um ṅaṅṅulu wunja wunia Inaiuri anaṅga.

²⁰ Mili-mili tjilibid kaṅaṅ, i:dja kaṅo:na, atḡa kauwona; arkumbula ardarawaia dadjurd-kaṅrim maninja kuni:nidjauwi:nanṅga.

²¹ Wun-man-bali kundjuṅanaṅgori, Weni ko:rug kumieṅu wiri-wiri wuna njidi:um maninja.

²² Ardarawaia kadaṅadjaienanaṅga, raṅḡari kariṅa ṅala-ṅala wunia ṅari keṅgunal iamundu i daḡu, kubṅdjuṅ, Wawu indja Joseph iṅko:lu?

²³ Aua kundjuṅanaṅgori, Nidji pitja wureluara, baḡe-baḡe wuna, Baṅmaṅdja, ṅundju-ṅundju paṅmurdui:; ge ṅuru arkunina kaṅniṅaena Capernaum maninja, ṅuru kuda: dju kaḡguwam ṅundjanaṅgan maninja.

24 Aua kundjunu, Nidji kuɛnuri, tjo:lbɔda kari wa paŋgamien kaɓguwam anaŋgam maninja.

25 O! Nidji kuɛnuri, Ndjo:ro:rinja njindarawanja njiladinja Elijahau Israel naŋja, wuno: murum andjo:lu bur kaɛinaiena tjauɔdbajau maiaruɛrim, kunjila inɔaɓja, moro:do:d njinina djenbenuru baɛdaia daraiu naŋja;

26 Elijah wa paŋgaɛanawienja ardari' naŋja, O! Sarepta naŋja ekama, Sidon naŋja, woɛaiinja ndjo:rinja naŋja.

27 Leper ɛaria ardarawaia kadina Israel naŋja Elisha tjo:lbɔdajau, atjaruɛuja wa panbuduwi:nja, Naaman Syria ɛara ekamandj.

28 Ardarawaia ardji:la kaueraɛaɛ dadjurdkaɛrim maninja, wuno:murum wuna ɛuru aɛgaɛina.

29 Bari kadina, wai kaueriɔbuna malaiindem daɛde ɛuru, kauerielguruɛgula wo:naɛgaɓi taɓaɛbaɛ ɛuru ma maliindem arkanagaɛ wondi maɛgauwi:na, wai ingadɔaɓ wunja imri: ɛuru.

30 O! aua bulumaɛ keɛa arka naŋja, keɛanuru.

31 Jeri kauwonal Capernaum naŋja, malaiindem Galilee naŋja. Kaniingundaleri Wunaiuruɛju;

32 Raɛgaɛi kariɛa wuniingundie naŋja, gewunja nalana anaɛga wundjurul' kari kunina.

33 Dadjurd-kaɛrim maninja i:dja kaɛina inandj agula inuru kudai, jero:l kundjunu, ɛala-ɛala daraiu,

34 Ai! ɛani kunjedjunu, ɛundju Jesu Nazareth ɛara? Nunjaɛgunal aɛdaɛunmaɛndju wunja? Laiburu ɛanuɛanu ɛundj' aɛguja, Mamaia God anaɛga.

35 Jesu kaɛaiaɛbuna, kundjunjiri, Kaɛmuk bowi:, ba beɛgaldaga. Agula ingaiaɛbuna pulaga naŋja, be keɛgunaldaga, wa mareja puɛgaɛmenja-naɛga.

36 Raɛgaɛi kunjaɛgunaldagori ardarawaia, arge wurura kubaluleri kubadjunjiri, Aɛudja ɛala-ɛala wuna? gewunja wunaiuru naŋja, wundjurul' daɛja, arkandj arduria kundjunagori, arka ba kariɛgal.

37 Djo:ɛaɛ aua wunja kunjaɛaɛuru taɛbium mararawa' ɛuru wo:ri mo:neri.

38 Baɛi kaɛina dadjurd-kaɛrim i daɛgam, daɛa keɛaɛuru maiaru' ɛuru Simon anaɛgam. Simon kurumaɛaɛgaɛja laɛja djenbenuru kundjunjiri; burkai kaueriɔbuna naɛga wunja.

39 Njindjanaɓa, laɛja kumaiaɛbuna, wuna njindjandiwela; maiirgi:rkum baɛi njinina, kanawodjaɛa.

40 Wuno:murum maɛaɛunja naɛgaɛwoneri, ardarawaia adbaɛamareja kudai, mareja dji:dji: ɛaria,

kanbɔdawungulaldaga; ardarawaia iaruŋ-iaruŋ ino:ri kanmɔndanala, kanmurduna.

⁴¹ Agulaia kuda: ardarawaia ba karingunaldağori, jero:l kubɔdjuŋiri, kubɔluleri, Nundju God njuŋungula. Aua kanmaiambuna, wa pa:naŋunja ka:ralu wunja, gewunja arka laiburu aŋganina-naŋga aua Christ inğanina.

⁴² Maŋgunu, ba kengunal, keŋaŋuru bun-dul' kuru; pelengaraia kaueraŋanjiro:naŋuriri, kaueraŋmurkalal; ingarkanenja, aua arka wa pandjandiwenjuru.

⁴³ O! kundjuŋaŋgori, Malaiidem maiakekarim maninja wałanu-wunia kuŋalunja baŋdaia wunja God anaŋga, gewunja naŋaŋawiena.

⁴⁴ Ardi:um kululeri dadjurd-kararim maninja Judaea naŋja.

5

¹ Ge kunina, wuno:murum pelengaraia aua naŋja kudmun ingadjaŋdala njuru karkaŋuru wunja nala-nala God anaŋga, aua kaelgenjiri duŋunda agu Gennesaret,

² Mara kumbunandii namandi tjaruŋandu kumbalgenjandu duŋunda agu; djaia naria kariaŋuru wundj'-i-dagu, net arkananğa kulai kanbarwuneri.

³ Dara keŋa namandi tjaruŋ naŋja, Simon anaŋga, burkai kaiabuna ingenjuru wunja ruluk iraiu kabalb'i dagu. Atja kauwona, pelengaraia kaniingundala namandi naŋja.

⁴ Wuno:murum ka:luleri wudun geŋu, aua Simon kundjuŋanaŋga, Njirinuru tjalani njuru, net njirkananğa wai araiab arema wunja.

⁵ Simon kaio:lbala kundjuŋu, Inaiuri, wulo:lum mararium kerkarinjiri, kari wa panjadbenja; mia nala-nala njundjanaŋga naŋja net pitja inaiab.

⁶ Wuno:murum ge kadjuŋu, bur kanbari:la djaia wiri-wiri naria djenbenjuru; gewunja net arkananğaia ka:lemi:neri.

⁷ Mara:li marwunanaŋgori arkanalja namandi tjakari naŋja, aŋgenjal aŋganbɔdawodju wunja; arka karingunal, namandiandu kalabu kubarkandjuna ge njini pitja jauak kauwenjandu.

⁸ Wuno:murum Simon Peter kanindjana kauwona Jesu iluŋgu naŋja kundjuŋiri, Tjandjandiwe, gewunja naju i:dja umara nari, Inaiuri.

⁹ Gewunja aua ranğari keŋa, ardarawaia aua naŋja kuda:, wiri-wiri naria djaia aŋganbɔdburan.

¹⁰ Ge kadjinu James a John, Zebedee inko:landu, auandu inanalğuri Simon naŋja. Jesu Simon kundjuŋanaŋga, Puŋungulgunejiri, wuna pale i:dja pitja andjameri.

11 Wuno: murum namandi karkanjurulal kabalba nanja, darawa kubadbanji: la, kaueramalando: na.

12 Ge kunina wuno: murum aua malaiindem maiarunum maninja inganineri, wai! i: dja leper nara iraraia; aua wuno: murum Jesu mara ingo: na, iminum maninja kawona kaniauwima, kundjunjiri, Inaiuri, namba tjunudju wunja, najau rargari tjangandju.

13 Aua ino: ri la mamañ, kamandanala, kundjunjiri, Koru dudbala, kuje wunja, rarwu banu; maiirgi: rkum leprosy kaiandiwela.

14 Kundjunananga, I: dja kari pinclji: nanjoriri, O! baiunuru, pamiimbaienanga dadjurd nara, tjami banu rargari nununina moia, ge Moses genida, umiimbaie wunja arka nanja.

15 Mia kunjananuru djenbenuru djo: jan aua wunja, djruk kadbiena pelengaraia juru ingarkanuru wunja, anggamurdu: wunja mareja arkanangaia.

16 Aua kejanuru bundul' kuru, dadjurd kundjunu.

17 Tjaruniau kaniin gundaleri, Pharisia a adiingundieja nala-nala naria ma atja kadineri, arka anggunal malaiindem mararawum alp Galilee nanja, Judaea nanja, Jerusalem maninja; wundjurulu Inaiuri ananga aua nanja kunina anggamurdu wunja.

18 Gejau, wai! i: dja mano: kaueranuruleri inarugu nanja i: dja iala inganina, markandjuro: na ingarkanural kunja ingarkande imanngale juru.

19 Wuno: murum wa mara pamarwi: nja narunangowu ingarkanural kunja pelengaraia wunja, pai kadina maiarum malerdu' juru, jeri kaueriabuna malerdu' juru inarugu kuda: pulaga nanja imanngale Jesu.

20 Wuno: murum aua mara anggo: na arka wa paueranjudjarenja nari, kundjunu, I: dja, umara nundjananga wai kundjabienanu.

21 Wunmanbali wiri-wiri naria a Pharisia kubarwadenju, kubadjunjiri, Indja anguja woru ka: luiri? Anguja umara gole wai puagaiab, God auekamandj?

22 O! Jesu laiburu kanina ardi: um maninja, kandjo: lbala, kundjunanangori, Anudja njidi: um maninja kurawadejiri?

23 Nananga wunia man dagu nanngulu wunja, Umara nundjananga wai kundjabienanu, nanngulu wunja, Bari banu, wudawa baiu?

24 Laiburu njirkunuj wunja I: dj' inko: lu wundjurulu kudai kabalba nanja umara wai kunja, kundjunananga iala, Kunenu, bari banu, nunarugu tjarawad minjam, baiunuru maiarum nimdjananga' juru.

25 Maiirgi:rkum adbann̄ale n̄uru kauwelgenja, tj̄araw̄ad kumañ wuna n̄anja we inḡauwoneri, maiarum anañgam mamurkañjuru, God ko:do:daleri.

26 Ardarawaia ran̄gari kariña, God kauero:do:dala, luren kub̄adban̄eri, kub̄adjun̄iri, Ran̄gari weni maña worwuna.

27 Wuna pañjau ken̄anjuru, maña ko:na kaiugu n̄ara in̄umba Levi atja inḡanineri kaiug karim maninja, kundjun̄anañga, Tjanmalando:.

28 Aua darawa kundj̄andiwela, b̄ari kañina, kañmalando:na.

29 Levi maia ardaiur' kanḡandjuna aua wunja maiarum anañgam maninja; peñgare djenbenuru kaiugu n̄aria atj̄akekaria auandu n̄anja atj̄a kadina.

30 Pharisia, wiri-wiri n̄aria arkan̄angaia kuda:, inalalaia jau kanb̄arkan̄urula, kub̄adjun̄iri, An̄udja kunja kaiugu n̄aria n̄anja, arwod' dan̄ja, mindjal kuriiri, djo: njirin̄iri?

31 Jesu kandjo:lb̄ala, kundjun̄anañgori, Adbuludja ban̄mandja wa lai pañgawon-n̄an̄gori, O! adb̄aramareja lai kauwon̄anañgori.

32 Wa pañen̄gunjal ai wunja tj̄adañuria, O! rworia kulun̄an kunja.

33 Kub̄adjun̄anañga, John inalalaia tjile-jile kadjamindañja, dadjurd kub̄adjiri, ge kañjuru Pharisia arkan̄angaia, O! n̄unalalaia mindjal kub̄adjiri, djo: kariñiri.

34 Jesu kundjun̄anañgori, Pañan̄moia jalalan̄angaia, wali pañan̄moia arka n̄anja inḡanin̄iri, ko:ru kariaminda?

35 O! lew̄ara pitja njejen̄gal geñau pañan̄moia arka n̄anja pitja em̄alañae, geñau pitja arejaminda, lew̄ara ge n̄anja.

36 Bare-b̄are kuda: kundjun̄anañgori, I:dja kari aia dalar inḡamien̄u wobi in̄unali n̄anja wa pañganden wobi in̄ungule n̄anja; madji in̄unali dalar pañgam, in̄unali in̄ungule n̄anja wa pidjin pañgauwi:nḡandu.

37 I:dja kari wine in̄unali wa pañganden waiam mañungulem maninja; madji wine in̄unali waiam muñgur paño:, pañlulu pañgan̄u, waiam pitja b̄ada pamo:wi:;

38 O! wine in̄unali kandien̄ja waiam mañun̄alim maninja.

39 I:dja kari in̄ungule djo: inḡeña wa lai pañgawon-n̄an̄ga in̄unali; ge wunja kundjiri, In̄ungule inia man daña.

6

1 Ge kunina Wunaiurujau bulumañ keña corn n̄anja, inalalaia ri: kub̄adjun̄iri, mindjal kub̄adjun̄iri, corn ardori n̄anja wur̄an̄gan kub̄adjun̄iri.

2 Pharisia atj̄akekaria kub̄adjun, An̄udja kunja kuriiri ge wunia n̄uru-n̄uru Wunaiurujau?

³ Jesu kandjo:lbāla kundjuŋu, Wawu laiburu pinjidiŋjiri wuna David geŋu wuno: murum baia iŋgo:na, arka aua naŋja kuda:?

⁴ Dāra iŋgeŋjiri maiaru' ŋuru God anaŋgam, kanmaŋ maia adbiimbaie ŋaria, mindjāl kundjuŋu, arka aua naŋja ka:no:na, arge mindjāl kunja wunia ŋuru-ŋuru, dadjur-dŋaria argekamandj?

⁵ Kundjuŋaŋgori, I:dj'injko:lu inaiuri kaŋuŋ Wunaiuru-jau.

⁶ Ge kunina Wunaiurujau tjaqariau dāra keŋ-aŋuru dadjur-dŋarim maninja, kaniŋgundāla; i:dja ma kaŋineri, worawerdum anaŋgam maralgam;

⁷ Wiri-wiri ŋaria a Pharisia kaueranindjaŋeri ŋamba Wunaiurujau iŋgamurdu, mara karwuna-naŋga wunja de iŋgarwu wunja.

⁸ Aua laiburu kaŋinanāgori ni: aŋgaŋineri, kundjuŋanaŋga i:dja ino:ri dalga kudai, Baŋi baŋu, boŋwelge pulāga naŋja; aua baŋi kaŋina, kauwelgenja.

⁹ Jesu kundjuŋaŋgori, Burkai njinjiaŋ, Wuniowu Wunaiurujau wunia workundju, woru workundju? Injai workumbundulba, baŋa arkumba?

¹⁰ Wunjili:wa kanbuna ardarawaia naŋja kundjuŋanaŋga, ŋuno:ri la maŋa. Ge kundjuŋu, ino:ri kumurdui:na.

¹¹ Ardji:la baŋi kaŋina, arge wurura kubarwadeŋu ŋani Jesu kadjuŋaŋga wunja.

¹² Gejai kunina dānde keŋaŋuru taŋlambaŋ ŋuru dadjurd kunja, kaŋjinma wundugum dadjurd kundjuŋaŋgari God.

¹³ Wuno: murum maŋaŋgunu njiŋgaŋina, ai kanbuna inalalaia, arka naŋja kanmurāŋ twelve, (aŋŋennaŋlja), arge kandimaŋla arkaŋawieja,

¹⁴ Simon aua kuda: iŋgarimala Peter, Andrew iwomale, James a John, Philip a Barthomolew,

¹⁵ Matthew a Thomas, James Alpheus injko:lu a Simon iŋgarimaiena Zealot,

¹⁶ Judas James injko:lu a Judas Iscariot, aua iŋgaŋina tjiriwin ŋara.

¹⁷ Jeri kauwonal arka naŋja kauwelgenja wauim maninja, pelengaraia ardarawaia inalalaia, pelengare djenbeŋuru worumba Judaea marara-wum alp, Jerusalem alp, maiaŋgum Tyre a Sidon,

¹⁸ Arka aŋgeŋgunal aua ŋuru iŋgarkaŋuru wunja, aŋgamurdui: wunja mareja arkaŋgaia, arka paŋbala aŋgaŋineri agulaia arduria naŋja kadburduwi:na;

19 Pelengare ardarawaia kubarkanjiro:na ingadbandana wunja, gewunja wundjurulu auedagu kunjangunal, ardarawaia kanmurduna.

20 Ambula ba:l kumañ inalalaia nanja kundju, Tjukul nari njidje, gewunja njirkananga bandaia God ananga.

21 Tjukul nari njiri baia nari weni, gewunja pitja barui njiranowi:. Tjukul nari njiri wola: wur-angundju weni, gewunja pitja djirai njiranu.

22 Tjukul nari njidun wuno:murum i:dja njin-numbarkundjuru, wolara njinnumbarkaru, jau njin-numbarkanuru, njirkumba wai kadjab woru kad-jinu I:dj'inko:lu wunja.

23 Gejau tjukul njidu, kurkudjal njidu, gewunja wai! wunaiuru lanugu njirkananga andjo:l' danja; gewunja ge kadjinu iranangoria kubadju-nanangori tjo:lbadaia.

24 O! Wurgunu njiri nanja, tjin:ra, gewunja jambula njirkananga gole kuramañ.

25 Wurgunu njiri nanja, weni barui wurangund-ju, gewunja pitja baia njinjo:. Wurgunu njiri dji-rai nari weni, gewunja pitja wola: wureju, dji:rwa njiranu.

26 Wurgunu wuno:murum i:dja ardarawaia wunia njiri wunja ka:lu, gewunja ge kadjinu ira-nangoria kubadjunanangori tjo:lbadaia tjobareja.

27 O! Kunenuri nuru njirkununjiri, Ardauurgunuria njidarienangori, wunia wurinangori ark a njinnumbadjo:ndjuriria,

28 Wunia wuralunangori arka woru ka:lunuri, dadjurd wuri: arka wunja woru kadjunuri.

29 Aua nunmanulp maiarunum noiil ge, maiak-arim kuda: ino:, aua nununo:ngu wobi nundja-nanga, iakara wunja pandjamaiambiri.

30 Ano: ardarawaia nunnumbadiaua, aua wulanbiri nundjananga nununo:ngu, pandjaniauwwiri.

31 Lai njirkumbananangori i:dja kadjunuri ge kadjinu wurinangori.

32 Njiri namba lai angawonanuri arka lai njirwanangori, nananga wungulbo:wie njiri nanja? Gewunja arworia kuda: kadarienangori anganarienangori.

33 Njiri namba wunia wurangundjunangori arka wunia kadjunuri, nananga wungulbo:wie njiri nanja? Arworia kuda: ge-i-di-dagu kubadju.

34 Njiri namba njirkunawodjana arka ni: njirkununanangori arangunma neje, nananga wungulbo:wie njiri nanja? Arworia kuda: kadawodjenju arwor' nundju-nundjia ge-i-di-dagu kadba neje.

35 O! Njiri ardauurgunuri njidarienangori, wunia wuri; arano:wodju wa ni: pinjidin njele; laɲugu wunaiuru pitja njanunuri, pitja njiranu Karaɲ-ɲara mandj njinɲungula, aua inia inganunanganangori aljaljadbunea a arworia.

36 Araijeriwu, Iro:lidj kaɲjiniu angaieriwu.

37 Wure paro:jiri, pitja wa wure pinjirwi:n; baɲa paro:jiri, pitja wa baɲa pinjirwi:n; wai wuraiab, pitja wai njejabienuri.

38 Arano:, pitja njano:wi:nuri; wunaiuru, wunia, paɲdjuk ɲari, lukuluk ɲari, tjauaiba ɲari maɲama njirkanangam maninja pitja njinbaranoo; gewunja kaɲjiniu arano: ge kaɲjiniu pitja njano: wi:nuri.

39 Baɲe-baɲe kuda: kundjunanganangori, Ambulidj ambulidj kaelgurun? Wawu dagulum maninja paɲgawengandu?

40 Inalala karaɲ wa paɲganin inaiuri nanja; O! ardarawaia gole ko:rug angamienju inaiuri kaɲjindjia pitja aranu.

41 Aɲudja kunja mandjanindj tjurnim nawalo: lidj ambula nanja, nuwonu ɲungubul' danja wa pindjanindjan?

42 Naɲrunangowu pitja djenanga nawalo:lidj, Naawaia, nali maɲamal tjurnim ɲungubul' danja, ɲunge ɲundju-ɲundju kaɲjinba pindjanindjan nuwonu ɲungubul' danja? Nunminum maɲjaljadbune, ɲundjurle wai tjab nuwonu ɲungubul' danja, gejaw pitja wunia mandjanindj tjurnim nawalo:lidj ambula nanja mandjiaba wunja.

43 Gewunja nuwonu wunia kurab iwori wa baɲi paɲgaiandjan, tjakari njele nuwonu woru kurab inia wa baɲi paɲgaiandjan.

44 Nuwonu darawa laiburu kuniaienju kurab kanaanja nanja; gewunja wonandja nanja wa paɲadburan tjili:um, kari irululu kakadja ɲari nanja kanera.

45 I:dja inia wunia inau nanja wunia ba kunganjural; i:dja iwori woru inau nanja woru ba kunganjural; gewunja dara inau nanja iamundu kuluir.

46 Aɲudja kunja tjaram Inaiuri, Inaiuri, wa piriin ge ɲanɲundju?

47 Aua ɲanjamurkal, ɲala-ɲala ɲaiananga ɲuru inganun ge kaminje, pitja njinjamiibu anguja kaɲjindja inganun.

48 Kaɲjindja kanun i:dj a maiarum maɲgandenjiri, aua tjari genjiri tjalani, maiarum maɲgandenju kaiugu nanja; worumbam maɲgenjunal, maro:ralim dai maɲgo:na maiarum ma nanja, kaɲjinba jalala pamonja, gewunja tjadam maɲgandiena.

49 O! Aua ɲuru inganun, wa punjen, kaɲjindja i:dja maiarum maɲgandenju kabalba nanja waiuru mano:ruma,

ma nãnja maro:lalim dai mo:na, maiirgi:rkum mauwona, djenbenjuru malemi:neri.

7

1 Wuno:murum wudun geñu nãla-nãla dara anãnga worumba ñuru aňgãnineri, Capernaum maninja dãra keñajuru.

2 Centurion iãruñ i:dja anãnga ara ingãnineri, kuňgãdjuner, ingãnarienanãnga.

3 Wuno:murum Jesu wunja ñuru ingãnina, kanñajawuna aua nãnja arwawongãria Jew ñãria, burkai kaueriãbuna ingeňgal wunja, i:dja anãnga ingãmurdu wunja.

4 Wuno:murum Jesu ingadburkalal, nãdbama burkai kaueriãbuna, kubãdjunjiri, Inia kãnuñ aua wunja wuna tjunundju.

5 Gewunja worumba ãri kãnarienjunjãri, aue ñundjunundju wondi maňgo:na dadjurdnãrim ãri wunja.

6 Jesu arka nãnja keñajuru. Wuno:murum maiarum bõwora wa paňgãninja, centurion arkanãlja aua nãnja kanñajawuna, kundjunãnanãnga, Inaiuri, dãdjeri pindjii:ri; gewunja ñãniowu ñanunãmiri ñunjunãňgal waiuru malerdum ñaianãngam;

7 Gewunja ñãwe wurura wa puñenja ñãnia ñãnñunun ñunñunmurkal; O! nãla-nãla minje, geñau i:dja ñaianãnga pitja emurdui:.

8 Gewunja ñaiu kuda: i:dja ñãndienju wundjurulu waiuru, maľani'-ñãria ñaiu kudai waiuru ñaiu nãnja, indja kuñenãnga, Baiu, aua keňga; iãkãra, Bengal, aua keňgal; i:dja ñaianãnga, ge dju, ge kundju.

9 Wuno:murum Jesu wuna ñuru ingãnina, raňgãri keña, waľharai kauwona pelengãre ingad balando:neri, kundjunãnanãgori, Kuñenuri, wa puňgãjudjarien-ñãri wuna kađjinu wa maña puño: nja, kari Israel nãnja.

10 Arkanãwieja djo:li kadinal maiarum maninja, i:dja maña kauero:na imulugu.

11 Ge kunina maňgundjiau, keñajuru malaiinde' ñuru mañumba Nain, inalalaia pelengãre djenbenuru aua nãnja kariñajuriri.

12 Wuno:murum malaiindem maiamundum wodjulu ingãninal, wai, mano: kuňganuriena durgu i:dja, karanãgãnja iãruñamandj, nãnga ndjo:rinja; pelengãre djenbenuru malaiinde' ñãria nãnga nãnja kadina.

13 Inaiuri, wuno:murum maña ñjingo:na, nãngaieriwuna, kundjunãnanãnga, Wola: pindjii:ri.

14 Wodjulu kenngunal, mano:nari kumandanala, arka mano: ingarkanurula karwelgenja. Aua kundjuju, Alguna, kuenu, Bari banu.

15 Imandja atja kanina, wunmanbali kululeri, karanannganja aua njino:na.

16 Ardarawaia karkulguneneri, God kauero:do:dala, kubadjujiri, Tjo:lbada inaiuri bari kani:na nari nanja, God worumba ananga mia kanmurkalal.

17 Djo:jan wuna aua wunja kunjananuru Judaea mararawa' nuru, tambium mararawam wo:ri mo:neri.

18 John inalalaia wuna darawa kubadjujananga. John inalalandu ai ko:nandu,

19 Kanjanawunandu Inaiud' danja, kundjujiri, Nundju aua ingengal, iakarawu kedana?

20 I:gandu wuno:murum ingamurkalalgandu, kundjujandu, John Baptist arendu anjanawunandu nundju nanja kundjiri, Nundju aua ingengal, iakarawu kedana?

21 Ge-i-di-dagu ardarawaia kanmurduna mareja, widji, agulaia arworia, ardarawaia arkumbambulidjia ka:no:na mangadidja wunja.

22 Aua kaio:lbalandu kundjujanangandu, Njiriandu, wurinangandu John aranjunindjanandu, nuru njikuninandu; arkumbambulidjia kale kadju, arwonwondadjia wudawa angenja, leper nari a rargaria angandjuinu, wonalaia nuru anganun, adban bari angaiandienju, ardjeja walanu-wunia kalui:nanangori;

23 Tjukul nara aua niai nanja wa djiin punngaman.

24 Wuno:murum walanngarandu John anangandu ingenanurandu, wunmanbali peleanaraia kululanangori John wunja, Anudja njirinanuru bundul' kuru mara wunja? Ki:lngu jalala mandjum maninja?

25 O! Anudja njirinanjuru mara wunja? I:dja wobi mumula tai inganinaiena? Wai! arka wobi adbalaia nanja, tjin:ra angenja, maiarum ardaiud' danja kadun.

26 O! Anudja njirinanjuru mara wunja? Tjo:lbada? Jau, kueneri, inaiud' ban daga tjo:lbada nanja.

27 Indj-indja aua wunja wiri-wiri kauwi:na, Wai! walanngara naiananga kanadjanuru manngale nunminum, Aua kalumba nundjananga pitja brar njenuru manngale nundju.

28 Kueneriri, Arka nanja kuli:n angauwi:na wonaia nanja kari inaiud' ban daga John nanja; O! aua pidi:n njini bandaia God ananga nanja inganun, inaiud' ban daga aua nanja kanun.

29 Worumba ardarawaia nuru anganina, publicandjia, God kauero:do:dala, arka John nanja baptize angandjui:na;

30 O! Pharisia, n̄ala-n̄ala n̄aria kuda:, wai kub̄adj̄abuna n̄ala-n̄ala wuni:u' n̄ari God an̄anga, arka wa baptize parkandjuienja aua n̄anja.

31 Gewunja ānudja k̄adjindjia kāandju i:dja woi māngadberi andja? Ānudja arka k̄adjindjia?

32 Arka k̄adjindjia won̄alalānuja tjo:lgarim maninja at̄ja ānḡānū, at̄jakek̄aria ai ānganbarwiria arka kadjiri, Den-dem marwunuri, wa djor piriinja; Wola: kunjedjuunuri wa pararemenja.

33 Gewunja John Baptist ken̄gunal wuro:dbori wa mindjal pun̄genja, wine wa djo: pānḡenja, gejaw kuri:, Aua agula kudai.

34 I:dj' īnko:lu ken̄gunal mindjal gēneri, djo: īngēneri, gejaw kuri:. Wai, i:dja alb̄anda, djo: n̄ara, īn̄alja publicandjia a arworia.

35 Wuni:ndj̄aru t̄jad̄anuru kungandjui:na won̄alalānuja ardarawaia kān̄anga n̄anja.

36 Īarun Pharisee burkai kaīabuna mindjal kunja aua n̄anja; dara ken̄an̄uru maiaru' n̄uru Pharisee an̄angam, at̄ja kauwona mindjal kunja.

37 Gejaw, wai, won̄aiinja, n̄anga maliindem maninja nji-wodj, wuno:murum laiburu njinḡanina aua at̄ja inḡanineri maiarum maninja Pharisee an̄angam, kānurulal alabaster āngaiamieneri n̄ara,

38 Pale ierdu nanja njim̄algenja wola: gēneri, wun-manb̄ali ierdu kulai kumbuna mandud' 'jiningem, tjak̄ara njininge njimri: n̄ari wulinḡara kundjūniri, ierdu kungulbo:na, āngaiamieneri n̄ara njininge kundjam̄ala.

39 Pharisee, wuno:murum māra ko:na, aua burkai inḡaīabuna, inīaka manma kundjūnu, Indja, n̄amba tjo:lb̄ada inḡan̄ū, laiburu inḡan̄ū āngunja, ānudja kārinja n̄anga inḡamāndana, njiwodj njinḡan̄ū.

40 Jesu kaio:lb̄ala kundjūn̄anga, Simon, ānudja-kāna n̄enu. Aua kundjūnu, Inaiuri, minje.

41 I:dja īarū, īarūandu tjaue kumbunan̄a-gandu; īakara tjaue kumbunan̄a k̄aiug wun̄en-n̄alu, īakara k̄aiug darawa.

42 Wuno:murum ino:randu inḡaninandu, ko:lulwa wai kimdj̄abunan̄angandu. N̄aniandu aia kānarien̄un̄angandu?

43 Simon kaio:lb̄ala kundjūnu, Kunen̄anga n̄ana aua darawa wai kaīabunan̄a. Aua kundjūn̄anga, Nidji kundji:nu.

44 Wāln̄are njimurkala won̄aiinja, kundjūn̄anga Simon, Ndjanindj won̄aiin' njina? Maiarum nundjan̄angam

dara nengunal, agu naiserdu wunja wa pandjano:nja; O! njannga naiserdu kulai kumbuna mandud' 'jiningem njannganngam, wulingara kundjunu tjakara njininge njannganngam.

45 Wa panjangulbo:nja; O! njannga nanjunjengunalgule wa wudun punjenja ko:lbo:na wunja naiserdu.

46 Namri: wurni:wa njininge wa pindjiamenja; O! njannga naiserdu angaiamieneri nara njininge kundjamala.

47 Gewunja kujenu, Umara njannganngam wai kundjabienimanga, ge darawa kunu, gewunja djenbenuru nedura genu. Aua pidi:nu wai kaiabienunanga, aua pidi:nu nedura kundjiri.

48 Gejau kundjunanngam wonaiinja, Umara nundjanngam wai kundjabienanu.

49 Ark a aua nanja atja angauwoneri wunmanbali arge wurura kubadju, Anguja indja, aua kuda: umara wai kaiab?

50 Aua kundjunanngam wonaiinja, Wa punganudjarien nari nundjanngam nunmundulbala; abi:la baiu.

8

1 Ge kunina lo:jenda palejau aua kenajuru malaiindem, maiarundjerunuma, ardi:um kululeri, kunganuruleri walanu-wunia bandaia God anngam, twelve aua nanja;

2 Wonaiia atjakekaria arka angamurdui:neri agulaia arduria a mareja, Mary njanngarimienia Magdalena, njanngedagu anngam agulaia anngaja,

3 Joanna manngannganj a Chuza inaiuri Herod nanja, a Susanna a njindarawanja ndjkekarinja, arka annganbado:neri wulanbiri arkanngam.

4 Wuno:murum pelengaraia djenbenuru djruk anngamienia, ingadburkalal malaiindem mararawum alp, kulula bare-bare nanja.

5 Tjalanganja nara kenajuru wolumbara wunja tjalanganja annganja. Wali wolumbara geniri, ndjkekarinja njanngari:na kalumba iaminim maninja; djambaba njindjo:riena, punaria wunoru naria mindjal kubadjunanngam.

6 Ndjkekarinja njanngari:na kaiugu nanja, njinge ba wa kundjunal, njindalga njinina gewunja agu njino:ra.

7 Ndjkekarinja njanngari:na wonandja nanja, wonandja ba wa kubadjunal, limbitja kauero:na.

8 Ndjkekarinja njanngari:na kabalba manium maninja, ba wa kundjunal, kurab bari kaiandala irara. Wuna

ka:lula, jero:l kundjuŋu, Aua ini:um kudai ŋuru wunja, ŋuru kaŋinja.

9 Inalalaia burkai kaueriabuna, Nŋaŋga baŋe-baŋe wuna?

10 Aua kundjuŋu, Njiri naŋja kuno:wi:ŋu laiburu wunja wundjalgeje baŋdaia ŋari God anaŋga, O! atjakekaria baŋe-baŋe naŋja, gewunja madidjeri wa paŋmadidjan, ŋuru aŋgaŋuniri wa puŋgadenan.

11 Baŋe-baŋe wima kunuŋ. Tjalanganja ŋala-ŋala God anaŋga kunuŋ.

12 Arka kalumba iaminim maninj a ark a ŋuru aŋgaŋina, geŋau keŋgal agula kano:ŋgu ŋala-ŋala ardi:um maninja, madji wa puŋgarkudjaran, araŋmundulbaie ŋana.

13 Arka kaiugu naŋja arka wuno:murum ŋuru aŋgaŋina tjukul ŋari ŋala-ŋala kubadba, arka wondudba ardo:no:reja, pulagajau wa puŋgarkudjaran, aŋgo:ndjui:ŋu jarangan kaduŋ.

14 Njinge pulaga wonandja naŋja, arka ŋuru aŋgaŋina, wurgunu naŋja, wulanbi' danja, tjukul ŋari arkau naŋja aŋgeŋuriri, limbitja karwi:ŋu, kurab kari wa baŋi paueriandan.

15 Njinge kabalba manium maninj a, arka kaduŋ, argulum manium, alinari naŋja, ŋala-ŋala ŋuru aŋgaŋina, njadba kubadba, kurab baŋi kauerianda njamula ŋari.

16 I:dja kari wuno:murum tjanaim duru ki:la wa bur puŋgennaŋga aŋgam maninja, wa puŋgan-den inarugu waiuru, O! tjanai' ŋara naŋja kuŋgande, gewunja arka daŋa aŋgeŋgaliri tjanaim pitja maŋa ewuro:.

17 Gewunja kari kaielgaiena ŋamba wa pitja maŋa puŋgauwi:n; kari wundjalgeje ŋari ŋamba wa pitja laiburu puŋgaŋinaien, ŋamba wa pitja maŋama naŋja puŋgeŋunal gaŋi.

18 Gewunja maranindj ŋaruŋgaŋowu ŋuru njirkunuŋ, gewunja aua kudai aua naŋja pitja njanowi:, aua ino:ra pitja eno:ngie aua naŋja ge maŋa kauwi:ŋu aua kudai ŋana.

19 Kaueraŋmurkalal karananganja a ŋawawanangaia, aua naŋja kaŋdinba pareŋgunjal pelengare naŋja.

20 Kului maŋanga, Nundju karanja, nundju nawawaia, dande karwelgeŋiri, Maŋa ero: kubadjiri.

21 Aua kandjo:lbala kundjuŋaŋgori, Njaiu karanja, najiu nawawaia kaduŋ arka ŋala-ŋala God anaŋga ŋuru aŋgaŋun, ge kadju.

22 Ge kunina maŋgundjiau aua daŋa keŋaŋuru namandi naŋja, aua ŋundjuŋundju inalalaia kuda:,

kundjuṅṅṅori, Wo:ndum kanalu ṅariuri; bari kubarkanurula.

²³ Wāli kariṅṅuriri aua kulunu kaṅina. Adjadjiri maṅdjum maiṅbaiṅbenal wo:ndum maninja, kaḷabu kundjuṅjiri, arka wunauurgun' ṅanja kadina.

²⁴ Kaueraṅmurkalal bari kaueriṅṅṅala, kubadjuṅjiri, Inaiuri, Inaiuri, debara ṅariuri. Aua bari kaṅina, ma-maiṅmbunandu maṅdjum a paḷṅṅarinja wo:ndum maninja, wudun kundjuṅandu, tjumulu kunina.

²⁵ Kundjuṅṅṅori, ṅṅṅam wa puṅṅṅudjarien-ṅari njirkanṅṅa? Arka karkulguneneri, ṅṅṅari kariṅa, arge wurura kubadjuṅjiri, Indja ṅudja kara, aua maṅdjum, wo:ndum geṅṅṅandu, mauandu ṅuru kaṅurandu?

²⁶ Madburkaḷa ṅambium Gerasenia arkanṅṅam, ma inalu Galilee.

²⁷ Wuno:murum ba iṅṅṅunal paḷul' daṅja, i:dja kaṅmaṅdjerṅala malaiindem ṅlp, agulaia kudai, golema wobi wa tai paṅṅṅaninja, maiarum maninja wa atja paṅṅṅaninja, O! madem maninja.

²⁸ Wuno:murum Jesu maṅa iṅṅo:na, jero:l kundjuṅu, Naiu ṅani kuṅenu, Jesu ṅunṅungula God Karaṅ ṅara mandj? Burkai ṅunjiṅb, paṅṅṅanbiri.

²⁹ Gewunja aua geṅṅṅṅṅa agula inuru ba iṅṅṅaldaga i:dja ṅanja. Gewunja tjile-jile laburd iṅṅṅṅṅ, kaṅuriena bur iṅṅṅi:na tjaṅadjaṅ ṅanja, ierdu-ṅaria ṅanja, tjaṅadjaṅ dalar kaṅṅṅ, kaṅṅṅ-wiena agula ṅanja bundul' kuru.

³⁰ Jesu burkai kaiṅbuna, ṅunṅumba ṅṅṅṅṅa? Aua kundjuṅu, Legion, gewunja agulaia ardarawaia daṅa ṅṅṅṅṅuru aua ṅanja.

³¹ Arka burkai kaueriṅṅbuna kari puṅṅṅṅṅṅori ṅṅṅṅṅuru tjalani ṅuru.

³² Ma kadina wiriṅari pig ardarawaia no:wa kadineri taḷambṅṅ ṅanja; burkai kaueriṅṅbuna aua ṅṅṅṅṅṅu wunja ṅṅṅṅṅuru arka ṅanja; aua kaṅṅṅula.

³³ Agulaia i:dja ba kariṅṅunaldaga, pig ṅuru daṅa kariṅṅṅuru, wiri-ṅari tjaṅi kubadburṅṅ wo:naṅṅali-i-daṅu wo:ndu' ṅuru, jauaraṅṅa kubadjuṅ.

³⁴ Arka barui ṅṅṅṅṅṅdo:neri wuno:murum maṅa ṅṅṅo:na ge tjumṅṅ kaṅmiena, paḷja kubadjuṅjiri, kubalula malaiindem maninj a, wauim maninja.

³⁵ Arge kariṅṅṅuru mara wunja ge tjumṅṅ kaṅmiena, Jesu kaueraṅmurkalal, maṅa kauero:na i:dja aua agulaia iṅṅadjaṅdiwela atja iṅṅṅineri, tai iṅṅṅi:na, ini:um kudai, Jesu ierdu ṅanja; karkulguneneri.

36 Arka kuda: m̄ara aṅgo:na kub̄adjun̄an̄gōri n̄arun̄an̄gōwu in̄ḡamundulbaiena aua agulaia kudai.

37 Pelenḡaraia ardarawaia t̄ambium Gerasenia wo:ri maṅgarwuneri burkai kauerīabuna aṅgaīandiwe wunja, gewunja djenben̄uru karkulguneneri; aua nam̄andi n̄anja d̄ara ken̄an̄uru, djo:li kaṅinan̄uru.

38 Mia i:dja aia agulaia in̄gad̄j̄andiwela burkai kaīabuna aua n̄anja in̄gan̄uṅ wunja; O! kaṅan̄awuna, kundjun̄iri,

39 Djo:li baṅun̄uru t̄ambium ṅundjan̄an̄ga' ṅuru, minje wunaiuru God geṅanu. Aua ken̄an̄uru, malaiindem mararawum maninja djo:ṅan̄ kumaṅeri wunaiuru Jesu geṅan̄an̄ga.

40 Wuno:murum Jesu djo:li in̄gan̄inal pelenḡaraia kaueraṅan̄; gewunja ardarawaia kaueraṅan̄aḷa.

41 Gejau wai! ken̄gunal i:dja in̄umba Jairus, aua in̄aiuri dad̄jur̄n̄arim maninj a in̄gan̄ina, kauwona Jesu ierdu n̄anja, burkai kaīabuna in̄geṅgal kunja maiarum an̄an̄gam,

42 Gewunja p̄amaranja nd̄jarun̄aman̄j a aua kudai, n̄an̄ga woralin̄ja, kuṅḡadjuneri. W̄ali in̄geṅan̄uriri pelenḡaraia aua n̄anja naia kadbiēna.

43 Won̄aiin̄ja nd̄jarun̄, n̄an̄ga golema gulu wo: kumb̄anan̄geri, n̄an̄ga kaḍjin̄ba pin̄jimurduien̄ja i:dja kari n̄anja.

44 Iwelbam njengunal kaṅandaṅala iam̄iṅgum wobi an̄an̄ga, maīrgi:rkum dumbulu gulu n̄an̄gan̄an̄ga tjimi kun̄an̄ja.

45 Jesu kundjun̄u, Aṅguja n̄an̄andaṅala? Ardarawaia kari kub̄adjun̄. Peter kundjun̄u, Inaiuri, pelenḡare ṅundju n̄anja d̄jaruk kadbiēn̄iri, ṅand̄oḷa karkan̄urien̄iri.

46 Jesu kundjun̄u, Aṅguja ṅana ṅan̄andaṅala; gewunja laiburu ṅan̄ina wund̄jurulu ṅand̄j̄andiwela.

47 Gejau won̄aiin̄ja, wuno:murum m̄ara ko:na wa pin̄jind̄jal̄gaien̄ja, d̄jed̄jeriwa njengunal, njimb̄ana im̄an̄ṅale ṅuru, aṅud̄jakun̄ja in̄ḡamaṅandaṅala n̄an̄ga kundjun̄u pelenḡare adb̄an̄ṅale ṅuru, n̄arun̄an̄gōwu maīrgi:rkum n̄an̄ḡamurduien̄a.

48 Aua kundjun̄an̄an̄ga, P̄amaranja, wa pan̄jan̄nud̄jaren̄ja, ṅun̄mundulbaien̄u; abi:la baiu.

49 Ge-i-di-daḡu aua kaluleri, kengal iḡarun̄ dad̄jur̄n̄arim inaiuri-i-daḡu, kundjun̄iri, P̄amaranja ṅundjan̄an̄ga gole njimaṅja, inaiuri d̄jad̄jeri pind̄jiin̄an̄geri.

50 Jesu ṅuru in̄gan̄ina kaio:l̄baḷa, Puṅungulgunejiri; dja pan̄jan̄nud̄jareri, pit̄ja njemundulbaie.

51 Maiarum maṅgamurkalal, wa panṅunjai:dja kari daṛa ṅṅeṅgal kunja, argekama Peter a James a John, woralinja iranṅga a karanṅṅaṅja.

52 Ardarawaia wola kubḍjuṅiri, njimbḍema-leri. O! aua kundjuṅu, Wola piriiri; wa debḗra pinjeṅa daḡa, kulunu njinuṅiri.

53 Arka kauerii:la, laiburu ṅṅanina nṅaḡa debḗra njiṅeṅa.

54 Aua njino:ri kumaṅ, ai kundjuṅu, kundjuṅiri, Woṅalaṅnja, baṛi baṅu.

55 Njiṅandj djo:li njimurkaiena, maiirgi:rkum baṛi njina, geḡau aua kundjuṅu, Njino: mindjḡal kunja.

56 Geḡau inenaiurgandu ṛaṅḡari keṅandu; O! aua kundjuṅaṅṅandu i:dja kari piriinaṅgoriri ge tjuṅaṅ kaṅiaiena.

9

1 Twelve ai kanbuna, kano:na wundjurulu, iaṅari, agulaia ardarawaia naṅja, mareja naṅja, ṅṅamurdu wunja.

2 Kanṅaṅawuna ardi:um kalu wunja baṅdaia God anaṅga, adbḗramareja aḍbulugu ṅṅandju wunja.

3 Kundjuṅaṅṅori, Kari paṛameṛi li:wu njirkanṅga wunja, kari tḡandura, kari bururu, kari maia, kari kaiug; kari wobi iṛuṅandu paṛameṛi.

4 Maiarum maua daṛa njirkunṅaṅuṛu, ma atja njidu, ma-i-daḡam maraiṅdiwe.

5 Arka njiri wa pinjidbaḍbaṅ, wuno:murum malaiindem maue maraṅundḡandiwe, tjurnim njidjerdu naṅja jalḡla wuri:naṅga umiimbaie wunja arka naṅja.

6 Arka kariṅuṛu, maiarundjeruṅuma buluman kariṅa waḡanu-wunia ardi:um kubḡluleri, kanbaḍburduneri kaḍjinma.

7 Geḡau Herod inaiuri ṅuru kaṅina darawa tjuṅaṅ kaṅiena, lara kundjuṅu, gewunja kaluiena atḡakekaṛia naṅja John baṛi ingaiṅdiena imḡandj-i-daḡu;

8 Atḡakekaṛia naṅja Elijah mara ingauwi:na; atḡakekaṛia naṅja tjo:lbḗda iṛuṅ ardingi' daṅja baṛi ingaiṅdiena njele.

9 Herod kundjuṅu, John imri: ṅaiu dur kuṅo:na; O! indj' ṅṅuja aua wunja wuna ṅuru ṅaṅṅunuṅ? Maṛa iṅo:, kundjuṅu.

10 Arkaṅawieja djo:li ṅṅaṅinal, kubḗduṅaṅṅa ge kadjuṅu. Aua kanmuṛaṅ, kariṅuṛu argekama malaiinde' ṅuru maṅumba Bethsaida.

25 Gewunja bāndaia daraiu aṅudjakunja i:dja kuma, aua ṅundju-ṅundju iṅḡakalibienju, iṅḡawelbunenju?

26 Gewunja aua djiān kaṅnara, ṅāla-ṅāla ṅaianāṅga kuda:, aia pitja I:dj'in̄ko:lu djiān ṅāmanāṅga, wuno:murum iṅḡengal paḡlemba ṅanja anāṅḡam, Iranāṅga, waḡaṅṅaria mamaia arkanāṅga kuda:.

27 Nidji kuṅenuriri, atjakekaṅria kaduṅ ṅuru aṅḡawelḡeniri, arka wa pitja debāra parenāṅ maṅa ṅjini kadjo: bāndaia God anāṅga.

28 Ge kunina ṅāla-ṅāla wuna paḡlejau, lewāra wunṅālu, kaṅmuraṅori Peter a John a James, pai kaṅinanāṅuru taḡambaṅ ṅuru dadjurd kunja.

29 Waḡi aua dadjurd ḡeneri imiṅum dji: manina, wobi anāṅga iroroi paḡlemba kaṅnina.

30 Gejau wai, i:ḡāndu kululandiri aua ṅanja, iṅḡaninandu Moses a Elijah.

31 Auandu maṅa kauwi:nandu paḡlemba ṅanja, kundjuṅandu debāra anāṅga wunja, ge pitja ko:rug kaṅma Jerusalem maninja.

32 Peter, auandu kuda: aua ṅanja kulunu ko:nori; wuno:murum barele iṅḡaninuri, kanindjaṅori paḡlemba anāṅga, i:ḡāndu kuda: iṅḡawelḡenjandiri aua ṅanja.

33 Ge kunina, waḡi iṅḡaiāndiwejandiri, Peter kundjuṅāṅga Jesu, Inaiuri, wunia kunuṅ aṅiṅguri ṅuru wunja, jaṅḡalpa maiaruṅurim wondi mewi:njuri, maiaruṅum ṅundju wunja, maiaruṅum Moses wunja, maiaruṅum Elijah wunja; wa laiburu paṅḡaninja ge ḡeṅu.

34 Waḡi wuna ḡeneri, aṅḡubaṅ kunjaṅḡunal, djer ṅjindjaḡbuna arka ṅanja; arka karkulḡuneneri waḡi aṅḡubaṅ daṅa aṅḡeṅaṅuriri.

35 Gejau ṅāla-ṅāla kunjaṅḡunal aṅḡubaṅdj-i-daḡu, kundjuṅjiri, Indja ṅamaṅda iṅaṅṅumaṅ, ṅuru iranḡuru.

36 Wuno:murum ṅāla-ṅāla wudun ḡeṅu, maṅa kauwi:na Jesu auekamandj. Kumuk kumbunori, gejau i:dja kari wa puṅḡadji:njanāṅgori ge maṅa ko:no:ri.

37 Ge kunina, maṅḡundjiau wuno:murum taḡambaṅdj-i-daḡu jeri aṅḡauwonal, peḡeṅaraia ardarawaia kaueraṅandjerala.

38 Gejau wai, i:dja peḡeṅaraia ṅanja jero:l kundjuṅu, kundjuṅjiri, Iniṅḡundeja, burkai ṅunjaḡb, imnjanindj ṅamaṅda, ge wunja iaṅura.

39 Wai, agula kaṅma, maiirgi:rkum jero:l kundjiri, tjaṅalar kaṅri kandjuiri, ṅjini paṅḡaiāndi-wen, kumaḡ pitja kundjuṅḡeniri.

58 Jesu kundjuṅṅaṅga, Kaṅṅuria do:lo:dba kudai, punaria wuṅo:ru ṅṅaria waiaru, O! I:dj'inṅko:lu ino:ra ṅṅaṅm imri: we ki:

59 Aua kundjuṅṅaṅga iṅṅara, Tṅṅmalando:. O! aua kundjuṅu, Tṅṅdjabawurle ro:k inṅi: iraiia ṅṅaianṅga.

60 Kundjuṅṅaṅga, Aṅṅban ro:k kadi:nja ṅṅdban arkanṅgaia; ṅṅndju baiuṅuru ardi:um minjalu ṅṅandaia God anṅga.

61 Iṅṅara kuda: kundjuṅu, ṅṅaiu ṅṅunṅmalando: Inaiuri; O! tṅṅdjabawurle ṅṅṅawendja wunja arka maiarum ṅṅaianṅgam maninja.

62 Jesu kundjuṅṅaṅga, I:dja kari ino:ri la maṅgam plough ṅṅnja, wararkar inṅṅaṅuṅ, iniṅwu kaṅṅamiri ṅṅandaia God anṅga.

10

1 Wuna paṅlejau Inaiuri kaṅṅandjuna atṅakeṅaria seventy, arka kaṅṅaṅawuna iṅṅaruṅandu imiṅum maṅṅale manaiudba mararawa' ṅṅuru, ṅṅmbium mararawa' ṅṅuru, ma aua ṅṅndju-ṅṅndju pitja eṅṅgal.

2 Kundjuṅṅaṅgori, Wulgundjiri ko:ru wunaiuru, O! i:dja kaṅṅguja; gewunja burkai iriṅṅ Inaiuri wulgundjiri ṅṅara ṅṅṅaṅṅawu wunja i:dja wulgundjiri ṅṅuru.

3 Njidjurli; wai, njinṅṅawu kukundjeria kaṅṅindjia kaṅṅuria ṅṅnja.

4 Puraṅuriri kaiug kari, bururu kari, njidjerduṅari kari; i:dja kari wulmai piriinṅgoriri kalumba ṅṅnja.

5 Maiarum maua njirkunṅṅaṅuru, wuri:wurle, ṅṅmulili maiarum maṅa ṅṅnja.

6 ṅṅmulili inṅko:lu ma ṅṅamba inṅṅaṅuṅ, ṅṅmulili njirkanṅṅa ma ṅṅnja pitja atṅa ṅṅanu; ṅṅamba kari, njiri ṅṅnja pitja djo:li ṅṅanu.

7 Maiarum maua ṅṅnja atja njidu, mindṅal wurṅundjiri, djo: njirkunṅṅeri arge njinṅumbado:; gewunja inawodjieja laṅugu anṅṅa inia kaṅṅanṅṅa. Pinjiriiri maiarum maiaru' ṅṅuru.

8 Manaiudba maua njirkunṅṅaṅuru njinṅumbadba, mindṅal wuri: arge njidṅṅṅale ṅṅnja ṅṅgandienṅu,

9 Aṅṅaramareja ma ṅṅnja araṅmurdu, wurinṅgori, ṅṅandaia God anṅṅa gole wodjulu kunṅṅunalduri.

10 Manaiudba maua njirkunṅṅaṅuru njiri wa pinjinbadban ṅṅari, njiriṅuru kalumba ma ṅṅuru, wuri:;

11 Tṅṅnim manaiudba njiri ṅṅrim ṅṅri ardjerdu ṅṅnja maṅṅaṅuṅ, wulinṅara kunjedju njiri ṅṅnja; mia laiburu njidu ṅṅandaia God anṅṅa wodjulu kunṅṅunal.

12 Kuñenuri gejaw Sodom maniam man dağam pitja menu manaiudba maua nañja.

13 Wurgunu nundju nañja, Chorazin, wurgunu nundju nañja, Bethsaida; gewunja nañba Tyre nañja, Sidon nañja, kandju:na ranğari kaninanurendu, golema kulunjan manğawenjandu atja manğawonandu sackcloth nañja, pimbinał' danja.

14 O! Tyre nañja, Sidon nañja, wunia man dağu pitja njanu wurejaw njirendu nañja.

15 Nundju, Capernaum, andjo:l' kuru brai nundjandienju? Mamařa' nuru pitja wai nunejabie.

16 Aua nuru njinnunjanuru nuru nanjanuru; aua njinnunjanandjo: nanjanandjo:; aua nanjunandjo: kanjanandjo: aua nanjunjanawuna.

17 Arge seventy djo:li kadinal tjukul nari kubadju, Inaiuri, agulaia kuda: waiuru kanbarkandenunari nunjumba nañja.

18 Aua kundjunanğori, Mařa kanjo:na Satan, maljirinja kadjindja, ingauwona andjo:l' di dağu.

19 Wai, naiu njino:na wundjurulu djambaba wunja pamalinja nañja, bandjia nañja, wundjurulu darawa inaurgundj ananğa, kari kadjinba pambala pinjinbarkandjun.

20 Mia, tjukul pinjidi:ri wuna nañja, agulaia waiuru ananbarkandenunuri, tjukul njidu gewunja njirkumba wiri-wiri kauwi:na andjo:l' danja.

21 Ge-i-di-dağu tjukul kanina Inandj Mamaia nañja, kundju, Nungulbo:, Iraia, Nunaiuru andjo:l' kara, kabalba nara, gewunja wuna kundjaielgenu ardi:u' naria nuru, ardi:um daranguja nuru, kandjamiimbuna wonalalajuja; jau, Iraia, gewunja wurunangowu wunia kuninaiena nungubul' danja.

22 Darawa kunauwi:nara Iraia naiananğa nañja, i:dja kari wa laiburu panğarin anğuja Inko:lu Iraia ekamandj, anğuja Iraia Inko:lu ekamandj, aua kuda: Inko:lu ko:rega inganun ingamiimbu wunja.

23 Walnarai kauwonanğori inalalaia, argekama kundju, Tjukul nari arkumbula manğadidjeri njiri marjunindj;

24 Gewunja kuñenuri, tjo:lbaia ardarawaia ardenaiuri kuda: lai kumbananğori manğadidja wunja ge njiri marjunindj, wa pamadidjenja; nuru wunja njiri nuru wurunanganurula, wa nuru punğarkanunja.

25 Wai, iğrun ɳala-ɳala ɳara kauwelgenja ko:ndjuna kundjuɳiri, Iniingundeja, ɳani kuɳe ɳaiedjer kaɳjinma ɳaɳɳunuɳ wunja?

26 Aua kundjuɳanaɳga, ɳanaɳga wiri-wiri kauwi:na ɳala-ɳala ɳanja? ɳarunaɳgɳowu mili-mili maɳa kaɳd jo:?

27 Aua kaio:lbaɳa kundjuɳu, Paɳarienaɳga Inaiuri God ɳundjanaɳga ɳunɳulum mararawam, ɳunɳau dara, ɳundjurulba mararawam, ɳuni:um mararawam; maɳuɳgaɳja ɳundjanaɳga kuda: ɳundju kaɳdjindja.

28 Aua kundjuɳanaɳga, Tjaɳdam tjaɳdjo:lbaɳa; ge dju ɳundjedjer ɳunjanu.

29 Aua ɳaiɳdaɳuru ɳandjuie kundjuɳu, kundjuɳanaɳga Jesu, Aɳguja maɳuɳgaɳja ɳaiananaɳga?

30 Jesu kaio:lbaɳa kundjuɳu, I:dja iğrun jeri kauwonaɳuriri Jerusalem i-daɳam Jericho ɳuru; kauwona lulun ɳaria ɳanja, wobi bura kaueraɳanaɳga, ɳoiil kubadjuɳanaɳga, kariɳaɳuru kaueraɳaɳgi:la wodjulu kuɳgaɳdjeneri.

31 Waɳi iğrun dadjurɳara kalumba tjaue keɳgunal, maɳa iɳgo:na, kanalu keɳa.

32 Ge kaɳjinu iğrun Levite, taɳbium ma iɳgeɳgunal, maɳa ko:na, kanalu keɳa.

33 Mia, Samaria ɳara iğrun iɳgeɳaɳuriri keɳgunal ma iɳgaɳina, maɳa iɳgo:na, kaieriwuna.

34 Kaɳurkaɳaɳuru, malum anaɳgaɳ murd kundjuɳu, paɳulu kundjuɳanaɳga oil, wine, kandaɳu puɳara ɳanja anaɳgamandj, kaɳurula maiaru' ɳuru, kanaleri.

35 Maɳgundjiau kumaɳ kaiug tjaɳuɳandu, maiaruɳara kaɳo:na kundjuɳu, Aneri, kaiug tjaɳkari ɳundju ɳamba kaɳdjano:, ɳaiu wuno:murum djo:li ɳaɳɳunuɳal pitja ɳunjano:.

36 ɳania arge iğrunuri ni: ɳunuɳ maɳuɳgaɳja iɳgaɳina aua iɳgauwona lulunɳaria ɳanja?

37 Aua kundjuɳu, Aua iɳgaieriwuna. Jesu kundjuɳanaɳga, Baiuɳuru, ge-i-di-daɳu dju.

38 Waɳi aɳgeɳaɳuriri, maiarundjeruɳuma mamurkalal; woɳaiinja ndjaɳuɳnja, ɳaɳumba Martha, kaɳaɳ ma-iarum ɳaɳanaɳgaɳ maninja.

39 ɳanaɳga ɳawanja kudai, ɳaɳgaɳrimiena Mary, ɳanga kuda: atja ɳjimbana Inaiuri ierdu ɳanja, ɳala-ɳala anaɳga ɳuru kuɳgaɳurula.

40 O! Martha lara kundjuɳiri darawa maiarum maɳinja; kaɳmurkalal kundjuɳu, Inaiuri, kari ɳundju ɳanja ɳawanja ɳandjaɳdiwela ɳaiğrun maiaru' wunja? Gewunja min-jeɳanaɳga ɳjingeɳgal ɳaɳɳunawodju wunja.

41 Inaiuri njan̄gaio:lb̄ala kundjun̄an̄ga, Martha, Martha, ni: nun̄u, lara kundji, darawa wunja,

42 Tjarun̄uma kuninja; Mary ge wunia kuman̄, wa pun̄gano: ngien̄ga.

11

1 Ge kunina, w̄ali aua t̄ambium maninja inḡanina dadjurd gen̄eri, wuno: murum wudun gen̄u, iaruṅ inalala kundjun̄an̄ga, Inaiuri, an̄miimbu dadjurd n̄erkundju wunja, kaḍjinu ge John kuda: an̄gamiimbuna inalalaia.

2 Aua kundjun̄an̄gori, Wuno: murum dadjurd wur̄an̄undju, wuri:, Iraia ar-arkan̄ga an̄djo:!' dan̄ja, Nun̄n̄umba maṃa: kuninja, Baṃdaia n̄undjan̄ga kunjan̄gunjal. Lai kauwon̄anu kuninja, kab̄alba nan̄ja kaḍjinu an̄djo:!' dan̄ja.

3 Maia ar-arkan̄gaia lew̄ara wunja kaḍjinma an̄jano:.

4 Um̄ara ar-arkan̄ga wai minjo:n̄jari; gewunja ari kuda: wai n̄erkumbun̄gori ardarawaia t̄jaue an̄ganbarwun̄jari. Ari kaelwa pandjan̄uriri wun̄gundjuie nan̄ja, O! ri: an̄maḷ woru nan̄ja.

5 Gejau kundjun̄an̄gori, An̄guja njiri nan̄ja jalai kudai, indjan̄unmurkan̄uru wulo:lum, tjun̄undjan̄ga, Jalai, maia iarun̄uri nunjanawodju;

6 Gewunja jalai naian̄ga kandjalu inḡengal nan̄murkalal, n̄ano:ra an̄ngandenja im̄an̄ḡale n̄uru.

7 Aua mamulba pitja ejo:lbo: nje, Pan̄jan̄ḡalingeri; maiamundu gole bur kunina, won̄alalan̄uja naian̄gaia n̄aiu nan̄ja ardaragu nan̄ja kaduṅ; kaḍjinba baṃri pan̄anin, pun̄ano:n.

8 Kun̄enuri, n̄amba wa baṃri pan̄anin, wa pan̄ano:n, jalai an̄ga inḡanun̄, tjile-jile inḡaniau pitja baṃri enu, eno: irarawaia lai inḡauwonan̄gori.

9 N̄aiu kun̄enuri, Iran̄iau, pitja n̄ano:wi:nuri; ar̄an̄jiro:, pitja maṃa arewu; denden maro:, paḷkaṅ n̄jamienuri.

10 Gewunja ardarawaia inḡadiau kub̄adba; aua kaṅan̄jiro: maṃa kumbu; aua denden maṅgo: pitja paḷkaṅ n̄jamien̄ga.

11 N̄ania njiri nan̄ja iraiia inḡanun̄ in̄ko:lu n̄amba inḡaniau wuro:dbo:ri, pitjowu eno: kaiug? Djaia inḡaniau, aua djaia wunja pitjowu eno: kauan̄ja?

12 Won̄au n̄amba inḡaniau, pitjowu eno: bandja?

13 Gewunja njiri, njirworu njirkun̄un̄, n̄amba laiburu njirkun̄un̄ wunia ar̄an̄uno: won̄alalan̄uja njirkan̄gaia, djenben̄uru man daḡu Iraia an̄djo:!' kaṃa pitja an̄jano: In̄andj Mamaia arka inḡadiau?

14 Agula wai ko:neri iamidja kulula; pelengaraia rangari karija.

15 O! Atjakekaria arka nanja kubadjun, Beelzebub nanja, agula inaiuri, wai kanbiri agulaia.

16 Atjakekaria, kauero ndjuneri, burkai kaueriabuna umiimbaie andjo:l' kari.

17 Aua laiburu kanina ardi:um maninja, kundjunanangori, Bandaia daraiu dalar kamiena nande kaua nundju-nundju wulingara kumbi:nu; maiarum kuda: nanda maiarum, mauwona.

18 Satan namba nanda aua nundju-nundju dalar ingamienju, narunangowu bandaia ananga pitja njawelge? njiri wurandjiri Beelzebub nanja niai agulaia wai ananumbiri.

19 Niai namba Beelzebub nanja agulaia wai ananumbu, anguja nanja njidbandia wai anganbarwu? Gewunja arka wurenaria pitja arannunuri.

20 O! niai namba God ino:ri nanja agulaia wai ananumbu, gejaun kunjangunalduri bandaia God ananga.

21 Wuno:murum i:dja iurulwora tjalja kudai maiarum anangam manjaneri, wulanbiri anangaia jamulili kadun.

22 Mia, namba iurulwora man daga aua nanja ingengal, puluru ingi:, eno:ngu tjalja irarawaia parad ingamurauwuna, wulanbiri anangaia kala anjo.

23 Aua niai nanja namba wa pangganin, nanda nanmeri; aua niai nanja namba wa djaruk panman, tjauware kanbiri.

24 Agula inuru, i:dja ingaiandiwela, kenuriri maro:do:kuru, Noiba kananjiro:jiri, wa mara pungo:n, gejaun kundjiri, Djo:li nenu maiarum naianangam ma-i-dagam nanjunjungal.

25 Gejaun kengal, mara mo: brar manganinaienu, manamanjam.

26 Gejaun kenuriri kanman agulaia atjakekaria annenjalja arwod' ban dagaia aua nanja, arka karingal, ma atja kadun, palejaun i:dja aia iwod' ban dagaia auurle nanja.

27 Ge kunina, wuna generi, wonainja ndjarun pelengare nanja nala-nala nanangananga brai kundjandala, kundjunananga, Tjukul narim nanjulum kuli:n nunjumbuna, tjukul nari namugu muka tjunumbuna.

28 Aua kundjunananga, Jau, tjukul naria man dagaia arka nala-nala God ananga nuru anganun, ge karkanuru.

29 Wuno:murum pelengaraia djaruk angamienananga wunmanbali kundjunu, Woi maranunmandjiri andja arworia kadun; umiimbaie kubarkanjiro:; umiimbaie

wa puṅgano:wi maṅgori umiimbaie Jonah anaṅga wundaḱkama.

30 Kaḱjiniu Jonah imiimbaie Nineveh ṅaria ṅanja iṅḱaniṅaiena, wunmaṅḱowu pitja enu I:dj' iṅko:lu woi maṅṅunmaṅdjiri ḱandja ṅanja.

31 Njinaiudj araworinja pitja baṅri njenu wure ṅanja i:dja woi maṅṅunmaṅdjiri ḱandja ṅanja, ṅaṅga pitja wure njo:ṅaṅgori; gewunja njengunal baṅdaia umindjuṅuru-i-daḱu ṅuru kaṅuru wunja wuni:ndjaru Solomon anaṅga, wrai, inaiud' ban daḱa Solomon ṅanja ṅuruma kaṅuṅ.

32 I:dja Nineveh ṅaria pitja baṅri araṅu wure ṅanja woi maṅṅunmaṅdjiri ḱandja ṅanja, pitje wure paro:ṅaṅgori; gewunja arka kulunḱan karwona ṅala-ṅala Jonah anaṅga ṅanja; wai, inaiud' ban daḱa Jonah ṅanja ṅuruma kaṅuṅ.

33 I:dja kari tjanaim duru maṅgi:la, wa paṅanden taṅbium maielgaieṅ maninja, kari kuni:n waiuru, O! tjanai' ṅari ṅanja, gewunja arka daḱa aṅḱeṅgaliri tjanaim maṅḱadidjaliri.

34 Tjanaim ṅunṅunaba ṅanja ambula kunuṅ: ṅungubulu tjaḱaṅuru kaṅun, ṅunṅunaba mararam maro: manuṅ; woru kaṅuṅ, ṅunṅunaba mararam duiba ṅarim maṅuṅ.

35 Gewunja manindj madji maro: ṅundju ṅanja duiba ṅarim paṅaṅu.

36 Gewunja ṅunṅunaba mararam ṅamba maro: ṅarim maṅḱaṅuṅ, duiba ṅarim mano:ram, maro: ṅarim pitja mararam menu, kaḱjiniu tjanaim paḱlemba ṅarim maṅḱunṅano:.

37 Waḱi kaluleri, iḱaruṅ Pharisee burkai kaiab mindjaḱ kunja aua ṅanja; daḱa keṅaṅuru, atja kauwona rnindjaḱ kunja.

38 Pharisee maḱa ko:na raṅḱari keṅa auurle wa kulai puṅgo:nja waḱi wa mindjaḱ puṅḱeṅja.

39 Inaiuri kundjuṅaṅga, Weni njiri Pharisia rar ḱari karandju ilerduṅuru cup, ilerduṅuru plate, O! njirkuluṅuru kaḱabu njirkuniṅaienu lulun, umaḱa.

40 Njiri woṅala, wawu aua ilerduṅuru iṅḱandeu, iṅuluṅuru kuda: kandeṅu?

41 Mia lulwa arano: wulaṅbiri gole parano:, geḱau wai, darawa rar ḱari kunuṅanuri.

42 Wurgunu njiri ṅanja, Pharisia, gewunja jedmaṅḱaṅu birwidjaṅari kurano:, wuk kuro: wure, ṅedura God anaṅga; ge piriin, tjaḱari wuk puro:jiri.

43 Wurgunu njiri ṅanja, Pharisia, lai maṅḱauwonanuri adbaḱaḱarim maṅḱaleṅarim dadjurdjaṅarim maninja, lai kauwonanuri wulmai tjaṅaṅarim maninja.

44 Wurgunu njiri nanja, gewunja njiri kadjindjia ro:knarim wa m̄ara pamarwi:nja, i:dja wudawa angeneri wa laiburu padin.

45 I:dja n̄ala-n̄ala n̄ara kaio:lba kundjunanga, Iiniingundeja, ge tjunundjiri kandjamaiaumbu ari kuda:

46 Aua kundjuru, Wurgunu njiri nanja n̄ala-n̄ala n̄aria kuda:, gewunja njiri nimaia i:dja nanja karande, njiri paramandaneri nimaia njido:ri tjarun njininge.

47 Wurgunu njiri nanja, gewunja do:lo: wondi wuro: tjo:lbadaia arkananga, iraraia njirkanangaia bada anganbarwuna.

48 Gewunja njidanadjaienu, aranganu: ge iraraia njirkanangaia kadjuru, arka bada anganbarwuna, njiri do:lo: wondi wuro:.

49 Gewunja kuda: God wuni:ndjaru kundjuru, Ananganawunangori tjo:lbadaia, arkanawieja kuda:, atjakekaria pitja bada anbaro:, pitja anbaro:ndju;

50 Gewunja gulu: tjo:lbadaia ardarawaia arkananga palulu kaninaiena bandaia wunungule wundjanuru-i-dagu burkai njejabie woi maranunmandjiri andja nanja.

51 Gulu: Abel ananga ge-i-dagu gulu: njini Zachariah ananga, aua debara ingena wia' narim dadjurdjarim pulaga nanja; Jau, kukenuri, burkai njejabie woi maranunmandjiri andja nanja.

52 Wurgunu njiri nanja n̄ala-n̄ala n̄aria, gewunja kuramalana laqad nari; njiri wa dara pinjirinjanuru, aramaiaumbuna arka dara angenanuriri.

53 Wuno: murum ma-i-dagam ingengunal, wiri-wiri naria a Pharisia nadjabama nanda kubadbananga, burkai kaueribuna kalu darawa wunja.

54 Kaueranaleri, kadba wunja iamundu nanja.

12

1 Pulagajau, wuno: murum pelengaraia djenbenjuru djaruk angamiena, gewunja arge wurura djambaba kanbadjo:raia, wunmanbali kundjunanganangori inalaia arkurle, Maranindj leaven Pharisia arkananga, gejakawali tjabare.

2 Kari kuni:n kani:nu, namba wa pitja m̄ara punggawi:n; kari kaielgaienu, namba wa pitja laiburu punganinaien.

3 Gewunja ge wundugum wuranjulula, lewara pitja nuru njaninaie; ge ardi:um maninja kujoia wuranundjuru balaium maninja, pitja jero:l njaninaie karan maiarum maninja.

4 Kukenuri, jalalaia naianangaia, paro:lguneri arka njirkanaba mangarwuja, palejau kari kadjinba punggadin.

⁵ O! Njinjaniingunda aṅguja irañungulguna: Iro:lguna aua gole bāda inḡo:na wundjurulu kudai wai kunja mamaṛu' ṅuru; jau, kuṅenuri, iro:lguna.

⁶ Wawu wurira iṛunuri kado:wi:ṅu kaiug tjarunandu pidi:n kunja? Kari iṛun wonḡala wa paṅḡaniṅaien God ambula ṅanja.

⁷ Tjākara kuda: njidbri: ṅari darawa laiburu kuṅaienju. Pinjirgulgunejiri, wurira ardarawaia ṅanja njidia ma njidun.

⁸ Kuṅenuri, I:dja ṅamba ṅaiu wunja gejiri i:dja adbaṅṅale ṅuru, aua kuda: wunja I:dj' inko:lu pitja nje adbaṅṅale ṅuru walaṅṅaria God anaṅgaia;

⁹ Aua ṅaiu wunja ṅamidja gejiri i:dja adbaṅṅale ṅuru, pitja ṅamidja eniṅaie walaṅṅaria God anaṅgaia adbaṅṅale ṅuru.

¹⁰ Aua I:dj' inko ṅanja ṅala-ṅala ṅanda kama, pitja wai njeḡabienṅa; O! aua Inandj Mamaia inḡaṅujo:, wa pitja wai puṅḡaiḡabiennṅa.

¹¹ Wuno:murum njinṅumbarkaṅural dadjurḡarim maninja, ardenaiud' daṅja, wundjurul' daṅ-ja, lara piriiri ṅarunṅḡowu, ṅanaṅga araṅundjo: Iba, wuranjulu;

¹² Gewunja Inandj Mamaia pitja njinjaniingunda ge-i-diḡagu ṅanaṅga wurṅundju.

¹³ Iṛun pelengare ṅanja kundjuṅanaṅga, Iniṅgundeja, minjenṅa ṅawaia ṅaianṅa wulaṅbiri karnḡal kanbi:njara.

¹⁴ Aua kundjuṅanaṅga, I:dja, aṅguja ṅangandenju wure ṅara, karnḡal ṅara, njiri ṅanja?

¹⁵ Gejau kundjuṅanaṅgori, Maranindj, njiri ṅundjuṅiundju njirkaṅurie wunḡalbanda dara ṅanja, gewunja i:dja inḡau kui wulaṅbiri ardarawaia kudai.

¹⁶ Baṛe-baṛe kundjuṅanaṅgori, kundjuṅiri, Kabalba i:dja tjini:ra anaṅgam wunia baṛi kandḡandala.

¹⁷ Iniḡakamanma kundjuṅu, kundjuṅiri, ṅani ṅe, gewunja ṅano:ra ma kurab ṅaianṅa aṅṅande?

¹⁸ Kundjuṅu, Wuna ṅe; jaṅga maṅo: maiarum ṅaianṅam, pitja wondi maṅana manaiud' ban daḡam, ma pitja djaruk aṅam corn ardarawaia ṅaianṅaia, wulaṅbiri ṅaianṅaia.

¹⁹ Pitje ṅenaṅga ṅanaui, ṅanaui, ṅundju kudai wulaṅbiri ardarawaia golema aṅgandiena; ṅoiba baṅu, mindḡal dju, djo: baiu, tjukul baṅu.

²⁰ O! God kundjuṅanaṅga, Wonḡala, weni wundugum ṅunḡau pitja burkai njeḡabie ṅundju ṅanja: aṅguja anaṅgaia pitja araṅu arka ardamanja aḡdjaṅungandjuna?

21 Wuna kadjinu aua wulanbiri angaranum aua nundju-nundju wunja, tjini:ra kauiak God nanja.

22 Kundjuanganngori inalalaia, Gewunja kuñenuri, Lara piriiri njirkau wunja, nananga mindjal wurandju, kari njirkanaba wunja, nananga tai njirkunuj.

23 Gewunja njirkau wunaiud' ban dagu manari nanja, njirkanaba wobi nanja.

24 Ni: aranjuriri wonguraia, arka wa panbarkanden, wa djaruk panbadban, ardo:ra maiarum, ardo:ra maianarim, God baru kano:; njidia man dagaia djenbenuru punaria nanja.

25 Anguja njiri nanja, lara gejiri, iwandu gole pangande irindja nanja?

26 Gewunja njiri namba pidi:nma kadjinba piriin, anudja kunja lara kuriiri tjakari wunja?

27 Ni: wuranjuriri maruku, narunangowu bari kanuj, paii wa punggadjin jarkai wa punggadjin; O! kuñenuri Solomon palemba mararam anangam maninja wa tai panganingja tjaruj wuna kadjinu.

28 Wurkalam namba God ge kadjinu tai mangi:, maue weni kabalba nanja manganj, mangunu mangaiabienju wia' nanja, djenbenuru ma njiri, njirkudjarie.

29 Paranganjiro:jiri nananga mindjal wurandju, nananga djo: njirkunjana, lara piriiri.

30 Wuna darawa kubarkanjiro:jiri worumbaia bandaia nanja; Iraia njirkananga laiburu kanuj njiri wuna nama wurandjiri.

31 Mia wuranganjiro: bandaia God ananga, gejau wuna darawa pitja njanunuri.

32 Pinjirgulgunejiri, wiri:m pidi:ndja; gewunja lai kumbanananga Iro:lidj bandaia njinuno: wunja.

33 Aro:gule wulanbiri njirkanangaia, ardjeja arano:; wurandju njiri nundju-nundju wunja bururu kadjinba wunugule punganin nari, wulanbiri andjo:l' danja kadjinma nari, ma lulun nara kari wa wodjulu parenjan, wuno:lu wa panmandjun.

34 Gewunja ma wulanbiri njirkananga anganj, ma kuda: njidi:um pitja menu.

35 Njirkwierlumba murd kaninja, tjanaim njirkananangam duru mani:nja;

36 Njiri kuda: i:dja kadjindjia njidu inaiuri arkananga ingadanneri, wuno:murum djo:li inganjul manaria panan naria dagu; wuno:murum ingenal, denden mango:, mai-irgi:rkum palkar paramananga.

37 Tjukul n̄aria ardawodjieja arge, wuno:murum inaiuri ingeᅅgal, māra aᅅjo: mu:n maᅅgarwiri; nidji kuᅅenuri, murd enie, arge atja aᅅji:, pitja ejeᅅgal, aᅅjanowodju.

38 N̄amba kaᅅgulnaᅅ, n̄amba maiaium, ingeᅅgal, wu-runᅅgowu māra aᅅjo:, arge tjukul n̄aria kaduᅅ.

39 Wuna laiburu njidu, inaiuri maiaru' n̄ara n̄amba laiburu ingaᅅnina aᅅudjau lulun̄ara ingeᅅgunal, mun maᅅgo:na, wa paᅅgaᅅnaᅅunja maiarum anaᅅgam kurug maᅅgauwi:ᅅu.

40 Njiri kuda: njidamanja njidu, gewunja geᅅau wa ni: pinjidin n̄ari ejeᅅgal I:dj' iᅅko:lu.

41 Peter kundjuᅅu, Inaiuri, āri kundjin̄ariri bāre-bāre wuna, ardarawaia?

42 Inaiuri kundjuᅅu, Aᅅguja aua nidji, ini:u' n̄ara maiaru' n̄ara, aue inaiuri karaᅅ ewaᅅdenaᅅgori i:dja anaᅅgaia, maᅅaria aᅅjano: wunja tjaᅅamiau?

43 Tjukul n̄ara inawodjieja aue, wuno:murum inaiuri ingeᅅgal, māra iᅅgo: ge kaᅅjiniu geᅅiri.

44 Nidji kuᅅenuri, karaᅅ ewaᅅdenaᅅgori ardarawaia anaᅅgaia.

45 O! inawodjieja aue n̄amba ini:um maninja geᅅiri, Inaiuri n̄aianᅅga wi: kundjal, wunmanbaᅅi aᅅgaᅅmandjuiri algalgunja, arwāriwāridjia, mindjaᅅ geᅅiri, djo: ingeᅅjiri, pulwul ingeᅅjiri.

46 Inawodjieja aue inaiuri anaᅅga pitje ejeᅅgal geᅅau wa ni: paᅅgaᅅnin n̄ari, geᅅau wra laiburu paᅅgaᅅnin n̄ari, pitja dur ewu, anaᅅga n̄ari pitje eno: arkudjarieja naᅅja.

47 Inawodjieja laiburu ingaᅅnina Inaiuri anaᅅga n̄ama geᅅeri, inamanja wa paᅅganinja, wa puᅅgenja inaiuri n̄ama geᅅeri, wodpiliba ejo:rie djenbeᅅuru;

48 Aua wa laiburu paᅅgaᅅninja, geᅅu wodpili kāri, aua wodpiliba ejo:rie pidi:nu. Aua dara kaᅅno:wi: ᅅunaᅅga aua naᅅja dara pitja burkai njeᅅabienᅅga; aua dara aᅅgaᅅnino:, aua naᅅja dara pitja ewāraᅅniau.

49 Neᅅgunal wiᅅanu n̄aᅅᅅungande wunja kaᅅalba naᅅja, n̄anaᅅga n̄ama n̄aᅅᅅundju n̄amba gole duru kaᅅinaiena?

50 Baptism n̄aiu kudai wuna naᅅja baptize n̄ani:nja, n̄aruᅅᅅowu n̄anda n̄amieᅅu ko:rug kaᅅmie njini.

51 Ni: njiduᅅ n̄aᅅᅅunjaᅅgunal jaᅅmulili kaᅅalba naᅅja aᅅaᅅᅅuno: wunja? Kari, kuᅅenuri, dalar kāri.

52 Gewunja pitja araᅅu wendj-i-daᅅu aᅅᅅalja maiarum maiaruᅅum maninja, dalar araᅅmie iᅅrunuri n̄anda iᅅruᅅandu, iᅅruᅅandu n̄anda iᅅruᅅuri.

⁵³ Dalar arámie iráia nãnda inko:lu, inko:lu nãnda iráia, karanja nãnda ibanja, ibanja nãnda karanja, ñalindjanja nãnda ñalindjanja.

⁵⁴ Kundjuñanãgori pelengaraia kuda:, Wuno:murum m̄ara wurãjunbu aŋguban b̄ari kãnuñiri Marãñam maninja, maiirgi:rkum kuri:, Adja kengaliri, ge kãdjínu kunuñ;

⁵⁵ Wuno:murum jalãngãra wo: kauwonal, kuri:, M̄ara-m̄ara pitja nãanu, ge kunuñ.

⁵⁶ Njidbinum njiljaljadbune, laiburu njiduñ m̄ara wunja kabãlba maminum, andjo:lu umiñu, añudja kunja wa laiburu pinjidin m̄ara wunja wendjiau?

⁵⁷ Añudja kunja njiri ñundju-ñundju nãnja wunia wa wure puro:n?

⁵⁸ Wãli ñunñunjanãñuru inauurgundj nãnja inaiur' kuru, kalumba nãnja lia m̄ama ñarunãngowu bura ñunñumienunãnga, madji lalewa ñunñunjanuriri wure ñara ñuru, wure ñara ñunñuno: bur ñaranãnga, bur ñara puñungãnde bur ñarim man-inja.

⁵⁹ Kuñenu, ma-i-dãgãm wa pitja ba puñunjanãñ tjuñuno:na njini darawa.

13

¹ Atjãkekãria ma kadina ge-i-di-dãgu kadjunãnga Galilee ñaria wunja, gulu arkanãnga Pilate nãmbãr ko:na m̄ama:ñari arkanãnga nãnja.

² Aua kandjo:lbaãla, kundjuñanãgori, Ni: njiduñ arge Galilee ñaria arwod' ban dãgaia Galilee ñaria ardarawaia nãnja, gewunja wuna kãninaienanãgori?

³ Kari, kuñenuri, O! njiri ñamba wa kulunãñ pinjirwãñ, ge kãdjínu njidarawaia pitja debãd njireju.

⁴ Arka aŋñenãlja arge m̄angauwonanãgori maiarum kãrãngenma Siloam ñarim, aŋgãmandjo:na, ni: njiduñ arka arwod' ban dãgaia i:dja ardarawaia nãnja Jerusalem maninja atjã aŋgauwoneri?

⁵ Kari, kuñenuri, O! njiri ñamba wa kulunãñ pinjirwãñ, arge kãdjindjia pitja debãd njireju.

⁶ Bãre-bãre wuna kuda: kundjuñu. I:dja iãrun tjilium kudai m̄angandiena kabãlba anãngam maninja; kengunal kurab kãñãñjiro:na maua nãnja, wa m̄ara paŋgo:nja.

⁷ Kundjuñanãnga kabãlba ñara, Wai, tjauãdba ma-iaruñurim ñengunal kurab kãñãñãñjiro:na tjilium m̄ana nãnja, wa m̄ara paño:nja; dur mo:; añudjakunja kabãlba m̄anãriñgiri?

8 Aua kaio:lbala, kundjuŋaŋga, Inaiuri, maninja tjauadba maŋa kuda:, wo:ri maŋaminjo:jiri tjari maŋo:njini, tjajunim maŋande,

9 Gejau ŋamba kurab ingam, wunia; ŋamba kari, pitja dur maŋdjo:.

10 Kaniŋgundaleri maiaruŋam dadjurŋarim maninja Wunaiurujau.

11 Wai, woŋaiinja njaŋandj mareja kudai golema, tjingur njinina, kaŋdinba tjadaŋuru pinjimbalgjenja.

12 Jesu maŋa njaŋgo:na, ai njimbuna, kundjuŋaŋga, Woŋai, bur a ŋunmienju mareja ŋundjananŋa naŋja.

13 Ino:ri njimaŋdanaŋa, maiirgi:rkum ndjadajuru njingandjuiena, God ko:do:dala.

14 Inaiuri dadjurŋara ii:la kaŋaŋ Jesu Wunaiurujau njaŋgamurduna, pelengare kundjuŋaŋgori, Lewara tjakari kunuŋ ŋuna wunja; gejau njireŋgal njiraŋmurdui:wunja, kari Wunaiurujau.

15 O! Inaiuri kaio:lbala kundjuŋu, Njidbinum njiljaljadbune, wawu njidarawaia Wunaiurujau buranŋgai pinjiraŋan buluman, donkey njirkananŋa jaŋdaŋpa naŋja, wawu pinjiraŋurun djo: wunja?

16 Njanŋa, Abraham paŋaranja njingaruŋ, njanŋe Satan murd njanŋaman wai, golema, wawu buranŋgai pinjamaien wuna murd kunja Wunaiurujau?

17 Wuna geŋu ardaurgundj' ardarawaia ananŋaia djiŋ kubadbaŋ, pelengare ardarawaia tjukul kadina darawa wundjurul' kari aua naŋja kaŋinaiena.

18 Gejau kundjuŋu, Aŋudja kaŋdinu baŋdaia God ananŋa, aŋudja kaŋdinu kuŋandju?

19 Kaŋdinu tjalaŋanŋa mustard, njinŋe i:dja njimaŋ, njanŋandenju kabalba ananŋam maninja; njanŋawelgenja ŋuwonu njini kuniŋaiena, punaria wuno:ru ŋaria wunŋalalidjerugu naŋja atja kadina.

20 Njele kundjuŋu, Aŋudja kaŋdinu kuŋandju baŋdaia God ananŋa?

21 Leaven kaŋdinu, woŋaiinja ingamaŋ, ingaielgeŋu iroroi iaruŋuri naŋja, irarawaia leaven inga niŋaiena njini.

22 Bulumaŋ keŋaŋuru manaiudba, maiarundjeruŋama, kaniŋgundaleri, keŋaŋuriri Jerusale' ŋuru.

23 Iaruŋ kundjuŋaŋga, Inaiuri, kadaŋuja kaduŋ anŋamundulbaieŋu? Aua kundjuŋaŋgori,

24 Jakunu wuri: njirkunjanŋa wunja maiamundu pidi:nma ŋuru, gewunja ardarawaia, kuŋenuri, jakunu bare daŋa anŋeŋa wunja, kaŋdinba pareŋan.

25 Wuno: murum inaiuri maiaru' n̄ara b̄ari in̄ganina, ma-
iamundu bur ki:la, d̄ande njirkumb̄al-geñuriri maiamundu
nañja denden marañunbiri, wurañundjiri, Inaiuri, p̄alkar
minj̄amanj̄ari; aua njinjo:lba, pitja njenuri, Wa laiburu
pañaninuri, n̄aru njirkunuj;

26 Gejau pitja wureju, Mindj̄al kunjedjun, djo:jo: kun-
jedjun n̄unman̄ñale n̄uru, kandj̄aniingundaleri kalumba
nañja ar-arkan̄angaia;

27 Aua pitja nje, Kuñenuri, wa laiburu pañanin n̄aru
njirkunuj; njidjuliara, njidarawaia woru wurañundju.

28 Pitja n̄anu wola, kadur arwiak, wuno: murum m̄ara
arañunbu Abraham, Isaac, Jacob, tjo:lba daia ardarawaia,
b̄andaia God an̄anga nañja, njiri d̄ande pitja wai
njirkunjabienju.

29 Pitja arengal Worin̄ari alp, Marañam alp, Bembaram
alp, Arawori alp, pitja atj̄a ar̄owa b̄andaia God an̄anga
nañja.

30 Wai, kadun pañenaria pitja ar̄anu man̄ñalenaria, kadun
man̄ñalenaria pitja ar̄anu pañenaria.

31 Ge-i-di-d̄agu karingunal atj̄akek̄aria Pharisia
kub̄adjun̄añgeri, D̄ande pañinjeju, baiunuru man̄dj'-i-
d̄agu, gewunja Herod B̄ada in̄o: kundjunjiri.

32 Aua kundjun̄añgori, Njidjulinuru, wurinanga aue
fox, Wai, agulaia wai kaño:, dudb̄al kañandju, weni,
mañgunu; mañgundjiau pitja ko:rug n̄amie.

33 Mia madj n̄en̄enja weni, mañgunu, mañgundjiau,
gewunja tjo:lba da kañjinba deb̄ara pañgen̄an d̄ande
Jerusalem.

34 O Jerusalem, Jerusalem, tjo:lba daia āndj̄anunbiri,
kaiug do: tjun̄djun̄angori arkan̄awieja n̄undju nañja,
wodi darawajau n̄ama kuñenju d̄jaruk āñan̄uma n̄undju
won̄alalan̄uja punara kañjinu d̄jaruk āngam bi:rwidori
n̄añgan̄angaia n̄añgalum maninja, n̄undju wa n̄ama
pindjiinja.

35 Wai, maiarum n̄undjan̄angam mamangien̄anu
wulinḡara karim; kuñenuri, N̄aiu wa pitja m̄ara pañjaro:n
wuna njeñgal djini gejau wurañundju, Tjukul n̄ara aua
in̄gen̄gal Inaiuri in̄umba nañja.

14

1 Ge kunina wuno: murum in̄gen̄anuru maiaru' n̄uru
īarun̄ Pharisee inaiuri an̄angam Wunaiurujau maia mindj̄al
kunja, kaueranindj̄aneri.

2 Wai, i:dja īarun̄ im̄an̄ñale n̄uru kañ kundjunu.

18 Arka ardarawaia tjaruŋama karkariina. Aaurle kundjuŋaŋga, Kabalba maŋamuraŋ, madj nejuŋuru maŋanindj wunja; burkai nundjab, njaninja.

19 Iakara kuda: kundjuŋu, Buluman anŋalja iaruŋandu nari kaŋamuraŋ, nejuŋuru jakunu ano:ndju; burkai nundjab, njaninja.

20 Iakara kuda: kundjuŋu, Maŋganja paŋan nawaŋona, ge wunja kadjinba paŋeŋan.

21 Inawodjieja kengunal, wuna walaŋu kuŋgaŋuruladaŋa inaiuri anaŋga. Gejau inaiuri maiaru' nara ii:la kaŋaŋ, inawodjieja anaŋga kundjuŋaŋga, Baiuŋuru maiirgi:rkum kalumba nuru, tjuwala nuru malaiindem maninja, anmural ardjeja, aralidjia, arkumbambulidjia, arwondawondadjia.

22 Inawodjieja kundjuŋu, Inaiuri, kuninaiena ge tjuŋundjuŋu, wali balaium manuŋiri.

23 Inaiuri inawodjieja kundjuŋaŋga, Baiuŋuru kalumba nuru, bundul' kuru, anŋandju anŋeŋgal kunja, maiarum njaianaŋgam kalabu maŋganininaienju wunja.

24 Gewunja kuŋenuri, i:dja kari ai anŋauwi:na maŋaria nainaŋga pitja wa panbarkaruŋaŋ.

25 Pelenŋaraia ardarawaia kariŋa aua nanja, wararkar kaŋina, kundjuŋaŋgori,

26 I:dja iaruŋ namba nannunmurka, namba wa paŋgundjurun iranaga, karanagaŋja, maŋgaŋgaŋja, wonalalajuja anaŋgaia, nawawaia, nawawanja, jau, injai anaŋga ma kuda:, kadjinba paŋganin nanalala.

27 Aua wongaia anaŋga wa mano: puŋgaŋurun, namba wa nawelbam paŋanmalando:n nari, kadjinba paŋganin nanalala.

28 Gewunja anŋuja njiri nanja nama gejiri maiarum wondi maŋgo: nara, wawu aaurle atja paŋganin, wawu paŋanindjaŋ wodi mararawaŋ kudai, namba gole ko:rug maŋgaŋ.

29 Madji waiuru nana paŋande, ko:rug kadjinba paŋemaŋ, ardarawaia maŋgadidjeja wunmanbali umbili pauseraŋ,

30 Puŋgadju, I:dja indja wondi maŋgo:neri, kadjinba ko:rug paŋaŋmenja.

31 Anŋuja inaiuri inŋeŋaŋuriri maŋanim maŋgo: wunja inaiuri iakara nanja, wawu aaurle atja paŋganin, puŋgawaden aua kudai maŋaninaria pelenŋare, namba inŋamurka aua inŋamaŋdjera maŋaninaria pelenŋaraia tjilenda kudai?

32 Namba wa pungen, iakara wali bowora inganun, walanjara kananjawu, jambula nari kaniau.

33 Ge kadjinu njidarawaia, aua namba wa panmangi:n ardarawaia anangaia, aua kadjinba pangnin nanalala.

34 Karambalja inia kanun; O! karambalja namba gula-gula inganinaiena, narunangowu wulanjara enijaie?

35 Inia njuru-njuru kabalba wunja, tjanunin wunja, dande kaueriyab. Aua ini:um kudai njuru wunja, njuru kaninja.

15

1 Gejau kaueramurkalaliri ardarawaia publicandia arworria kuda: njuru ingarkanjuru wunja.

2 Pharisia, wiri-wiri naria kuda: jau karkanjuriena kubadjunjiri, Indja arworria kanma, arka nanja mindjal kundju.

3 Aua kundjunanangori bare-bare wuna, kundjunjiri,

4 I:dja anguja njiri nanja, kukundjeria one hundred, (ardarawaia), kudai inganun, iarun arka nanja namba ingoiimala, atjakekaria bundul' danja wawu panmangi:n, pangnanjiro:n aue ingoiimienana, maha ingo: njini?

5 Wuno: murum maha ingo:na, da kundjunanga, tjukul kanun.

6 Maiarum mangamurkal, ai kanbu jalalaia, mamungalia anangaia, kundjunjiri, Tjukul njidu niai nanja, maha inanjumbuna kukundjera najananga ingoiimienana.

7 Kunenuriri, ge kadjinu tjukul kunun andjo:l' danja iwori iarun kulunan ingawona, ardarawaia atjadanjuria man dagaia arka wa lai kulunan pangauwonanangori.

8 Wonainja angunja kaiug wunnenjalu kudai njinganun, tjarun namba koiim, tjanaim wawu duru punji:n, maiarum brar pungen, njadbama pamandinjan maha njo: njini?

9 Wuno: murum maha ko:na, ai kanbu jalalaia, mamungalia najanganangaia, kundjiri, Tjukul njidu niai nanja, maha nanjumbuna kaiug ge nanjunjoimimala.

10 Ge kadjinu, kunenuriri, tjukul kunun adbannale njuru walanjaria God anangaia iwori iarun wunja kulunan ingawona.

11 Kundjuru, I:dja iarun ko:landu iarunandu kudai.

12 Pidi:ndja auandu nanja kundjunananga irananga, Iraia, tjanjano: wulanbiri arge najanangaia pitja aranu. Aua karjal kundjunanangandu iedjer naria anangaia.

13 Palejau maranu pangnin dagu pidi:ndja inko:lu djaruk kanmaj ardarawaia, kejanjuru tambium bowora

nuru, ma tjaueri kundjuṅṅaṅgori wulaṅbiri ardarawaia imāra njini kaṅineri.

14 Wuno: murum ardarawaia wolumbaṅa genu, baia djenbenjuru tambium ma kanbuneri, aua wunmanbaḷi ino:ra kaṅineri.

15 Gejau keṅaṅuru pidjin kaṅinanṅurandu i:dja ṅanja ṅambium ma ṅaṅa, aua kaṅaṅawuna yardba nuru pig barui ṅṅano: wunja.

16 ṅaṅulum barui maṅano: kundjuṅu, waiṅ maninja pig mindjaḷ kadjuṅu, i:dja kari wa paṅṅano:njanṅa.

17 Waḷi aua ini:um kudai, kundjuṅu, Wodi ardarawaia ardawodjieja iraiia ṅaianṅaṅa maṅari ko:ru ardara man daḅaia kaduṅ, ṅaiu ṅuruma baia ṅaṅbiri, kuṅadjuiri.

18 Baṅi ṅenu, iraiia ṅaianṅaṅa iṅamurka, pitja ṅenaṅga, Iraia, umāra kuṅeṅu ṅanda ṅdjo:lu, ṅungubul' kuru.

19 Weni ṅaniowu ṅaṅunamiri tjṅaṅṅungula ṅaṅṅundimieṅu wunja, ṅaiu tjṅaṅṅandju inawodjieja iṅruṅ ṅundjanṅaṅa kaḅjindja.

20 Baṅi kaṅina, iranṅaṅa kaṅmurkaḷa. Waḷi boṅwora iṅṅanina, iranṅaṅa maṅa ko:na, kaieriwuna, waṅi-waṅi kaṅmurkaḷa, kauwona ileṅga ṅanja, ko:lbo:na.

21 Iṅko:lu kundjuṅaṅṅa, Iraia, umāra kuṅeṅu ṅanda ṅdjo:lu, ṅungubul' kuru, weni ṅaniowu ṅaṅunamiri tjṅaṅṅungula ṅaṅṅundimieṅu wunja.

22 O! Iraia kundjuṅaṅṅgori ardawodjieja anaṅgaia, Mai-irgi:rkum iṅamal wobi inia ṅaṅa-ṅaṅa, tai iri:, imṅarulja ino:ri ṅanja irande, ierduṅari ierdu ṅanja,

23 Iṅamal buluman kauila wurṅi:wu ṅaṅa iṅgandju:na, iro:, mindjal wodju, tjukul ṅadu,

24 Gewunja indja iṅaṅgula imṅaṅ kaṅineri, iedjer kaṅunjiri, koiimiena, maṅa kauwi:ṅu.

25 Gejau iṅko:lu iwongṅa yardba ṅanja kaṅineri; waḷi iṅṅeṅunaliri maiarum maṅgamurkalaliri, kan ṅari, djor ṅari ṅuru kuṅgaṅurula.

26 Inawodjieja ai ko:na, burkai kaiṅbuna, Aṅudja ge?

27 Aua kundjuṅaṅṅa, ṅunbomale keṅgunal, iro:lidj ko:na bulumaṅ kauila wurṅi:wa ṅaṅa iṅgandju:na, imu-lugu iṅṅamaṅ.

28 Aua ii:la kaṅaṅ, wa daṅa paṅeṅaṅ kundjuṅu; gewunja iranṅaṅa ba keṅgunal, burkai kaiṅbuna.

29 Aua kai:lbṅa, kundjuṅaṅṅa iranṅaṅa, Wai, golema ṅaiu ṅunṅunawodjaṅ, kaḅjinba ṅala-ṅala ṅundjanṅaṅa puṅalemi:nja, kaḅjinba paṅjano:nja ṅaṅiṅunja kauila, ṅaiu tjukul ṅaṅṅunṅ wunja jaḷalaia ṅaianṅaṅaia ṅanja;

30 O! wuno:murum indja indjaungula ingengunal, aua mindjal geju nundjedjer naria arkurindjalja nanja, kandjo:na aua wunja buluman kauila wurji:wa nara ingandjuiena.

31 Aua kundjuananga, Inangula, nundju kadjinma niau nanja nunu, ardarawaia naianangaia nundjanangaia kadu;

32 Wunia kunina tjukul arkunu, erkungo:do; da wunja, gewunja indja nunbomale iman kanineri, iedjer kanuniri; koiimiena, mra kauwi:nu.

16

1 Ge kuda: kundjuanangori inalalaia, I:dja tjini:ra kanina, aua i:dja maiaru' nara kudai, de ingauwi:nananga wulanbiri anangaia tjaueri geju.

2 Ai ko:na, kundjuananga, Nanga wuna nuru nanjununu? Minje nundjananga maiaru' nari wunja; gewunja namba njele kadjinba punandaga maiaru' nara.

3 Aua maiaru' nara ini:akamanma kundju, Nani kuje, gewunja inaiuri naiananga kuno:ngulara maiaru' nari? Kadjinba tjari pamano:n, nad nanjunana djan kamu.

4 Laiburu nanu nani nanundju, gewunja wuno:murum nanundjabienju maiaru' nari i daju, nanbaram maiarum arkanangam maninja.

5 Ai kanbuna i:dja mirinu tjaue karwunananga inaiuri ananga, kundjuananga auurle, Wod' ardarawaia tjaue kandjo:nananga inaiuri naiananga?

6 Aua kundju, Oil one hundred, (irarawa). Aua kundjuananga, Mili-mili nundjananga iminjum, atjabanu maiirgi:rkum wiri-wiri dju fifty, (annennalja).

7 Burkai kaiabuna iakar, Nundju wod' ardarawaia tjaue kandjo:nananga? Aua kundju, Wheat one hundred, (irarawa). Kundjuananga, Mili-mili nundjananga iminjum, wiri-wiri dju eighty, (annennalja).

8 Inaiuri ko:do:dala aua maiaru' nara iworu gewunja wuni:unari geju; gewunja bandaia wuna anggo:lo:lia ardi:unaria man dagaia arlewaraiia nanja arkulieja nanja.

9 Kunenuri, jaligaia arandju njiri nundju-nundju wunja mammon wor' kari nanja, gewunja wuno:murum naibara kandju, pitja njinbaram maiarum kadjinma narim maninja.

10 Aua parad mureja pidi:n nanja inganu, parad mureja kanu wunaiud' danja; aua parad mureja kari pidi:n nanja wa pangganin, parad mureja kari wa pangganin wunaiud' danja.

11 Gewunja paṛaḍ mureja ṅamba wa pinjidinja, mammon wor' kaṛi ṅanja, ṅguja paṛaḍ njinmurau nidji ṅaṛi wunja?

12 ṅamba paṛaḍ mureja wa pinjidinja iḅkaṛa anaṅga wunja, ṅguja njinjano: njirkanṅga mandj?

13 Inawodjieja kari kaḍjinba paṅṅanawodjṅaṅdu in-aiuri iṛuṅandu; gewunja iḅkaṛa pitja ewaṅdjuru, iḅkaṛa pitja enarienṅa, O! iḅkaṛa pitja ewodikana, iḅkaṛa pitja eṅaṅdjaṅaṅdo:. Njiri kaḍjinba paṛanawodjṅaṅdu God, mammon kuda:.

14 Pharisia, kaiug lai kauwonṅaṅgori, wuna ṅuru karkaṅurula, umbili kaueraṅṅ.

15 Kundjuṅaṅgori, Njiri njiduṅ tjaḍaṅuru njirkandjuieu i:dja adbaṅṅale ṅuru, O! God laiburu kaṅuṅanuri njirkulum, gewunja ge i:dja ṅanja kaṛaṅ kaṅuṅ, God ambula ṅanja wod' ḍaka ma kunuṅ.

16 Wuniṅgundie, tjo:lbaḍaia kuda: John njini; ge-i-ḍagu paḷejau baḍaia God anaṅga wunia kuluiena, i:dja ardarawaia ma ṅuru djin kadbienjiri.

17 Korega waḷi kunuṅ andjo:lu a kabaḷba kaṅburuk maṅṅaṅuṅandu, pidi:nu wuniṅgundie ṅanja kaḍjinba puṅgauwaṅ.

18 Aua maṅṅaṅṅaṅja njaṅgandenjuru, ndjaḅkaṛinja njinṅam, wurni kaṅuṅ; aua njaṅṅam njaṅga njaṅgandiena kulanṅga i ḍagu aua wurni kaṅuṅ.

19 I:dja iṛuṅ tjiṅi:ra kaṅina, tai kaṅi:na tubudubulja wobi imaḷala ṅanja, kaḍjinma wuniama mindjaḷ kundjujiri.

20 Iṛuṅ ieja, inumba Lazarus, kandiena maiamundu anaṅga ṅanja, aua wulubaḍa iraraia,

21 Lai kumbunanṅa barui inṅanowi:ṅu wunja arge ṅanja ṅgariineri paḷalo:nma tjiṅi:ra anaṅgam i ḍagu; kaṅṅuria kuda: karingunal mula kubarwunanṅa widji anaṅga.

22 Ge kunina ṅad kaṛa debaṛa keṅa, manuk kaṅuriena waḷaṅṅaria ṅanja maḷama ṅuru Abraham anaṅgam; tjiṅi:ra kuda: debaṛa kena, ro:k kaṅi:na.

23 Mamaṛam maninja bal kumaṅ, paṅbalḷa ṅanja inṅanina maṛa ko:na Abraham boṅwora, Lazarus kuda: maḷama ṅanja.

24 Jero:l kundjuṅu, kulula, Iraia Abraham, tjaṅdjeriwu, Lazarus inṅawu umaṅdja ino:ri tjaḅaḷ inṅaiab wunja agu ṅanja, ṅbula ṅaianṅga imaia inṅandju wunja, gewunja ṅamareja ṅanun wiṅnu wuna ṅanja.

25 Abraham kundjuṅu, Inṅgula, ni: minjaṅuru ṅundju wunia kudai ṅundjedjer ṅunṅunina, ge kaḍjinu Lazarus

woru; weni nuruma aua jambula kauwi:nu, nundju nunmareja nunu.

²⁶ Wuna darawa tjakari wali, pulaga njiri ari nanja tjarigulum manaiudba maninaenu, gewunja arka nurak newa kadju nuru i dagam njiri nanja kadjinba nurak parwan, kari ma i dagam ari nanja kadjinba nurak parwan.

²⁷ Aua kundju, Gewunja burkai nunjab, iraila, aua inajawu maiarum iraila naiananga nuru,

²⁸ Gewunja niai kudai nawawaia anjalja; aua kundji mjanangori, madji arka kuda: namba wa parengunal gari tambium mana nanja, pambaloa narim.

²⁹ Abraham kundju, Arka kudai Moses, tjo: lbadaia kuda:, arge nuru kanbarkanuruna.

³⁰ Aua kundju, Kari, iraila Abraham; mia namba iarun imandj i dagu angamurka nuru, kulunan pitja arowa.

³¹ Aua kundjuananga, Namba wa nuru panbarkanurun Moses, tjo:lbadaia kuda:, kadjinba paririmbaien namba iarun bari ingandiena imandj i dagu.

17

¹ Kundjuanangori inalalaia, Madj kunjanganjal womalai kari, O! wurgunu njanunanga aua nanja kengal.

² Wunia man dagu aua wunja namba kaiug mill kari murd kamienu iurup nanja, wai ingaiabienu wo:ndu' nuru, namba nari ingam iarun birwidinaria andja nanja.

³ Maranindj njiri nundju-nundju wunja. Nawalo:lidj namba woru genu, imaiambu, kulunan namba ingauwona, wai tjabunanga.

⁴ Namba woru genu wunjal lewara tjarun, wunjal kalej nununmurka, gejiri, Kulunan nawona, pitja indjieriwu.

⁵ Arkanawieja kubadjunananga, Inaiuri, parad nari wunaiud' minjandjunjari.

⁶ Inaiuri kundju, Njiri namba parad wurangunma tjalanganja mustard kadjinu, wurajundjunanga tjilium mana, Ri: pamie, wai paiabie wo:ndu' nuru, pitja njinjarangala.

⁷ Anguja njiri nanja inawodjieja kudai inganun tjari ingena, kukundjeria barui angano:, wuno: murum ingengal yardba i dagu, pitja djenanga, Maiirgi:rkum bengal, atjabanu, mindjal kunja?

⁸ Wawu pindji:nanga, Brar dju ge mindjal nanjundju, tai banu, tjanawodju mindjal nanjundju njini, djo: nanjunjana njini, palejau pitja mindjal dje, djo: nunjeju?

⁹ Inawodjieja ko:lbo: gewunja kundjunu aua genunanga?

10 Ge kadjinu njiri kuda: wuno: murum wurəndjuŋu ge kəni: nanuri, wuri:, Ari ardawodjieja adia ŋuru-ŋuru, kunjedjuŋ kunjedji:nja.

11 Ge kunina wəli iŋgeŋəŋuriri Jerusale' ŋuru, bulumaŋ kena pulaga nənja Samaria a Galilee.

12 Wəli dərə iŋgeŋunaliri maiarundjeruŋum, kaueraŋandjerala i:dja əŋnənəŋlja leper ŋəria, arka bəwora jo:la kubədjjuŋ,

13 Nəla-ŋəla arkanəŋga brai kubədjəndəla kubədjjuŋ, Jesu, Inaiuri, əndjeriwu.

14 Aua əŋganindjəŋa kundjuŋəŋgori, Njiriu, njidbiim-baienəŋa dadjurd ŋəra. Ge kunina, wəli əŋgeŋəŋuriri, kadburduiena.

15 Iəruŋ arka nənja, wuno: murum iŋganindjiena aua iŋgəmurdui:na, wəŋərai kauwona, nəla-ŋəla daraiu ko:do:daleri God.

16 Kauwona imiŋum maninja ierdu iməŋŋəle ŋuru, ko:lbo:neri; aua kuda: Samaria ŋəra.

17 Jesu kaio: lbəla kundjuŋu, Wawu əŋnənəŋlja panburdui:nja? Atjəkəkəria ŋənia?

18 Wawu məra parwimja wəŋərai əŋgauwona God iŋgarko:do:da wunja, indja edbul' ekamandj?

19 Gejau kundjuŋəŋga, Bəri bənu, baiuŋuru; wa puŋəŋudjarien ŋəri ŋundjəŋga ŋunmundulbəla.

20 Burkai iŋgaiəbiena Pharisia nənja əndjau kəŋgal bəndaia God anəŋga, kandjo:lbəla, kundjuŋu, Bəndaia God anəŋga wa puŋgeŋunal mu:n njiniŋge,

21 Kari pitja puŋgadjin, Wai ŋuru, ma; gewunja bəndaia God anəŋga mamulba njiri nənja kunuŋ.

22 Kundjuŋəŋgori inalalaia, Lewəra pitja njejəŋgal ŋəma wurəndjiri məra wunja lewəra tjaruŋ I:dj' iŋko:lu anəŋga, pitja wa məra puro:n.

23 Pitja bərenuri, wai ma, wai ŋuru; njiri kari arwelbam, parəmalando:jiri.

24 Gewunja kədjiniu məŋjirinja mal kundjiri kanalu waiuru andjo:l' dənja indal' djini waiuru andjo:l' dənja, ge kadjinu pitja enu I:dj' iŋko:lu lewəra anəŋga nanja.

25 Darawa wungurle madj kundji:nja, madj kaiəbienja əndja arkulieja nənja.

26 Noahjau kədjiniu, pitja njanu I:dj' iŋko:lu lewəra anəŋga nənja:

27 Mindjəl kubədjjuŋiri, djo: kariŋeri, pəŋəŋ karwoneri, pəŋəŋ kunja kadowi:neri, lewəra ge njini Noah dərə iŋgeŋəŋuru ark ŋuru, worumbəŋ məngeŋunal, ardarawaia bədawadai kundjuŋəŋgori.

8 Kuñenuri aua pitja wure aņjo: maiirgi:rkum. O! wuno:murum I:dj' iņko:lu iņgeņgal, maņa njo: pařad ñari kabalba ñanja?

9 Kundjuņaņgori atjakekaria ark a ñundju-ñundju pařad aņgamurauwi:na, tjadaņuru wa aņgamiena, atjakekaria iluk aņganbađbaņ, baře-baře wuna.

10 I:gandu pai kaņinandu dadjurđñarim ñuru dadjurđ kunja, iakara Pharisee, iakara publican.

11 Pharisee kauwelgenja, wuna dadjurđ kundjuņi ini:akamanma, God, ñungulbo: ñaiu i:dja atjakekaria kađjin' ñuru-ñuru, adbia, arkolikolia, wurni-wurnia, indja publican ñaiu kađjin' ñuru-ñuru;

12 Naiamindjaņa tjaruņandu maņņale Wunaiurujau, ad-bunduņuru kaņano: ardarawaia aņaņunawungeri.

13 Publican bořora kauwelgenja, wa bal ñama puņgenja ađdjo:l' kuru, O! imaņņalim ñoiil kundjuņu, kulula, God tjandjeriwu ñaworu.

14 Kuñenuri indja jeri kauwonanuru maiarum anaņga' ñuru tjadaņuru iņgandjui:na iakara ñanja; gewunja aua ñundju-ñundju waiuru iņgaņi:ņu pitja brai eni:.

15 Kanbařkanjurulaldaga: ardjaiandia aua aņgamandana wunja; inalalaia maņa aņganbarwuna kanbađbaiambuna,

16 O! Jesu ai kanbuna, kundjuņu, Woņalalaņuja karingunjalgara, kaře paro:jiri, gewunja arge kađjindja baņdaia God anaņga.

17 Nidji kuñenuri, aua baņdaia God anaņga ñamba wa puņgamaņ ñari woņalaņ kađjindja, ma ñuru wa pitja paņgeņaņ ñuru.

18 Iaruņ inaiuri burkai kaiabuna kundjuņu, Iniingundeja ñunia, ñaņi kuņe wundjedjer kađjinma ñari ñaņņuma?

19 Jesu kundjuņaņga, Aņudja kunja ñania kundjiara? Kari inia, God auekamandj.

20 Laiburu ñunuņ ñala-ñala wununaue, Wurni puņuniri, Bađa pandjo:jiri, Maneba paņandjo:jiri, Paře pandjaņuriri, Iro:lidj, karanja ñuru aņurandu.

21 Aua kundjuņu, Wuna darawa kuņeņiri woņalaņ aņaņuninal.

22 Jesu ñuru inganina kundjuņaņga, Waļi tjaruņ ñuno:ra; ardarawaia ađdjaņunauwungaia ko:l dju, ardjeja aņo:, gejaw pitja kudai ñuņaņu wulaņbiri ađdjo:l' daņja; kaķo, tjamalandowal.

23 Aua wuna ñuru iņganina djenbeņuru pakul kaņina, gewunja djenbeņuru tjiņi:ra kaņina.

24 Jesu inganindjaja kundjuŋu, Adbanŋale nuru arka wulanbiri kudai anŋanun anŋena nuru bandaia God ananŋa nuru.

25 Camel needle ambula panŋejuŋuru nana, tjini:ra imanŋale nuru inŋena nuru bandaia God ananŋa nuru.

26 Arka nuru anŋanina kubadjun, Anŋuja nana panŋamundulbaie?

27 Aua kundjuŋu, Ge i:dja wa punŋadjin nari, God gole punŋe.

28 Peter kundjuŋu, Wai, ari kanjedbanŋi:la ar-arkanŋaia, nunbadbalando:na.

29 Aua kundjuŋanŋori, Nidji kuŋenuri, i:dja kari wa panŋanin, namba anŋamanŋi:la maiarum, manŋanja, nawawaia, inenaiurgandu, wonalalajuja, bandaia God ananŋa wunja.

30 Wa pitja ino:ra panŋenan, pitja anjam ardarawaia atjakekaria wendjiau, bandaia kenŋal gaŋi nanja wundjed-
jer kaŋdinma nari.

31 Kanmurun twelve, inalalaia, kimdjuŋanŋori, Wai, Jerusale' nuru pai naranu, gejaw pitja ko:rug njanmie darawa wiri-wiri kauwi:na tjo:lbadaia nanja I:dj' inko:lu wunja.

32 Aua pitja enowi:nanŋori edbulia, umbili pitja njan, woru pitja njanienanŋa, pitja tjipa ewi:;

33 Pitja wodpili ewuro:, bada ewuro:; lewara tjarunuriau pitja bari enu.

34 Arka wuna darawa wa punŋadenenja; nala-nala wuna kundjalgaiena-nanŋori, wa laiburu padinja ge kaluena.

35 Ge kunina, wali wodjulu inŋenŋunaliri Jericho nanja, iaruŋ ambulidj atja kanineri kalumba iwondara nanja, kaniauwuneri.

36 Nuru inŋanina pelengare tjanai anŋeneri, burkai kandjabuna, Anudja wuna?

37 Kubadjunananŋa, Jesu Nazareth nara tjanai keneri.

38 Aua jero:l kundjuŋu, Jesu, David nunŋungula, tjandjeriwu.

39 Arka manŋale anŋeneri kaueramaibuna, aua kumuk kunja; O! aua tjakari djenbenuru jero:l kundjuŋu, David nunŋungula, tjandjeriwu.

40 Jesu kauwelgenja, kundjuŋu inŋanurienal kunja. Wuno:murum wodjulu inŋenŋunal, burkai kaiabuna,

41 Nani djejara kundjiara? Aua kulula, Inaiuri, bal nanjuma.

42 Gejaw Jesu kundjuŋananŋa, Bal minjam; parad nundjananŋa nunmundulbala.

43 Maiirgi:rkum bal kumañ, kaamalando:na, God ko:do:daleri. I:dja ardarawaia mara ingarwuna God kauero:do:dala.

19

1 Jericho dāra keñgunal, bulumañ keñañuriri.

2 Wai, i:dja inumba ingarimiena Zacchaeus, aua publican inaiuri inganina, tji:ra kanina.

3 Kaññjiro:na Jesu inganindja wunja, añaña inganina, kaññinba paññanindjenja pelengare naña, aua iau inganina.

4 Maññale wari-wari keña, pai kanina tjilium maninja inganindja wunja, ma nuru ingeña nuru.

5 Jesu, wuno:murum ingeñgunal tãmbiu' nural, kañ kundjuñu, kundjuñañaña, Zacchaeus, maiirgi:rkum jeri bowal; weni maiarum ñundjanangam maninja atja ñenu.

6 Aua maiirgi:rkum jeri kauwonal, tjukul kaññanangga.

7 Mara ingarwuna, ardarawaia jau karkanuriena, kubadjuñiri, Aua dāra keñañuru atja wunja i:dja iwori naña.

8 Zacchaeus kauwelgenja kundjuñañaña Inaiuri, Wai, Inaiuri, alamia wulanbiri ñaiananggaia ardjeja añaño:, ñamba woru añañño:ngula i:dja naña, ardarawaia atjakekaria pitja añaño:naña.

9 Jesu kundjuñañaña, Weni umundulbaie kunanggunal maiarum maña naña, aua kuda: Abraham inko:lu inganun.

10 Gewunja I:dj' inko:lu keñgunal ingaññjiro: wunja, ingamundulba wunja, ingoiimiena.

11 Arka nuru añañnina bañe-bañe kuda: kundjuñaññori, aua Jerusalem wodjulu inganina, arka ni: kadina bañdaia God añaña maiirgi:rkum maña ñaawi:.

12 Gewunja kundjuñu, I:dja iaruñ inaiuri tãmbiu' nuru bowora keña-nuru, mañgama wunja tãmbium aua ñundjuñundju wunja, djo:li inganinal kunja.

13 Ai kanbuna ardawodjieja añañaia añaññalja, kaiug wunñenñalu kanino:la, kundjuñaññori, Wurañuriri ñaññunjenjal djini.

14 I:dja añañaia kauero:ndjurula, walañu kubarkanawuna iwelbam, kubadjuñ, Wa lai pañgauwonñari indja inaiuri inganunanjari.

15 Ge kunina wuno:murum djo:li inganinal, tãmbium gole mañgamañ, kundjuñu ai angauwi:ñu wunja ardawodjieja arka kaiug añañnino:la, aua laiburu inganun wunja ñani kadjuñu ardjerundjerunñuja.

16 Iwurle kamurkalal kundjuṅu, Inaiuri, kaiug ṅundjanṅa gole kumurṅ kaiug wunṅenṅalu tṅakari.

17 Aua kundjuṅṅaṅga, Wuniama, inawodjie ṅunia, paṅad ṅara ṅunṅunina pidi:n ṅanja, ṅunaiuru baṅu malai-indem manṅenṅalba ṅanja.

18 Iakara keṅgunal kundjuṅu, Kaiug ṅundjanṅa, Inaiuri, gole kumurṅ kaiug tṅakari wun-ṅalu.

19 Aua kuda: kundjuṅṅaṅga, ṅundju kuda: ṅunaiuru baṅu malaiindem manṅalba ṅanja.

20 Iakara keṅgunal kundjuṅu, Inaiuri, wunindja kaiug ṅundjanṅa, kuṅṅurulal kuṅṅandenu wobi ṅanja;

21 Gewunja ṅungulgunala, i:dja ṅundṅadarada ṅunṅunṅ, kimdṅamura wa pindjandenja ṅari, dur kundji: wa pindjandenja kabalba ṅanja.

22 Aua kundjuṅṅaṅga, ṅundjamundu ṅund-janṅa ṅanja pitja wure ṅo:nu, inawodjie ṅuworu. Laiburu ṅunina ṅaiu i:dja ṅarṅadarada, kuṅṅamura wa puṅandenja, dur kuṅe wa puṅandenj a kabalba ṅanja;

23 Aṅudja kunja wa pindjanino:nja kaiug ṅaianṅa kaiug ṅaria? Gejau djo:li ṅanṅuninal ṅanṅumṅ ṅainṅa tṅakari ṅanja?

24 Arka ṅaiilem ṅgauwelgenjiri kundjuṅṅaṅgori, Aua kaiug irano:ṅgu, irano: aua wunṅenṅalu kudai.

25 Kubṅadjuṅṅaṅga, Inaiuri, aua gole kudai kaiug wunṅenṅalu.

26 Kuṅenuri, Aua kudai iṅṅanṅ pitja ṅṅano:wi:ṅaṅga; aua ino:ra pitja ṅṅano:ṅgienṅa ge aua kudai.

27 Mia ardauurgundjia ṅaianṅaia, arka wa lai paṅgauwenjanṅgori ṅanaiuru ark a ṅanja, araṅural, baṅa arana ṅamṅṅale ṅuru.

28 Wuno:murum wuna geṅu, maṅṅale keṅṅuru pai kaṅinaṅuriri Jerusale' ṅuru.

29 Ge kunina, wuno:murum maṅgamurkalaliri Bethphage a Bethany, kurandu ṅanja kaṅrimiena Oliva ṅari, kaṅṅawunandu inalalandu,

30 Kundjuṅjiri, Njiriandu maiarundjeruṅu' ṅuru maṅdjo:ri, ma ṅanja njirkunṅṅanṅurandu pitja maṅa irewandu donkey kauila murd iṅṅamiena, bura iramandu, iraṅuralgandu.

31 Iaruṅ ṅamba burkai njindjabandu, Aṅudjakunja burṅgai kaṅamandiri? Wurunaṅgowu wurinaṅgandu, Inaiuri iṅama kundju.

32 Inaṅawiandu keṅṅurandu, maṅa ko:nandu kaṅjiniu geṅunaṅgandu.

33 Wąli burąngai ingąmańandiri kauila, anąnga nąria kubądjuńanąngandu, Ańudjakunja kauila burąngai karąmandiri?

34 Kundjuńandu, Inaiuri inąma kundju.

35 Kanjurulalgandu Jesu nąnja, wobi anąngandu ko:gulenandu kauila nąnja, Jesu atka kaueri:la.

36 Wąli ingenąńuriri, wobi arkanąnga lańgar kanbąrkandjuna kalumba nąnja.

37 Wuno:murum wodjulu ingengunaliri gole nąlilim maninja kurandu Oliva nąri, pelengąre ardarawaia in-alalaia wunmanbąli tjukul kadineri, God kauero:do:daleri nąla-nąla daraiu wundjurulu darawa wunja kadidjąna;

38 Kubądjuńiri, Tjukul nąra aua ingengal Inaiuri inumba Inaiud' dąnja; andjo:l' dąnja jąmbula nąri, pąlemba karąn nąri nąnja.

39 Atjakekąria Pharisia pelengąre nąnja Kubądjuńanąnga, Iniingundeja, nunalalaia ąnmaiąmbu.

40 Aua kandjo:lbąla kundjuńu, Kuńenuri, ąndja nąmba kumuk karwu, kaiuguja jero:l pungadju.

41 Wuno:murum wodjulu ingengunal, malaiindem manindjąna, wola: kundjuńu maua wunja,

42 Kundjuńiri, Nundju nąmba laiburu nunńunina lewąrajau nundjanąnga, nundju kuda:, wunia jąmbula nąri; weni kundjąlgiena nungubul' dąnja.

43 Gewunja lewąra pitja njejengal nundju nąnja gejaw ardauurgundjia nundjanąngaia pitja mewąraru kabąlba nundju nąnja, pitja wo:ri mewuro:nu, pitja tjilibid nunbąram kądjinma,

44 Nąrwu nunbąraru, wonąlaląńuja nundju nąnja kuda:; kądjinba pungadbąngi:n kaiug kaiug nąnja nundju nąnja, wa laiburu pununinja nąri nunńunbadburkajau.

45 Dąra keńąńuru dadjurđńarim maninja, wai kandjąbuna arka ko:l kadjunju,

46 Kundjuńanąngori, Wiri-wiri kumbi:na, Maiarum nąianąngam pitja menińaie maiarum dadjurđńarim; O! njiri marandjuna kąnmenma lulun nąria arkanąngam.

47 Kaniingundaleri tjile-jile dadjurđńarim maninja. Arde-naiuri dadjurđńaria, wiri-wiri nąria kuda: kubąrkąńjiro:na bąda ingarwu wunja, ardenaiuri i:dja kuda:,

48 Wa mąra parwi:nja nąńąnga kadju wunja; pelengąraia ardarawaia dńaruk ąngadbiena aua nuru ingarkanjuru wunja.

20

¹ Ge kunina, lewara tjarunujau, aua aŋgaŋiingundaleri i:dja dadjurdŋarim maninja, walaŋuwunia ardi:um kalu-leri, kaueraŋmurkalal ardenaiuri dadjurd ŋaria, wiri-wiri ŋaria, mababaia kuda;

² Kubalula, kubadjuŋaŋgeri, Minjenjari, Ajudja wundjurulu njininge wuna kundji:, aŋguja ŋuno:na wundjurulu wuna?

³ Aua kandjo:lbala kundjuŋaŋgori, Naiu kuda: burkai njinjaŋb ɲala-ɲala tjarun, wuriara,

⁴ Baptism John anaŋga, aŋdjo:l' i dagu, i:dja i dagu, kunina?

⁵ Arge wurura kubarwadenjiri, Namba nerkulu, Aŋdjo:l' i dagu, aua pitja nje, Ajudjakunja kurajuŋdjaralanaŋga?

⁶ Namba nerkulu, I:dja i dagu, i:dja ardarawaia kaiug pitja tjuna bareŋari, gewunja arka wa paueraŋudjaran John tjo:lbada inganina.

⁷ Kauerio:lbala, wa laiburu padinja ŋaru i dagu.

⁸ Jesu kundjuŋaŋgori, Naiu wa puŋen-nuri ajudja wundjurulu njininge wuna ŋanundju.

⁹ Wunmanbali i:dja kundjuŋaŋgori bare-bare wuna; I-dja iŋrun tjari ŋarim mandeju, maua manino: la tjari ŋaria, maiandiwela tambium maiakari' nuru maranu.

¹⁰ Wuniajau kaŋaŋawuna tjari ŋaria naŋja inawodjieja, arka kurab tjari ŋarim maninja ingado: wunja; O! tjari ŋaria wodpiliba kauerio:rala, kaueraŋaŋawuna ino:ra.

¹¹ Inawodjieja iakara njele kaŋaŋawuna; aua wodbandaga wodpiliba kauerio:rala, umara kubadjuŋaŋga, kaueraŋaŋawuna ino:ra.

¹² Iakara njele kaŋaŋawuna; aua kuda: ingadbalimala, wai kaueriaŋbuna.

¹³ Gejau kundjuŋu inaiuri tjari ŋarim, Nani ne? Pitja inanaŋawu inangula ŋanunarienunanga; djiu naŋa arka nuru paueraŋuru.

¹⁴ Tjari ŋaria wuno:murum aua mara ingarwuna, arge wurura kadinaiena, Indja iŋko:lu kaŋun; bada aro:, gejau tjari ŋarim narkanangam pitja menu.

¹⁵ Wai kaueriaŋbuna dande tjari ŋarim, bada kauero:na. Gewunja naŋani pitja njenangori inaiuri tjari ŋarim?

¹⁶ Pitja ejengal, pitja bada anjo: aŋdja tjari ŋaria, tjari ŋarim atjakekaria pitja menino:naŋgori. Nuru aŋganina kubadjuŋ, Kari puŋganiri.

¹⁷ Aua kanindjana, kundjuŋu, Gewunja ajudja wuna wiri-wiri kauwina, Kaiug ge wondi maŋgarwiria wai kadjaŋbuna, ge i di dagu umri: ruko:wa kuniŋaiena?

18 Aua ingauwona kaiug ge nanja pitja elemie; aua nanja ge kauwona, pitja wuranggan njenanga tjurni' njinim.

19 Wiri-wiri naria, ardenaiuri dadjurd naria kuda;, kubarkanjero:na laburd ingadba wunja ge i di daju; i:dja kanbarkulgunala; laiburu angganina auq geju bare-bare wuna arka wunja.

20 Mu:n marwunananga, kanbarkanawuna tjanarkuja, adjadjin angganun wunja tjadanjuria, aua laburd ingadba wunja nala-nala nanja, gejaw arka pitja ewurino: wundjurul' danja inaiuri ananga.

21 Burkai kaueriabuna, kubadjun, Iniingundeja, laiburu adunanu nidji tjunundju, andjaniingunda, i:dja kari wa pandjo:lgunan, God nari nidji kandjaniingunderi;

22 Wuniowu ari Caesar kaiug erkuno:, wuniowu juru-juru?

23 Aua laiburu kaninanangori ardjadjin badaia, kundjunanangori,

24 Tjaramiimbu kaiug tjarun; anguja anangam iminum, wiri-wiri? Arka kubadjun, Caesar ananga.

25 Aua kundjunanangori, Gewunja irano: Caesar Caesar ananga, irano: God God ananga.

26 Kadjinba laburd pungadban nala-nala ananga i:dja adbannale juru, rangari karia aua angaio:lbala, kumuk karwuna.

27 Kaueramurkalal atjakekaria Sadducia, arka kubadjiri kari wa bari padin, burkai kaueriabuna,

28 Kubadjun, Iniingundeja, Moses wiri-wiri kundjunanjari, i:dja nawananga namba debara ingena mangananganja kudai, wonalaj ino:ra, nawananga manganja njimenja, wonalaj bari angaianda wunja nawananga wunja.

29 Gewunja kadina nawawaia annalja; iwurlge mangananganja njiman, debara keja wonalaj ino:ra;

30 Pulanara kuda;

31 Lengunda kuda: njiman, ge kadjinu annalja mirinu, wonalaj ardo:raia, debara kadjurlina.

32 Palejaw wonaiinja kuda: debara njenja.

33 Gewunja bari angganunjau, anguja ananganja mangananganja pitja nenu? Gewunja annalja njimaneri manganangorinja.

34 Jesu kundjunanangori, Ango:lo:lia bandaia wuna naria panan karwona, panan kunja kado:wi: nja;

35 Arka ardinia mandjia bandaia ge angaman wunja, bari angganun wunja adban nanja, wa panan parwan, wa pado:wi:n panan kunja;

36 Kąđjinba debara parińan njele, gewunja kaduń wańan ńaria kądjindjia, God ańgo:lo:lia kaduń arka bari ańgaladiń.

37 Adban bari ańganuń, Moses kanmiimbuna irulul' dańja, wuno:murum geńunąga Inaiuri God Abraham anąga, God Isaac anąga, God Jacob anąga.

38 God wa pańganin adban arkanąga, O! ardjedjeria arkanąga; gewunja ardarawaia ardjedjeria kaduńanąga.

39 Atjakekaria wiri-wiri ńaria kauerio:lbala kubądjuń, Inińgundeja, wunia kundjalula.

40 Pańejau kari kądjinba dańangu padinja kari burkai ińgadjab wunja.

41 Kundjuńanągori, Nąrunągowu kubądjiri Christ David ińko:lu?

42 David ńundju-ńundju kundjiri mili-mili kan ńara ńanja, Inaiuri kundjuńanąga Inaiuri ńaianąga, Atjabanu ńaiu worawerdum maninja,

43 Ańande njini ardauurgundjia ńundjanągaia ńundjerdu waiuru.

44 Gewunja David karim Inaiuri, nąrunągowu ińko:lu kańuń?

45 Pelengare ardarawaia wańi ńuru ańganineri kundjuńanągori inalalaia,

46 Lia maram wiri-wiri ńaria wunja, arka lai kauwonąńgori wudawa ańgeńuru wunja wobi karągendjia ńanja, wulmai lai kauwonąńgori ko:l ńarim maninja, adbali' karim karąń ńarim mańaria ńanja.

47 Arka mindjal kadju maiarum ardjo:jo:ria arkanągam, mara-maranu dadjurd kadju, ańganindjienju wunja; umalimaie wunaiuru pitja pańam.

21

1 Bal kumań, mańa kanbuna tjińi:ria lulwa karkuguleńu kaiugńari' ńuru.

2 Mańa njimbuna kuda: ndjaruń ndjo:rinja ndjenja ma ko:guleńu kaiug tjaruńandu pidi:nu.

3 Aua kundjuńu, Nidji kuńenuri, nąńga ndjo:rinja ndjenja kuńguguleńu tjakari man dańgu ardarawaia ńanja;

4 Gewunja ańdja ardarawaia darawa kudai ańganuń, lulwa kubarkuguleńu, O! nąńga njino:ra kuńguguleńu darawa wundjedjeru nąńgananga.

5 Atjakekaria kadjuńiri dadjurdńari' wunja, mamalalam mańganina kaiug wunia njinińge, lańugu njinińge, kundjuńu,

6 Wuna wurəṅjunindj, lewəra pitja njejeṅgal, gejaŋ wa pitja puṅṅaṃṅgien ṅuruma kaiug kaiug ṅaṅja, ṅamba wa puṅṅaiṅbien ṅari.

7 Burkai kaueriṅbuna kubəḍjuṅ, Iniṅgundeja, Aṅudjau gewunja wuna pitja ṅaṅu? ṅaṅaṅga umiimbaie wuna pitja njejeṅgal?

8 Aua kundjuṅu, Maranindj, pinjirkəḍjuiejiri; gewunja ardarawaia pitja areṅgal ṅaṅumba ṅaṅja, pitja bəre, ṅaiu ṅaṅuṅ, lewəra wodjulu kunuṅ; paramalando:jiri.

9 Wuno: murum ṅuru njirkunuṅ maḷani' wunja, wurgunu wunja, pinjirgulguniejiri; wungurle madj kunṅaṅgunjal, O! umindjuṅuru maiirgi:rkum ṅuru-ṅuru.

10 Gejaŋ kundjuṅaṅṅgori, Worumba pitja bari araṃurkie worumba ṅaṅja, bəndaia bəndaia ṅaṅja.

11 ṅuli-ṅulim manaiudba pitja menu, taṅbium ma-iaṅkəri' ṅaṅja pitja ṅaṅu kaladadaṅu, wungulgunia kuda: umiimbaie wunenaiuru and jo:l' di daḡu.

12 Wuna darawa wəli puṅṅaṅinja ardo:ri njiri ṅaṅja pitja parandenuri, pitja njinbərejo:ra pitja aṅbaraṅino:nuri dadjurdaṅarim maninja, bur kərim maninja, njinbəraṅural ardenaiud' daṅja, maṅanaṅbaraia ṅaṅja ṅaṅumba wunja.

13 Umiimbaie pitja ṅaṅinaienuri.

14 Gewunja tjaḍaṅuru wurandju njidi:um maninja gewurle ni: pinjidiri araṅundjo'lba;

15 Gewunja ṅaiu pitja njinjano: njidjamundu a wuni:ndjaru, wuna ṅaṅja ardauurgundjia njirkanṅaṅgaia ardarawaia kəḍjinba pitja parwelgen, kəḍjinba pitja pinjinbəḍjo:lbaṅ.

16 Pitja njiraninowie njidenaiurgandu ṅaṅja, ṅawawaia ṅaṅja, njiri madeja ṅaṅja, jaḷigaia ṅaṅja, atjaḷekəri' njiri ṅaṅja pitja njinbərandju njirkumbi:nu wunja.

17 Pitja njiro:ndjurie ardarawaia ṅaṅja ṅaṅumba wunja.

18 Tjaḷaṅa tjaṅuṅ njidbri: ṅaṅja wa pitja debəḍ puṅṅeṅṅaṅ.

19 Njaṃula njirkunuṅ njirkandj pitja arem.

20 Wuno: murum maṅa maṅaṅunbu Jerusalem wo:ri maṅṅauwi:na maḷaniṅaria ṅaṅja, gejaŋ laiburu njidu wuliṅḡaḍba wodjulu maṅṅaṅuṅ.

21 Gejaŋ arka Judaea ṅaṅja aṅṅaṅuṅ kubəḍaiinja taḷaṅbaṅ ṅuru; arka puləḡa ṅaṅja madjaṅdiwenja ṅuru, arka bundul' daṅja aṅṅaṅuṅ daṅa pareṅgaliri ma ṅaṅja.

22 Gewunja wuna kunuṅ umalimaiejau, darawa wiri-wiri kauwi:na ko:rug kaṃieṅu wunja.

23 Wurgunu arka nanja manduwanja aṅṅa-nun, namugu aṅṅanbado: gejaw; wurgunu wunaiuru pitja njanu kabalba nanja, wundji:la worumba aṅṅa nanja.

24 Pitja arɔwa kuldjuru iamundu nanja, pitja aranurie murd-murdkaiia worumbaia ardarawaia nuru, Jerusalem pitja djambaba mejo:rie edbulia nanja, ko:rug njamie njini lewara edbulia arkananga.

25 Umiimbaie pitja njanu maranun' nanja, kunjila nanja, jalngandam maninja; kabalba nanja kuda: pakul nari worumbaia nanja, lia mangadbaia palangarinja wo:ndum auuba mango:.

26 I:dja narwu aṅgauwona luren kunja, kadidja wuna pitja njaninaie bandaia nanja; wundjurulu aṅdjo:l' danja pitja djera-djera njaninaie.

27 Gejaw pitja mara irewu I:dj' inko:lu ingengaliri aṅguban nanja wundjurul' danja palemba manaiudba nanja.

28 Wuna wunmanbali kaninaienju, bal wuram, njidbri: brai wuri:, gewunja umundulbaie njirkananga wodjulu kunjangaliri.

29 Bare-bare kundjunanganjori, Maranindj tjilium, nuwonu darawa kuda:;

30 Wuno:murum gole la-la mangam, wuranindj, njiri nundju-nundju laiburu njidun wodjulu tjauadba;

31 Ge kadjinu njiri kuda:, mara wuranunbu wuna ko:rug kamienju, laiburu njidu bandaia God ananga wodjulu kanun.

32 Nidji kunenuri, Arkulieja aṅṅa pitja wa parenan, darawa wali ko:rug pungamien.

33 Aṅdjo:lu, kabalba pitja ejunurandu, nala-nala naiananga pitja wa pungejan nuru.

34 Maranindj njiri nundju-nundju wunja, namba njirkulum kalabu nana pamantinaie wungalbanda nanja, djo: nanja, wun' nari wundjedjer kari nanja, gejaw lewara ge maiirgi:rkum pungeṅgalduri limbitja nari kadjinu;

35 Gewunja pitja njeṅgal ardarawaia nanja atja aṅganun maminum kabalba mararawam maninja.

36 Barele njidu kadjinma, iraniau njidia ma wunja janani njirkumbana wunja wuna darawa keṅgaliri, njirkumbalgeju wunja imannale nuru I:dj' inko:lu.

37 Kadjinma lewara kaniingundaleri dadjurdjarim maninja, kadjinma wundugum dande kejanuru, atja kanina talamban Oliva nari nanja.

38 Pelengaraia ardarawaia alinari kaueramurkalal dadjurdjarim maninja aua nuru ingarkanjuru wunja.

22

1 Maṅarijau lo:jenda kunjaṅgunal maia iroroi, inḡarimiena Wukiau.

2 Ardenaiuri dadjurdḡaria, wiri-wiri ḡaria kuda: kubarkañjiro:na ḡarunḡḡowu inḡadbalim wunja; pelengaraia ḡanganbarkulgunaleri.

3 Satan daḡak keṅaṅuru Judas naṅja inḡarimiena Iscariot, aua iḡaruṅ twelve, inalalaia naṅja inḡanina.

4 Aua keṅaṅuru, kumbadenunḡgori ardenaiuri dadjurdḡaria, ardenaiuri dadjurdḡarim ḡaria kuda:, ḡarunḡḡowu ḡḡanino:naṅga wunja.

5 Arka tjukul kadina, tjauaien kubadjuṅḡaṅḡa kaiug inḡado: wunja.

6 Aua korega kundjuṅu, kuṅḡjiro:na wuniama ḡḡanino:naṅga wunja pelengaraia adbidjaia.

7 Lewara maia iroroi kunjaṅgunal geḡau Wukiau inḡarwuneda.

8 Kaṅaṅawunandu Peter a John, kundjuṅiri, Njirinḡandu, brar wuriandu Wukiau, ḡari mindḡal kunja.

9 Auandu kundjuṅḡḡandu, Naṅam maninja Brar wuriandu kundji:nḡarendu?

10 Aua kundjuṅḡḡandu, Wai, wuno:murum malai-inde' ḡuru njirkunjaṅurandu pitja njindḡa-mandjerandu i:dja wuraua agu mano: inḡaṅuru; iramalando:wandu maiaru' ḡuru ma daḡa inḡeṅuru.

11 Wuri:naṅḡandu inaiuri maiaru' ḡara, Iniiḡundeja kundjuṅu, Naṅam balaium, ma Wukiau mindḡal ḡanḡundju ḡanalalaia naṅja?

12 Aua pitja ninjamiimbandu balaium manaiudba kaḡan ḡarim maṅamanjam; ma brar wuriandu.

13 Keṅaṅurandu maḡa ko:nandu kaḡjiniu geṅunḡḡandu, brar kundjuṅandu Wukiau.

14 Wuno:murum gole ko:rug kaḡmiena, atḡa kauwona, arkaṅawieja kuda: aua naṅja.

15 Kundjuṅḡḡgori, Djenbenḡuru mindḡal ḡe kuṅeṅu wuna Wukiau njiri naṅja, waḡi debara paṅeṅan;

16 Gewunja kuṅenuri, Kaḡjinba njele mindḡal puṅen, ko:rug njamie njini baṅdaia God anaṅga naṅja.

17 Djo: ḡara kaḡan, wunia kulula, kundjuṅu, Iraḡ, dalar wuri: njirge wurura;

18 Gewunja kuṅenuri, Kaḡjinba djo: paṅeṅan njele kurab wuḡgalalidjerugu ḡara, baṅdaia God anaṅga keḡgal djini.

19 Wuro:dbori kaḡan, wunia kulula, kaḡemaḡa, kano:na, kundjuṅu, Indja kaḡnun ḡaṅḡaḡa inḡanauwi:ḡu njiri wunja; wuna wuri: ni: tjaruṅḡḡaṅuru wunja.

20 Djo: n̄ara kuda: k̄adjindja p̄alejau mindj̄al kadjuṅu, kundjuṅiri, Indja djo: n̄ara k̄anuṅ t̄jauaien wuṅun̄ali gulu, ṅaian̄anga n̄anja, p̄alulu kaniṅaiena ṅjiri wunja.

21 O! Wai, ino:ri aua t̄jiriwin maṅgo:wara ṅaiu n̄anja p̄alalo:nma n̄anja kunuṅ.

22 Mia, I:dj' inko:lu keṅaṅuriri, k̄adjinu kauwi:na aua wunja. O! wurgunu i:dja n̄anja aua t̄jiriwin maṅgo:ja.

23 Arge wurura wunmanb̄ali burkeba kadj̄abiena ṅṅuja arka n̄anja wuna geja.

24 Ai karwiineri ṅṅuja arka n̄anja inaiuri inṅaṅin̄aienu.

25 Aua kundjuṅaṅgori, Ardenaiuri edbulia arkan̄angaia ardjurulworaia kaduṅaṅgori, arka ardjurulba maṅṅanuṅ kadimien̄u ardinieja.

26 Wuna k̄adjinu ṅjiri kari; O! aua inaiuri inṅaṅnuṅ ṅjiri n̄anja k̄aninja iwomale k̄adjindja; aua iurulba maṅṅanuṅ, inawodjieja k̄adjindja k̄aninja.

27 Gewunja ṅṅuja inaiud' ban d̄aga, aua at̄j̄a inṅauwona maṅṅari n̄anja, aua inṅanawodj̄eri? Wawu p̄aṅṅanin aua at̄j̄a inṅauwona? O! ṅaiu ṅjiri pul̄aga n̄anja ṅanun, k̄adjindja inawodjieja.

28 ṅjiri ṅjiduṅ at̄j̄a ṅjirkunina ṅaiu n̄anja wuṅgundjuie ṅaian̄anga n̄anja;

29 B̄andaia ṅande ṅjiri wunja, k̄adjinu Iraia ṅaian̄anga kanden̄u ṅaiu wunja,

30 Mindj̄al wur̄aṅndju wunja, djo: ṅjirkun̄aṅa wunja, p̄alalo:nma ṅaian̄anga n̄anja b̄andaia ṅaian̄anga n̄anja, at̄j̄a ṅjirkumb̄ana wunja adb̄alik̄arim man̄ṅen̄al̄ba n̄anja, wure wur̄aṅunbim̄aṅgori worumbaia ṅṅen̄al̄ja Israel ṅaria.

31 Simon, Simon, wai, Satan In̄ama kundjuṅanu, dj̄era-dj̄era ṅunṅumbu wunja corn k̄adjindja;

32 O! ṅaiu dadjurd kuṅeṅu ṅundju wunja, p̄ar̄ad ṅundjan̄anga ilura puṅuniri; ṅundju, wuno:murum kulun̄aṅ ṅunṅumb̄ana, ṅundju ṅawawaia birem-bire ṅṅandju.

33 Aua kundjuṅaṅgori, Inaiuri, ṅanamanja n̄ari ṅan̄ṅun̄aṅaṅuru ṅundju n̄anja bur k̄arim ṅuru, deb̄ara ṅarkun̄aṅandu.

34 Aua kundjuṅu, Kuṅenu, Peter, weni, punara wa pitja jero:l puṅgen, ṅundju w̄ali t̄jaruṅuri pindjiin wa laiburu puṅuninḡara.

35 Kundjuṅaṅgori, Wuno:murum ṅaiu ṅjin̄ṅun̄aṅaṅawuna bururu ṅjido:ra, t̄jalumba ṅjido:ra, ṅjidjerdu ṅaria ṅjido:ra, gejaṅ ṅjid̄amiaru? Arka kub̄adjuṅ, Kari.

36 Gejau kundjuṅṅṅgori, O! weni, aua bururu kudai kuṅṅṅurinja, tjalumba kaḍjindja, aua kuldjuru ino:ra, wobi ko:l kundji:nja, kumarenja.

37 Gewunja kuṅṅṅuri, Wuna wiri-wiri kauwi:na madj ko:rug kumaienja ṅaiu ṅanja, AUA KAUWI:NA ARWORIA NAṅJA; gewunja ṅaiu ṅari umindju kudai.

38 Kubadjuṅ, Inaiuri, wai, ṅuruma kuldjuru tjaṅṅandu. Kundjuṅṅṅgori, Gole kunuṅ.

39 Ba keṅṅunal, keṅṅuru kaḍjinu geṅirida taḷamban ṅuru Oliva ṅari; inalalaia kuda: kaueraṅmalando:na.

40 Wuno:murum taḅbiu' ṅanja ingṅanina kundjuṅṅṅgori, Dadjurd wuri: pinjireṅuru wuṅṅundjuie ṅuru.

41 Kaṅuriena arka ṅanja kaḍjinu kaiug tjuna workundju, luṅṅudja kaṅnina, dadjurd kundjuṅ,

42 Kundjuṅiri, Iraia, ṅundju ṅamba lai kauwonanu, wuna djo: ṅari tjaṅo:ṅgu; O! kari ge lai kauwonara, lai kauwonanu kuninja.

43 Maṅa kauwi:nanaṅga waḷaṅṅara ṅdjo:l' kaṅa, birembire kandjuna.

44 Paḅbalḷa kaṅuriena, wundjilwora dadjurd kundjuṅ; maṅadjinja anaṅṅanja pin njinineri gulu: kaḍjinu do:ra njimbaṅeri kabalba ṅuru.

45 Baṅi ingṅanina dadjurd geṅiri, inalalaia kanmurkalal, maṅa kanbuna kulunu ṅṅṅanineri pakul kunja.

46 Kundjuṅṅṅgori, Aṅudjakunja kulunu njiduṅiri? Bari njidu, dadjurd wuri: pinjireṅuru wuṅṅundjuie ṅuru.

47 Waḷi kaluleri wai, pelengṅare, aua kuda: Judas ingṅarimienja, iṅruṅ twelve, inalalaia, ṅanja, adbṅṅṅale ṅuru keṅṅuru, Jesu kaṅṅandjerala, ko:lbo:na.

48 Jesu kundjuṅṅṅṅga, Judas, I:dj' iṅko:lu tjiriwin mandjo:nṅṅa tjaṅṅungulbo:?

49 Arka wo:ri ingṅarwuneri maṅa karwuna kubadjuṅ, Inaiuri, kanjaṅru wuldjuru njiniṅge?

50 Iṅruṅ arka ṅanja ko:na inawodjieja inaiuri dadjurdṅara anaṅṅa, ini:um worawerdu' ṅarim dur mo:na.

51 Jesu kaḅdjo:lbaḷa kundjuṅ, Ge njini kuninja waḷi; ini:um mamaṅdanaḷa, kaṅurduna.

52 Gejau Jesu kundjuṅṅṅgori ingadburkalal ardenaiuri dadjurdṅaria, dadjurdṅarim ṅaria, mababaia, Njirkunjeṅṅunal lulun ṅara kaḍjinu, kuldjuru, diam njiri kudai?

53 Tjile-jile ṅṅṅunineri njiri ṅanja dadjurdṅarim maninja, njido:ri wa la paṅṅarṅemenjara; O! wuna njirkanṅṅajau, wundjurulu duiba ṅari.

⁵⁴ Kaueraṃaṃ, kauerielguruṅgula, kaueraṃurula maiaru' ṅuru inaiuri dadjurḍḍara anaṅgam; Peter kuda: bōwora kaṃalando:na.

⁵⁵ Wuno:murum wiṅnu karkuguleṅu pulāga maiarum maninja, kurug aṅṅanina, Peter atja kauwona pulāga ṅanja.

⁵⁶ Njimbaridja ndjaruṅ maṛa iṅgo:na atja iṅṅanineri marāma ṅanja, nḍadba kaṅindjaṅa, kundjuṅu, Indja kuda: aua ṅanja kaṅnina.

⁵⁷ Aua kari kundjuṅu, kundjuṅiri, Woṅaiinja, wa laiburu paṅṅaninnaṅga.

⁵⁸ Wāli paḷejau iaḱara maṛa ko:na, kulula, Nundju kuda: arka ṅanja ṅunuṅ. O! Peter kundjuṅu, I:dja, wa paṅṅanin.

⁵⁹ Wāli paḷejau, iaḱara nḍadbama kundjuṅu, Nidji indja kuda: aua nanja kaṅnina, Galilee ṅara iṅṅanuṅ.

⁶⁰ Peter kundjuṅu, I:dja wa laiburu paṅṅanin tjuṅunjalū. Maiirgi:rkum, wāli kaluleri, punara jero:l kundjuṅu.

⁶¹ Gejau Inaiuri wararkar kaṅnina, Peter kaṅindjaṅa. Peter ni: kuṅṅaṅurula ṅala-ṅala Inaiuri anaṅga, kaḍjinu geṅṅaṅga, Punara wāli jero:l puṅgen, weni tjaruṅuri kari djejara.

⁶² Daṅde keṅaṅuru, nḍadba wola: kundjuṅiri.

⁶³ I:dja aua iṅgadbḅ umbili kaueraṃaṃ, wodpiliba kauerio:rala.

⁶⁴ Imḅndjugu womburuk kubari:la, burkai kaueriḅbuna, kubḅdjuṅiri, Tjo:lba minjalū, aṅguja ṅunṅumbuna?

⁶⁵ Darawa tḅḅari wodbandaḅu kubḅdjuṅaṅga.

⁶⁶ Wuno:murum lei maṅgo:na, mababaia i:dja ṅanja djaruk kadbiēna, ardenaiuri dadjurḍḍaria, wiri-wiri ṅaria kuda:, kaielwa kaueraṃurula karwḅdeṅarim ṅuru.

⁶⁷ Kubḅdjuṅiri, Nundju Christ ṅamba ṅunṅunū, minjenjari. Aua kundjuṅaṅgori, Njai ṅamba ṅaṅṅundjuṅuri, pitja dja paṅjarḅudjara,

⁶⁸ Namba burkai njinṅundḅḅ, kaḍjinba paṅjario:lbaṅ.

⁶⁹ Wendj-i-daḅu I:dj' iṅko:lu pitja atja ewa worawerdum maninja wundjurulu God anaṅga ṅanja.

⁷⁰ Ardarawaia kubḅdjuṅ, Nundju God ṅunṅungula? Aua kundjuṅaṅgori, Njiri kuri: ṅaṅṅunuṅ.

⁷¹ Arka kubḅdjuṅ. Aṅudja piri adaṅḅdjaieja aṅama wodju? Nari ṅundju-ṅundju ṅuru karkaṅurula iamundu ṅanja.

23

¹ Arka ardarawaia bari kadina, kaueraṅurula Pilate ṅuru.

2 Wunmanbali de kauero:na, kubadjuniri, Indja mbara kerwuna worumba arkananga arkolikolia angandjuna, kare ko:nanangori kaiug ingado: wunja Caesar, genjiri aua njundju-njundju Christ inaiuri inganun.

3 Pilate burkai kaiabuna, kundjuniri, Njundju nunaiuru Jew naria arkananga? Aua kaio:lballa, kundjunu, Njundju kundjalui.

4 Pilate kundjunanangori ardenaiuri dadjurdnaria, pelengaraia kuda:, I:dja indja nanja worn kari wa mbara pujo:n.

5 Arka njadbama kubadjun, Pelengaraia kannandjeru, kaniingunderi Judaea mararawam maninja, Galilee maianuru i dagam nuru njini.

6 Pilate nuru inganina, burkai kandjabuna i:dja namba Galilee nara inganun.

7 Laiburu inganina aua Herod narim waia inganina, kanaanawuna Herod nuru, aua gejau Jerusalem maninja inganina.

8 Wuno:murum Herod Jesu inganindjana, djenbenjuru tjukul kanina; gewunja maranu lai kauwonananga inganindja wunja, nuru inganina aua wunja, ini:u' nara kanina umiimbaie kanindja wunja aua nanja kanijaiena.

9 Burkai kaiabuna nala-nala darawa nanja; O! aua kari wa pangai:ibenja.

10 Ardenaiuri dadjurdnaria, wiri-wiri naria kuda:, karwelgenja, njadbama de kauero:na.

11 Herod malaninaria anangaia kuda: iluk kaueraman, umbili kaueraman, wobi palemba nara tai kaueri:la, tjile kanaanawuna Pilate nuru.

12 Ge i di dagu Herod a Pilate, aue wururandujaligaiandu kanijaienandu; aaurlejandu inauurgun-gandu.

13 Pilate naia kanman ardenaiuri dadjurdnaria, ardenaiuri pelengaraia kuda:,

14 Kundjunanangori, I:dja indja kanaanurulalgara kadjindja iarun pelengaraia angandjeru, wai, naju njidbanjale nuru aua burkai kanaiabuna, kari wa mbara pujo:nja i:dja indja nanja, ge njiri de iranjunbu.

15 Kari Herod kuda:; gewunja kanaanawunalgari njele, wai, kari debad' kari wa pungauwi:nananga.

16 Wodpiliba inaiio:ra, burangai inam.

17 Burangai kamanjanangori iarun manarijau.

18 Arka jero:l kubadjun tjaronama, Anuru, burangai imanjari Barabbas;

19 Aua wurgunu tjaruŋ wunja malaiindem maninja kaŋinaiena, wurkemaŋ' kunja, ingaiabienna bur kaŋim maninja.

20 Pilate njele kundjuŋaŋgori, korega geŋu Jesu buruŋgai wunja.

21 O! arka jero:l kubadjuŋ, kubalula, Wongaia naŋja ande.

22 Tjaruŋuri kundjuŋaŋgori, Aŋudjakunja, naŋaŋga woru indja kundjuŋu? Naiu wa maŋa puŋo:nja kari debad' kaŋi aua naŋja; gewunja wodpiliba inaio:ra, buruŋgai iŋam.

23 Arka njadbama, naŋa-naŋa daraiu njininge, burkai kaueraibuna wongaia naŋja ingande wunja, geŋau naŋa-naŋa arkaŋga puluru ki:la.

24 Geŋau Pilate wure kumbuna kuninja kaŋjiniu burkai ingadjabuna.

25 Buruŋgai kaŋaŋaŋgori aua wurgunu wunja, wurkemaŋ' kunja, ingaiabienna bur kaŋim maninja, aua ingadiauwuna, O! Jesu kanino:la lai kauwonaŋgori wunja.

26 Waŋi ingadjelguruŋgula, laburd kaueraŋ Simon Cyrene naŋa, ingeŋunaliri bundul' alp, aua naŋja wongaia kubarkanduŋu, mano: wunja Jesu iwelbam.

27 Kaueraŋmalando:na pelengaraia djenbenuru i:dja, woŋaia kuda:, arka wola: kubadjuŋjiri, kaueraremaleri,

28 Jesu wararkar kanmurkala kundjuŋu, Paŋamaŋaraia Jerusale' naŋia, wola: piriŋari; wola: wuri: njiri nundju-nundju wunja, woŋalalaŋjuja njirkaŋaŋgaia wunja.

29 Gewunja, wai, lewara pitja njejeŋgal wuno: murum pitja baŋe, Tjukul naŋia naŋgaŋgundia, arkulum kaŋjimba baŋi padjandienja, naŋugu kaŋjimba panbado:nja.

30 Geŋau pitja baŋenaŋgori taŋelamban, Njirwa aŋi nanja; kurorandu, Ro:k wuri:njari.

31 Gewunja wuna naŋamba kadju nuwonu kalguru naŋja, naŋaŋga pitja naŋinaie dalga naŋja?

32 Kaielguruŋgienandu kuda: iaruŋandu iwaworkandu aua naŋja ingauwi:ŋandu wunja.

33 Geŋau madburkala taŋbium maŋaŋrimiena Paŋdjuŋaŋrim, ma wongaia naŋja kaueranduŋu iwaworkandu kuda:, iaŋara worawerdum maninja, iaŋara mamauim maninja.

34 Geŋau Jesu kundjuŋu, Iraia, wai tjabunaŋgori; gewunja wa laiburu padin naŋi kadjiri. Wobi anaŋga arge wurura dalar kubadjuŋ, kaueraŋmurari.

35 Pelengaraia karwelgenja kaueraŋindjari. Arde-naiuri kuda: umbili kaueraŋari, kubadjuŋ, Atjakekaŋia

kanmundulbala, aue nundju-nundju kamundulbaienja, indja namba inganun Christ, ingamuriena God ananga.

36 Maları' naria kuda: umbili kaueramañeri, kaueramurkalaleri, vinegar kano:na,

37 Kubadjuñiri, Nundju namba nunnunun Jew naria inaiuri arkananga, pamundulbaie.

38 Wiri-wiri kuda: kuniñaiena aua nanja, INDJA INAIURI JEW NARIA ARKANANGA.'

39 Iaruñ iwaworkandu ingalienjandu kanujo:na, Nundju wawu Christ puñunin? Nunge nundju-nundju pamundulbaie, arendu kuda:

40 Iakara kaio:lbala kamaiambuna, kundjuñiri, Nundju wawu God puñungulgunen, wure nanja wundji-di-dagu nunnunun?

41 Narendu kuda: wuniama, gewunja wodbandu kadjinu workundjuñandu; O! indja kari woru wa puñgenja.

42 Kundjuñananga, Jesu, ni: tjanaganuru wuno:murum nunñunjanja bandaia nundjananga nanja.

43 Aua kundjuñananga, Nidji kuñenu, weni pitja nunjanu naiu nanja Paradisa nanja.

44 Lewara njinina, duiba maninaiena kabalba mararawam maninja kale-kale' njinim,

45 Marañunja duiba narinja njinñaiena, jarala dadjurd narim maninja dalar kaninaiena pulaga nanja.

46 Nala-nala daraiu jero:l kundjuñu Jesu kulula, Iraia, nuno:ri nanja nunino: nanandj. Wuna kalula, inandj wudi keña.

47 Centurion mara ko:na wuna kaninaiena, God ko:do:dala, kundjuñiri, Nidji i:dja indja iadagnuru kanina.

48 Pelengaraia ardarawaia djaruk angamiena wuna kadidja wunja, wuno:murum kadidjana wuna kaninaiena, adbannalim deba marwuna, djo:li kadinal.

49 Laiburia ardarawaia anangaia bowora karwelgenjiri, wonaia kuda: ingadbalando:na Galilee alp, wuna kubadidjaneri.

50 Wai, i:dja inumba Joseph, kauadeja, i:dja inia, iadagnuru,

51 Aua wa panmurkenja arka kalula, kadjunu, Arimathaea nara, malaiindem Judaea nanja, aua kuanala bandaia God ananga,

52 Aia kamurkalanuru Pilate, kaniau wuna durgu Jesu.

53 Jeri kaiabuna, murd kaman wobi imalala njininge, kandenju kanmenma nanja kaiug nanja dur mangauwi:na, ma nanja wali i:dja kari wa we parwenja.

⁵⁴ Lewara ge Ardamanjajau, Wunaiurujau wodjulu kuni-naliri.

⁵⁵ Wonjaia kuda: kaueramalando:na, aua nanja angengunaliri Galilee alp, kanmenma mara marwuna, narunangowu durgu kandiena.

⁵⁶ Djo:li kadinal, ardamanja kanbarkandjuna arkanim manieja, angaiamie naria.

⁵⁷ Wunaiurujau noiba kadina, nala-nala nanja.

24

¹ Lewara gewurle pale Wunaiurujau, alinari mamangununu, kanmenma madburkalal, markanjurulal arkanim manieja manamanja mangarkandjuna.

² Mara kubarwuna kaiug ruluba kanjuriena kanmendji-dagu.

³ Dara karija, wa mara pungarwi:nja durgu Jesu Inaiuri ananga.

⁴ Ge kunina, wali ardi:um idjedja njanjanineri wuna wunja, wai i:dja iaruhandu kauwelgenjandu arka nanja wobi palemba nara nanja;

⁵ Arka karkulgunenja, idjidja kubadban arbinum kabal' kuru, auandu kundjundu, Anudjakunja karanganjiri:jiri iedjer adbhan nanja?

⁶ Nuruma wa pangganin. O! bari kanina. Ni: wuranjuru kalulanuri wali Galilee nanja injanineri,

⁷ Geniri, I:dj' inko:lu madj kanauwi:nja i:dja arworia ardo:ri nanja, wongaia nanja kandienja, pale kulunu tjaruhandu bari kaninja.

⁸ Arka ni: kubarkanjurulananga nala-nala ananga,

⁹ Djo:li kadinal kanmenm' alp, darawa wuna kubadjuanganjori eleven, inalalaia, atjakekaria ardarawaiã kuda.

¹⁰ Arge kaninuri Mary Magdalena, Joanna, Mary James ananganja, atjakekaria kuda: arka nanja wuna kubadjuanganjori arkanawieja.

¹¹ Nala-nala wuna mara kumbi:nananjori wonala kadjinu, arka dja kubarkudjarala.

¹² O! Peter bari kanina, tjari kumananjuru kanmen' njuru; ilu kanina, mara ko:na wobi ekamandj; kejanuru, ini:akamanma rangari kenja wuna tjanda kamiena.

¹³ Gejau, wai, iaruhandu arka nanja lewara ge-i-di-dagu kejanurandiri maiarundjerunu' njuru wodjulu Jerusale' nanja, manumba Emmaus.

¹⁴ Kululandiri aue wururandu wuna darawa tjuman kamiena.

15 Ge kunina, wāli kalulandiri, burkeba inggaiābienandiri, Jesu mandja kāmurkalalgāndu, auandu nānja keŋo:ri.

16 O! ambulkandu djiān kumienandu aua wa laiburu paŋgaŋinjanāngandu.

17 Aua kundjuŋaŋāngandu, Nānānga wuna ŋāla-ŋāla ai njirkumbi:ŋandiri njirkunjaŋaŋurandiri? Auandu pindi-windi kauwelgenjandu.

18 Iākāra kaio:lbāla, iŋumba Cleopas, kundjuŋaŋānga, Nundju edbulwu Jerusale' nānja, wawu laiburu puŋunindjiri wuna tjuŋaŋ kāmiena ma nānja wendjiau?

19 Aua kundjuŋaŋāngandu, Nānānga? Auandu kundjuŋaŋāngandu, Jesu Nazareth ŋāra wunja, aua iŋgaŋina i:dja tjo:lbāda, iurulba kudai geŋu, kalula, God imānŋāle ŋuru, i:dja ardarawaia kuda;

20 Ardenaiuri dadjurd ŋāria, ardenaiuri ararkanāngaia, aŋganbādino:nānga wure nānja debar' kunja, wongaia nānja iŋgarkandēu.

21 O! ari ardi:u' ŋāria ādina aua pitja aŋjāmundulba Israel; weni kuda: lewāra tjaŋuŋuri wuna tjuŋaŋ kāmiena.

22 Woŋaia atjākekāria kuda: āri nānja raŋgāri aŋbarkāndjuna, arka alināri kāmnenma nānja aŋgaŋina;

23 Durgu anānga wa māra puŋgarwi:nja, karingunal kubādjuŋiri ardidjieja wālanŋāria aŋganbādidjaŋa, arka kadjuŋu aua iedjer iŋgaŋuŋ.

24 Atjākekāria kuda: āri nānja kāmnen' ŋuru madburkālāŋuru, māra kubār wuna kādjinu woŋaia kadjuŋu; aua wa māra pauero:nja.

25 Gejau aua kundjuŋaŋāngandu, O woŋāla, njirkulum tjanāba ŋāri wurāŋunjudjara darawa tjo:lbādaia kadjuŋu.

26 Wawu Christ wuna ko:ru puŋgenja, iŋgenāŋuru paŋlemba ŋuru anāŋgaŋ?

27 Gejau Moses auurle tjo:lbādaia ardarawaia njini, kāmimbunandu mili-mili irarawa nānja wuna aua ŋundju-ŋundju wunja.

28 Gejau māmurkalalkuri maiarundjeruŋuma ma ŋuru iŋgenāŋuriringuri, aua kundjuŋu iŋgenāŋuriri njele.

29 Auandu wore kāmāŋandu, kundjuŋandu, Atjā bānu ārendu āanja, Kāle-kālem njingānuŋ, māraŋunja gole we njimbāneri. Dāra keŋaŋuru atjā wunja auandu nānja.

30 Ge kunina, wuno:murum atjā iŋgauwona, auandu nānja, wuro:dbori kāmāŋ, wunia kulula, dewod ko:na, kāno:nandu.

31 Gejau ambulkandu tjalan kumbunandu, laiburu kāmnanāngandu; aua kāmburuk kāmna auandu nānja.

32 Aue nundju-nundjandu kani:nandu, Wawu narkulandum m̄ara-m̄ara p̄amaninjandu n̄arendu n̄anja, w̄ali geṇuṇ̄arendiri kalumba n̄anja, w̄ali narkumiimbunandu mili-mili?

33 Ge-i-di-daḡu b̄ari k̄aninandu, djo:li k̄aninalḡandu Jerusale' n̄anja, m̄ara kanbunandu eleven, inalalaia, djaruk aṅḡamiena, atj̄akek̄aria kuda: arka n̄anja,

34 Kub̄adjun̄iri, Inaiuri nidji b̄ari k̄anina, m̄ara kauwi:nanaṅga Simon.

35 Gejau auandu kundjun̄andu wuna kalumba n̄anja, n̄arunaṅḡowu aua laiburu inḡani:nanaṅḡandu wuro:dbori dewod inḡanaleri.

36 Wuna w̄ali kadjun̄iri, Jesu aua nundju-nundju kauwelgenja arka pul̄aga n̄anja, kundjun̄anaṅgori, Abi:la kuninja-nuri.

37 Arka luren kub̄adb̄aṅ, karkulḡunenja, in̄an' ṇali kub̄adjun̄ m̄ara inḡarwuna.

38 Aua kundjun̄anaṅgori, Aṅudjakunja djerara m̄araṇeri, aṅudjakunja njidi:akamanma kuriiri?

39 N̄ano:ri, ṇaierdu, wuranindj, ṇaiakaw̄ali ṇaiu nundju-nundju; t̄j̄aram̄andana, t̄j̄araṇindj, ḡewunja in̄andj iwiliri, inari ino-ra, k̄adjinu t̄j̄araṇunindj ṇaiu kudai ṇan̄junuṅ.

40 Wuna ḡeṇu kanmiimbuna ino:ri, ierdu.

41 Arka w̄ali karkudjarala ḡewunja tjukul aṅḡanina, raṅḡari aṅḡeṇa, aua kundjun̄anaṅgori, Njiri maṅḡari kudawu?

42 Kauerano:na djaia iwidj̄ara.

43 Aua k̄amaṅ, adb̄annaḡe ṇuru mindjal kundjunu.

44 Gejau kundjun̄anaṅgori, Wuna ṇ̄ala-ṇ̄ala ṇan̄nundjun̄anuri w̄ali njiri n̄anja ṇan̄junineri, ko:rug kumaienja darawa wiri-wiri kauwi:na ṇ̄ala-ṇ̄ala Moses anaṅga n̄anja, tjo:lb̄adaia n̄anja kuda:, kan nanja kuda:, ṇaiu wunja.

45 Gejau ardi:um p̄alk̄ar mamuraṅanaṅgori mili-mili inḡadena wunja;

46 Kundjun̄anaṅgori, Wurunaṅḡowu wiri-wiri kumbi:na Christ madj puṅgenja, b̄ari kaiṅdienja im̄andj i daḡu lew̄ara t̄j̄aruṅuri jau.

47 Kul̄aṅḡan ardi:um kuluienja in̄umba n̄anja um̄ara wai kunja worumbaia ardarawaia n̄anja, Jerusalem maninja mauurlem.

48 Wuna n̄anja njidaṅḡadjaieja.

49 Wai, kuṅanaṅawunuri tjauaien ṇaiu Iraia anaṅga; atja njidu manaiudba n̄anja wur̄aṅunma njini wundjurulu karaṅ i daḡu.

⁵⁰ Kanganurulanuru dānde ŋuru Bethany njini, ino:ri la mamaŋaŋaŋgori, paŋi kanbuna.

⁵¹ Ge kunina, waŋi paŋi aŋgo:neri, kaŋo:ŋgienanaŋgori, mano: kaŋuriena aŋd jo:l' kuru.

⁵² Arka lunḡu-lunḡudja kabadaŋaŋaŋga, Jerusalem maninja djo:li kadinal, tjukul djenbenuru kadina.

⁵³ Kaŋjinma kadineri dadjurdŋarim maninja, God kauero:do:daleri.